

“...ในการดำเนินชีวิตของเรามีมีอยู่หลายด้านด้วยกัน ทั้งในด้านความสัมพันธ์ ในด้านสุขภาพอนามัยและการศึกษา...การส่งเสริมคุณภาพของการศึกษาเป็นการหาทางให้เกิดความเท่าเทียมกัน ในเมื่อจุดด้อยที่อยู่ที่ในสภาพแร้นแค้นและยากจน สามารถพัฒนาเองก็ได้ นั่น ก็คือส่วนทำให้ประเทที่มีความมั่นคงและพัฒนาขึ้นต่อไป...”

พระราชดำรัส
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในโอกาสที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กับการ
เสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕๕ พรรษา และวันหนังสือเด็กแห่งชาติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

“...คนบางคนนั้นอาจมีความสามารถน้อยหรือมากไม่เท่ากัน แต่ในส่วนที่สำคัญที่สุดคือ โอกาส เช่น โอกาสในการศึกษา นั่นเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ควรจะเป็นโอกาสที่ทุกคนสามารถมองเห็นที่จะรับโอกาสที่เปิดให้ นั่นอาจจะไม่เท่ากัน แต่โอกาสที่ดีควรที่จะให้เท่าเทียมกัน...”

พระราชบัญญัติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศ
กับการพัฒนาจุดเด่นหรือจุดด้อยทางการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
กับ
การเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

เฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕๘ พรรษา

และ

วันหนังสือเด็กแห่งชาติ

๒ เมษายน ๒๕๕๖

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

๓๗๐.๑๑๒

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ส ๖๙๑ ส

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา กรุงเทพฯ : ๒๕๕๖

๑๖๐ หน้า

ISBN 978-616-270-038-5

๑. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ กับการศึกษา

๒. ความเสมอภาคทางการศึกษา ๓. ชื่อเรื่อง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๗/๒๕๕๖

พิมพ์ครั้งที่ ๑

มีนาคม ๒๕๕๖

จำนวนพิมพ์

๓,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์และเผยแพร่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๙๙/๒๐ ถนนสุขุโทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๖๘-๗๑๒๓

โทรสาร ๐-๒๖๖๘-๗๙๗๕

Website : <http://www.onec.go.th>

ผู้พิมพ์

บริษัท ๒๑ เซ็นจูรี จำกัด

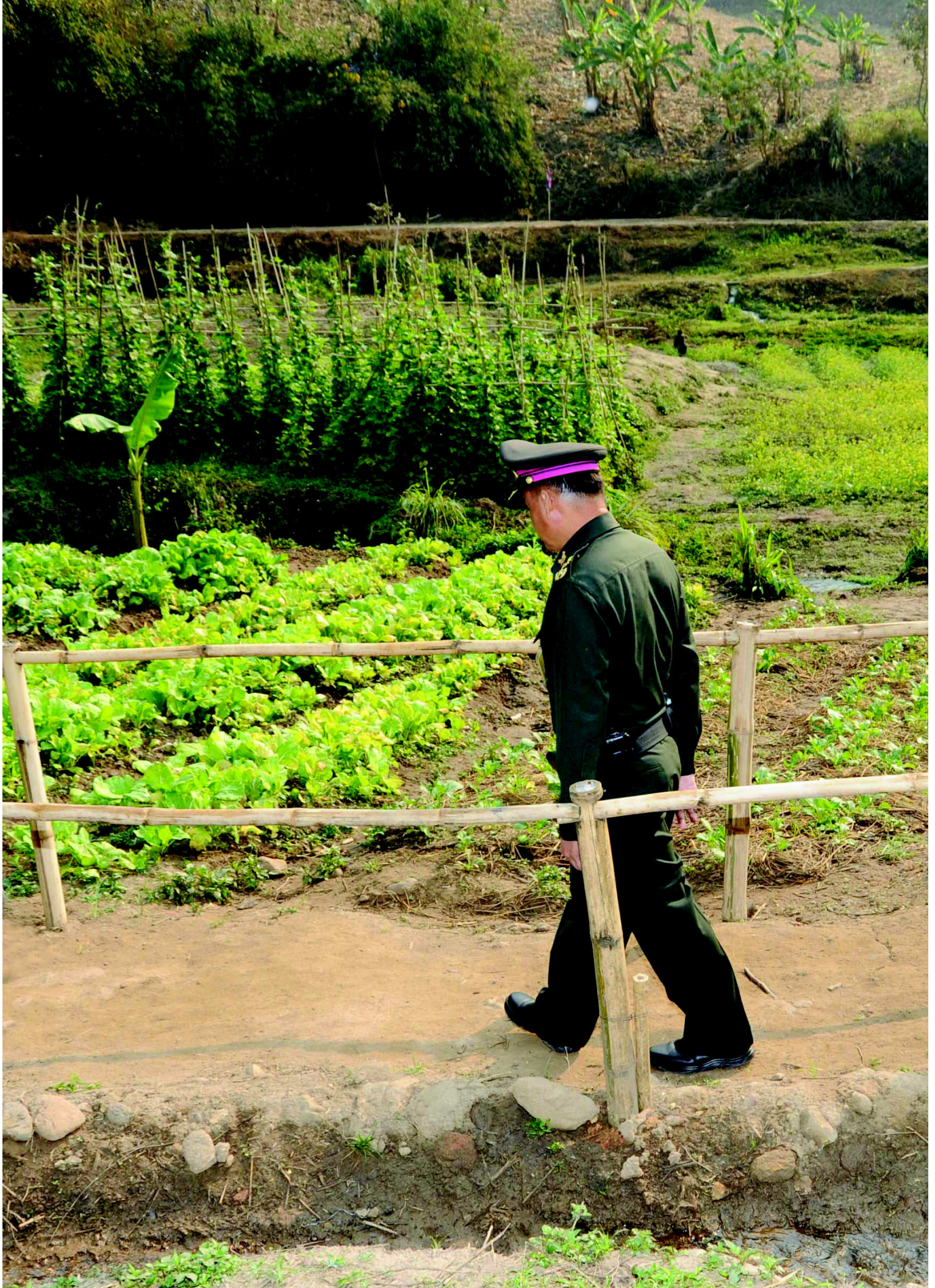
๗๔๕ ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

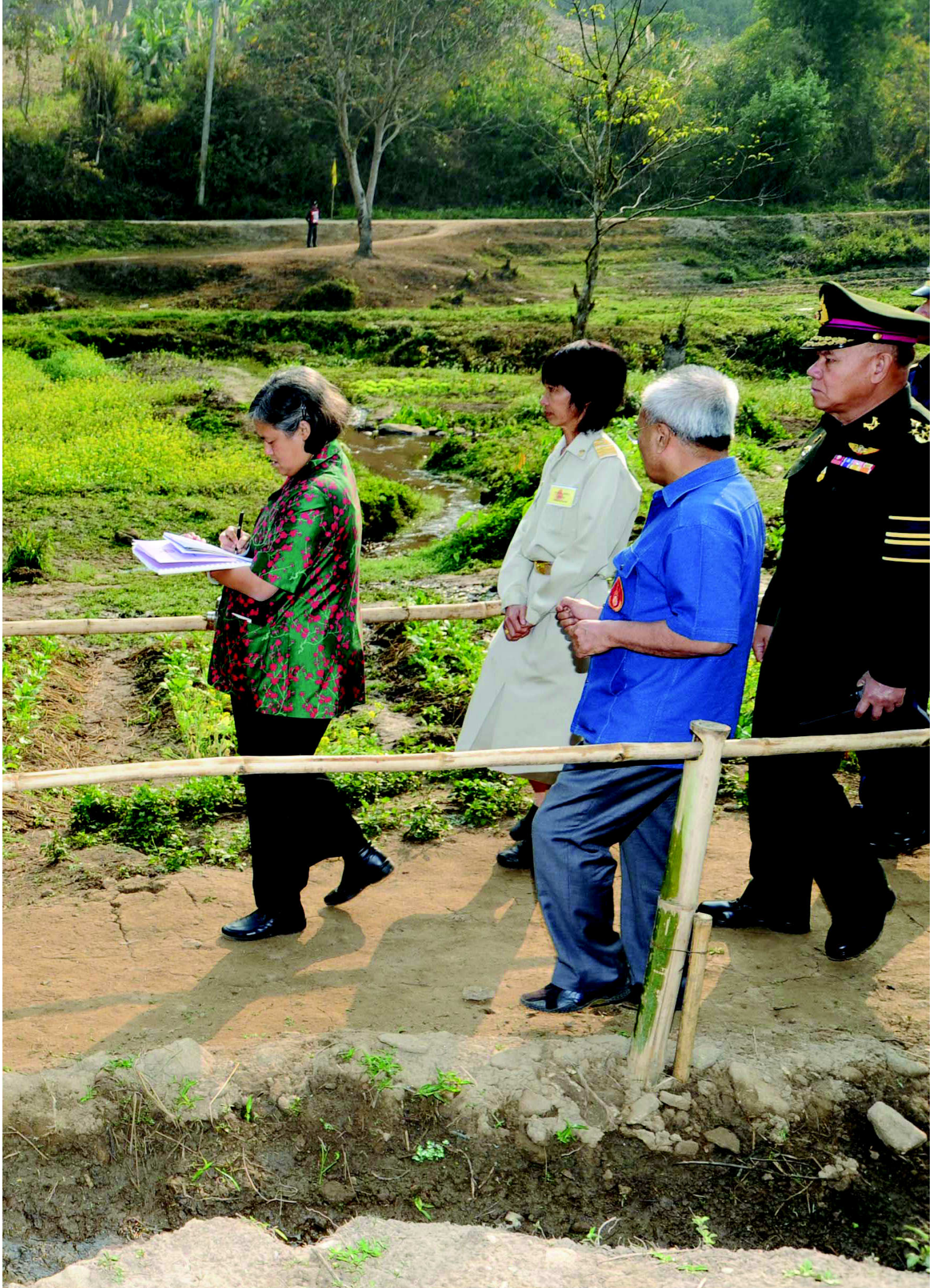
โทร. ๐๒-๒๔๑-๗๑๐๑-๔

โทรสาร. ๐๒-๒๔๑-๒๕๙๖

อีเมล stsumitra_century@yahoo.com

อาศิรวาทราชสดุดี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระราชหฤทัยในการศึกษาอย่างยิ่งตั้งแต่ครั้งทรงพระเยาว์ จึงทรงเป็นแบบอย่างแก่อาณาประชาราษฎร์ และกุลบุตรกุลธิดาในด้านการศึกษาเล่าเรียน พระอุปนิสัยที่รักการอ่านและถึงพร้อมแห่งความเป็นพหูสูต “สุ จิ ปุ ลิ” ครบองค์สี่คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา ทัตถศึกษา และพลศึกษา เป็นที่ประจักษ์ในพระปรีชาสามารถ จนทรงได้รับพระราชทานรางวัลจำนวนมากทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

ครั้นทรงเจริญพระชันษา พระองค์ยังทรงสนพระราชหฤทัยศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบอย่างต่อเนื่อง พระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญสะท้อนได้อย่างชัดเจนว่า ทรงให้ความสำคัญในการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาของชาติเป็นอย่างยิ่ง ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้านการศึกษาอย่างมากมายเหลือคณานับ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทรงเจริญรอยตามพระยุคลบาทสมเด็จพระบรมชนกนาถเป็นอาทิ ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ตั้งแต่เกิดมาจำความได้ ก็เห็นทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงคิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของคนไทยให้ดีขึ้น ได้ตามเสด็จเห็นความทุกข์ยากลำบากของพี่น้องเพื่อนร่วมชาติ ก็คิดว่าช่วยอะไรได้ก็ควรช่วย ไม่ควรนิ่งดูตาย เมื่อโตขึ้นพอมีแรงทำอะไรได้ก็ทำไปอย่างอัตโนมัติ โดยทำตามพระราชกระแสหรือทำตามแนวพระราชดำริ” จึงทรงแบ่งเบาพระราชภาระของทุกพระองค์ ทรงมุ่งมั่นเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและพละนามัยให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนคนทุพพลภาพ ปวงประชาผู้ยากไร้ในถิ่นทุรกันดาร และผู้ด้อยโอกาสในกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเด็กและเยาวชนในชนบทของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกันและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เป็นที่ชื่นชมโสมนัสแก่พสกนิกรทั้งปวงและนานาชาติอย่างหาที่สุดมิได้

พระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน ประชาชนทุกกลุ่มทุกเพศ ทุกวัย มีคุณูปการแก่ประเทศชาติอย่างมหาศาล กระทรวงศึกษาธิการขออำนาจ

แนวพระราชดำริไปปฏิบัติสืบสานพระราชปณิธานในการพัฒนาการศึกษาของชาติให้
เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นสืบไป

เนื่องในมงคลวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๘ พรรษา วันที่ ๒ เมษายน
พ.ศ. ๒๕๕๖ นี้ ในนามของข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ
ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม ถวายพระพรชัยมงคล ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย
โปรดดลบันดาลประทานพรสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
ให้ทรงพระเกษมสำราญ พระพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ทรงเจริญพระชนมายุ
ยิ่งยืนนานเทอญ

(นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้วันที่ ๒ เมษายน ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เป็น “วันหนังสือเด็กแห่งชาติ” ด้วยตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณ ที่ทรงมีต่อการส่งเสริมให้เด็กนักเรียน โดยเฉพาะเด็กระดับปฐมวัย รักการอ่าน และมีโอกาสอย่างทั่วถึงที่จะได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัย เสริมสร้างปัญญา ได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินไปในเวลาเดียวกัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ ที่รับผิดชอบฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ จึงได้จัดงาน เฉลิมพระเกียรติเนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเป็น “วันหนังสือเด็กแห่งชาติ” ขึ้น ระหว่างวันที่ ๑ - ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ทั้งยังได้รวบรวม “พระราชกรณียกิจด้านการศึกษา” มาจัดพิมพ์ เผยแพร่เฉลิมพระเกียรติคุณที่ได้พระราชทานแก่ “การศึกษา” ของชาติด้วย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเห็นคุณค่าและประโยชน์ ของ “การศึกษา” ทรงตระหนักว่า “การศึกษา” เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา ประเทศและสังคม จึงมีพระราชประสงค์ให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา ที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทุกประเภท เพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันยังคุณประโยชน์แก่สังคม ประเทศชาติ และอาณาประชาราษฎร์เป็นอเนกประการ ทรงสนพระราชหฤทัย ในชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทและท้องถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล ทรงมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยทรงยึด “คน” เป็นเป้าหมาย ในการพัฒนาและทรงใช้หลักการให้การศึกษ้อบรม ทรงดำเนินโครงการพัฒนาเด็กและ เยาวชนในถิ่นทุรกันดารมากกว่า ๓ ทศวรรษ โดยบูรณาการการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งด้านโภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา การพัฒนาอาชีพ ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ทรงส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู การฝึกอบรมที่ครอบคลุมการศึกษาทุกระบบ และทุกระดับ รวมทั้งการศึกษา เพื่อผู้พิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี ในการพัฒนาการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต แม่ไพศาล ไปยังเด็ก เยาวชน และประชาชน ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมไปถึงเด็กและเยาวชน ในประเทศเพื่อนบ้าน จนทรงได้รับรางวัลและการเทิดพระเกียรติในระดับนานาชาติ

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ องค์การ UNESCO ประจักษ์ในพระราชกรณียกิจ โดยเฉพาะด้าน “การศึกษา” ที่ได้ทรงปฏิบัติ มาตลอดระยะเวลาหลายสิบปี เพื่อเด็ก เยาวชน และประชาชนชาวไทย และต่างประเทศ ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน จึงได้ประกาศถวาย พระเกียรติคุณในฐานะทูตสันถวไมตรีแห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO Goodwill Ambassador) ด้วย

เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๖ ในนามของข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอพระราชทาน พระราชานุญาตน้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายพระพร ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายได้โปรดประทานพรให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงพระคุณแก่การศึกษา ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน ทรงพระเกษมสำราญ สถิตเป็นมิ่งขวัญ ร่มเกล้าแก่พสกนิกร และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคนตลอดกาลนาน

(นางสาวศศิธรา พิชัยชาญณรงค์)
เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

	หน้า
อาศิรวาทราชสุดี คำนำ	
พระราชประวัติ	๑๗
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา	๒๗
● พระราชกรณียกิจการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในประเทศไทย	๒๙
๑. การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส	๓๑
❖ การศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร	๓๒
❖ การศึกษาสำหรับผู้มีขาดทุนทรัพย์	๓๙
❖ การศึกษาสำหรับผู้มีสมองไม่ดี	๔๒
❖ การศึกษาสำหรับคนเจ็บป่วย	๔๔
❖ การศึกษาสำหรับผู้ร่างกายบกพร่องหรือพิการ	๔๖
❖ การศึกษาสำหรับเด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะ	๕๒
❖ การศึกษาสำหรับเด็กที่พ่อแม่ย้ายถิ่นอยู่เสมอ เด็กเร่ร่อน และแรงงานเด็ก	๕๒
❖ การศึกษาสำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในวัยเรียน	๕๔
❖ การศึกษาสำหรับผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษ	๕๘
❖ การศึกษาสำหรับผู้ลี้ภัยหรือคนไร้สัญชาติ	๖๑
❖ การศึกษาสำหรับผู้ที่ไม่เข้าใจภาษาที่เป็นสื่อการสอน	๖๕
❖ การศึกษาสำหรับผู้ที่อยู่ในสังคมที่ไม่ส่งเสริมการศึกษา	๖๘
❖ การศึกษาสำหรับคนที่ฉลาดเกินไปหรือสติปัญญาเลิศล้ำ	๗๐
๒. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา	๗๕
❖ การพัฒนาเด็กปฐมวัย	๗๕
❖ การส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร	๘๑
❖ การส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต	๙๑

	หน้า
❖ การส่งเสริมการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	๙๙
❖ การพัฒนาการศึกษาวิชาชีพ	๑๑๐
● พระราชกรณียกิจการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในต่างประเทศ	๑๑๗
❖ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	๑๒๐
❖ ราชอาณาจักรกัมพูชา	๑๒๖
❖ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	๑๒๗
❖ สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า	๑๓๐
❖ มองโกเลีย	๑๓๔
❖ ราชอาณาจักรภูฏาน	๑๓๕
❖ สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ	๑๓๖
❖ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย	๑๓๗
พระเกียรติคุณระดับนานาชาติ	๑๓๙
❖ รางวัลรามอน แมกไซไซ	๑๔๑
❖ โล่เกียรติยศของสภานานาชาติเพื่อการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน	๑๔๔
❖ ทูตพิเศษของโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติ	๑๔๖
❖ ทูตสันถวไมตรีแห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO Goodwill Ambassador)	๑๔๗
❖ ปริญญาเอกกิตติมศักดิ์สาขา Humane Letters	๑๔๘
❖ รางวัลอินทรีรา คานธี	๑๔๙
❖ รางวัลพิเศษสมาพันธ์โภชนาการนานาชาติ	๑๕๐
❖ รางวัลผู้นำด้านการจัดการเทคโนโลยี	๑๕๓
บรรณานุกรม	๑๕๔
คณะทำงาน	๑๕๗
คณะผู้จัดทำ	๑๕๙
คำขอบคุณ	๑๖๐

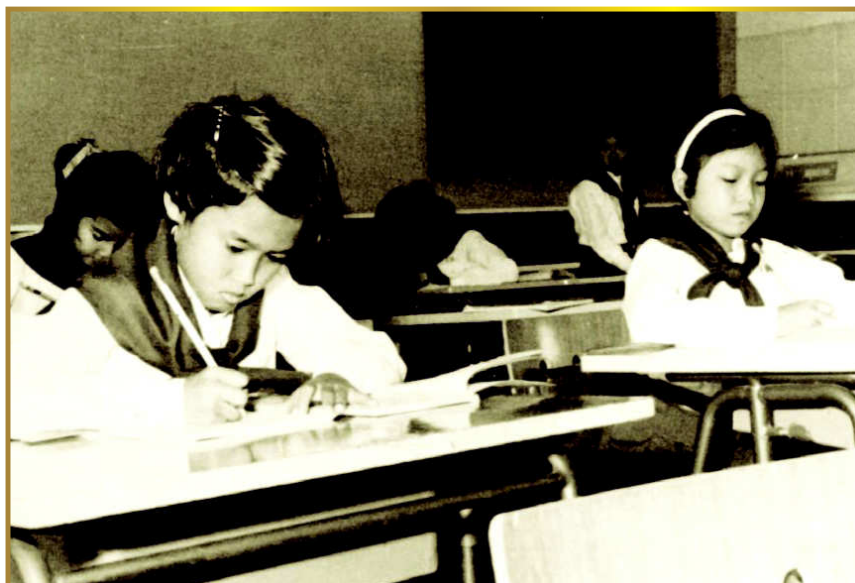
พระราชประวัติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นพระธิดาพระองค์ที่ ๓ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

มีพระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ มีพระเชษฐภคินี พระเชษฐา และพระขนิษฐา รวม ๓ พระองค์ คือ

- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
- สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์
- สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

พระเกียรติคุณทางการศึกษา

- ปีการศึกษา ๒๕๐๑ ทรงเข้าศึกษาที่โรงเรียนจิตรลดาจนจบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย
- ปีการศึกษา ๒๕๑๐ ทรงสอบชั้นประโยคประถมศึกษาดอนปลายได้เป็นที่หนึ่งของประเทศ

- ปีการศึกษา ๒๕๑๕ ทรงสอบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกศิลปะ)
ได้เป็นที่หนึ่งของประเทศ

- ปีการศึกษา ๒๕๑๖ ทรงสอบเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

ขณะทรงศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงได้รับทุนและรางวัล ดังนี้

- ทรงรับทุนการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนิสิตที่เรียนดีเยี่ยม
ขณะทรงศึกษาในชั้นปีที่ ๒, ๓ และ ๔

- ทรงได้รับรางวัลที่หนึ่งวิชาภาษาฝรั่งเศส เมื่อทรงศึกษาจบชั้นปีที่ ๑

- ปีการศึกษา ๒๕๑๙ ทรงสำเร็จการศึกษาได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตร
บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาวิชาประวัติศาสตร์ และทรงได้รับพระราชทานรางวัล
เหรียญทองในฐานะที่ทรงสอบได้ที่หนึ่งของแผนก

- ปีการศึกษา ๒๕๒๐ - ๒๕๒๒ ทรงเข้าศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ทรงได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจารึกภาษา
ตะวันออก

- ปีการศึกษา ๒๕๒๐ - ๒๕๒๔ ทรงเข้าศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย ทรงได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษา
ตะวันตก

- ปีการศึกษา ๒๕๒๔ - ๒๕๒๙ ทรงเข้าศึกษาในบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ทรงได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุซงู้บัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนศึกษาศาสตร์

พระอิสริยยศ

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุตา กิติวัฒนาตุลโสภาคย์ ให้ดำรงพระอิสริยยศและพระอิสริยยศกิติเป็นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

หนังสือ “เฉลิมพระเกียรติและรวมพระราชนิพนธ์ (พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๒๐) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี กำหนดการเขียนพระนามาภิไธยอย่างย่อว่า “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี” หรือ “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ”

ราชบัณฑิตยสถานกำหนดการออกเสียงพระนามาภิไธยตามหนังสือสำนักพระราชเลขานุการที่ รล ๐๐๐๓/๓๘๓๔ ลงวันที่ ๑๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ไว้ในหนังสือ “อ่านอย่างไรและเขียนอย่างไร” พิมพ์แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ ๒๐ หน้า ๔๘ ว่า

“สมเด็จพระ-เทพ-พระ-รัต-ราด-สุ-ดา-สะ-หยาม-บอ-รม-มะ-ราด-ชะ-กุ-มา-รี”

พระยศและพระตำแหน่งทางทหาร

พระยศ

- ทรงดำรงพระยศ ร้อยเอกหญิง (ตั้งแต่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐)
- ทรงดำรงพระยศ พันตรีหญิง (ตั้งแต่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓)
- ทรงดำรงพระยศ พันโทหญิง (ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๖)
- ทรงดำรงพระยศ พันเอกหญิง (ตั้งแต่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘)
- ทรงดำรงพระยศ พันเอกหญิง (อัตราพันเอกพิเศษ) (ตั้งแต่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐)
- ทรงดำรงพระยศ พลตรีหญิง (ตั้งแต่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒)
- ทรงดำรงพระยศ พลโทหญิง (ตั้งแต่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕)
- ทรงดำรงพระยศ พลเอกหญิง (ตั้งแต่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๙)

พระตำแหน่งทางทหาร

- ๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๕ อาจารย์ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- ๒ มิถุนายน ๒๕๒๙ ศาสตราจารย์ (อัตราพันเอก) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

- ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๐ หัวหน้ากองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียน
นายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- ๓๑ มกราคม ๒๕๓๒ ศาสตราจารย์ (อัตรพลตรี) และทรงดำรงตำแหน่ง
ผู้อำนวยการกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- ๗ กันยายน ๒๕๓๕ ศาสตราจารย์ (อัตรพลโท)
- ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๙ ศาสตราจารย์ (อัตรพลเอก)
- ๒ สิงหาคม ๒๕๔๓ ศาสตราจารย์ (อัตรจอมพล)
- ๔ สิงหาคม ๒๕๕๓ ผู้บัญชาการพิเศษ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

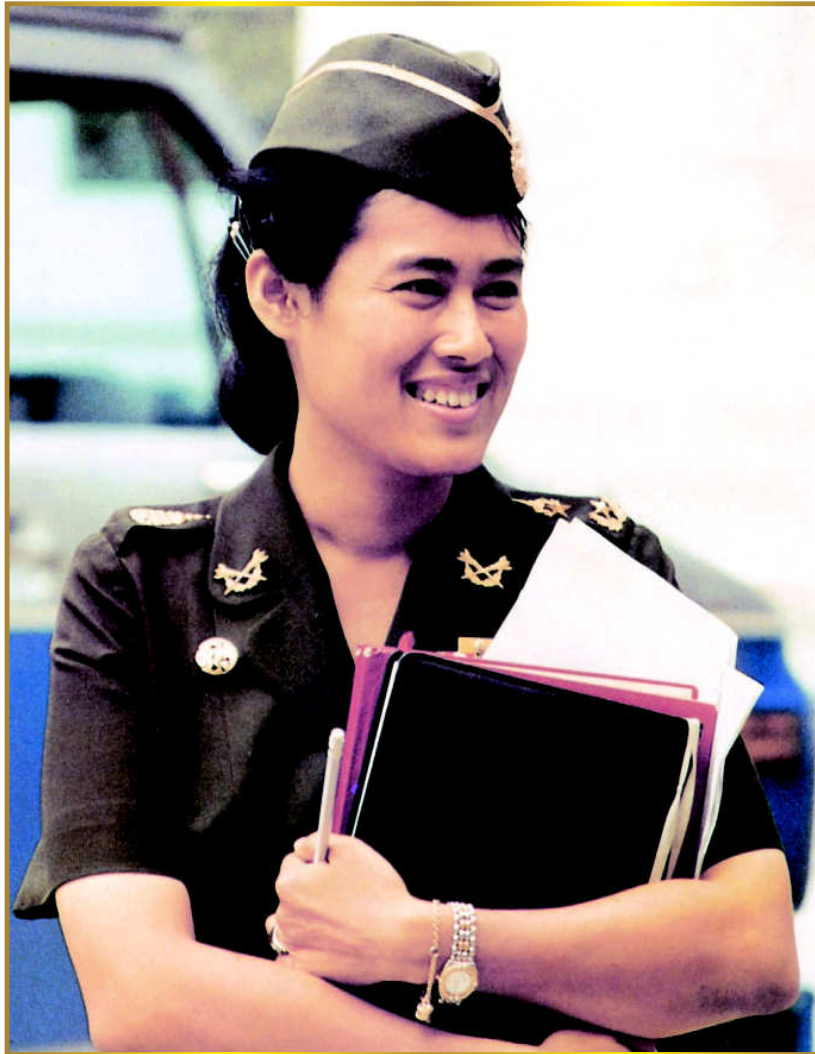
พระตำหนักอื่นๆ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งอื่นๆ
นอกจากตำแหน่งในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เช่น

- พ.ศ. ๒๕๑๖ - ที่ปรึกษาคณะกรรมการโครงการสารานุกรมไทย
ฉบับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- พ.ศ. ๒๕๑๘ - ประธานกรรมการมูลนิธิสายใจไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๕๒๐ - อุปนายกผู้อำนวยการสภาภาษาไทย
- พ.ศ. ๒๕๒๒ - ประธานกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๕๒๖ - อุปถัมภ์กา มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
- พ.ศ. ๒๕๒๖ - ประธานกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ
(ปัจจุบัน คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)
- พ.ศ. ๒๕๓๑ - ประธานกรรมการมูลนิธิชัยพัฒนา
- พ.ศ. ๒๕๓๑ - ประธานกรรมการมูลนิธิอานันทมหิดล ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๕๓๑ - ประธานมูลนิธิราชสุดา
- พ.ศ. ๒๕๓๕ - ประธานมูลนิธิรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดล ในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. ๒๕๓๘ - ประธานกรรมการอำนวยการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท (ทสรช.)
- พ.ศ. ๒๕๔๐ - กรรมการการศึกษาเพื่อผู้ลี้ภัย (Refugee Education Trust) ขององค์การข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ
- พ.ศ. ๒๕๔๐ - ประธานกองทุนการกุศลสมเด็จพระเทพฯ
- พ.ศ. ๒๕๔๒ - ที่ปรึกษาพิเศษด้านสุขภาพของประชากรกลุ่มชายขอบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิกตะวันตกขององค์การอนามัยโลก
- พ.ศ. ๒๕๔๔ - กรรมการกิตติมศักดิ์ของคณะกรรมการที่ปรึกษาสาขาสุขภาพของ Bloomberg School of Public Health, Johns Hopkins University
- พ.ศ. ๒๕๔๖ - มন্ত্রীของ Refugee Education Trust
- พ.ศ. ๒๕๔๗ - ทูตพิเศษโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติด้านโครงการอาหารโรงเรียน
- พ.ศ. ๒๕๔๘ - ทูตสันถวไมตรี แห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กชนกลุ่มน้อย ด้วยการศึกษและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็น “สมเด็จพระเจ้าฟ้า” และ “สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ” พระองค์แรกของไทย ที่ทรงศึกษาระดับอุดมศึกษาในสถาบันการศึกษาในประเทศไทย พระอัจฉริยภาพและพระวิริยอุตสาหะเป็นที่ประจักษ์ขณะทรงศึกษาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ จวบจนถึงระดับดุซงกีบัณฑิต นอกจากนี้ยังทรงใฝ่พระราชหฤทัยในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามพระราชอัธยาศัย อาทิ เรื่องแผนที่ การอนุรักษ์ดินและน้ำ ทำให้ทรงได้รับพระราชทานรางวัลหลากหลายสาขา และการถวายปริญญาและรางวัลจำนวนมากจากนานาอารยประเทศ พระองค์จึงทรงเป็นแบบอย่างอันเยี่ยมยิ่งแก่อาณาประชาราษฎร์ให้เจริญตามรอยพระยุคลบาทในด้านการศึกษาและการนำวิทยาการมาเอื้อประโยชน์แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนผู้ยากไร้ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้คำจำกัดความของคำว่า “การศึกษา” เมื่อทรงปาฐกถาเรื่อง การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส เนื่องในวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ครั้งที่ ๑๕ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔ ว่า

“การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้ และมีคุณสมบัติต่างๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงใช้คำว่า การศึกษา ในความหมายกว้าง นับตั้งแต่ระดับการอ่านออกเขียนได้เรื่อยไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย อันเป็นการศึกษาแบบทางการ รวมไปถึงการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ เช่น การเรียน

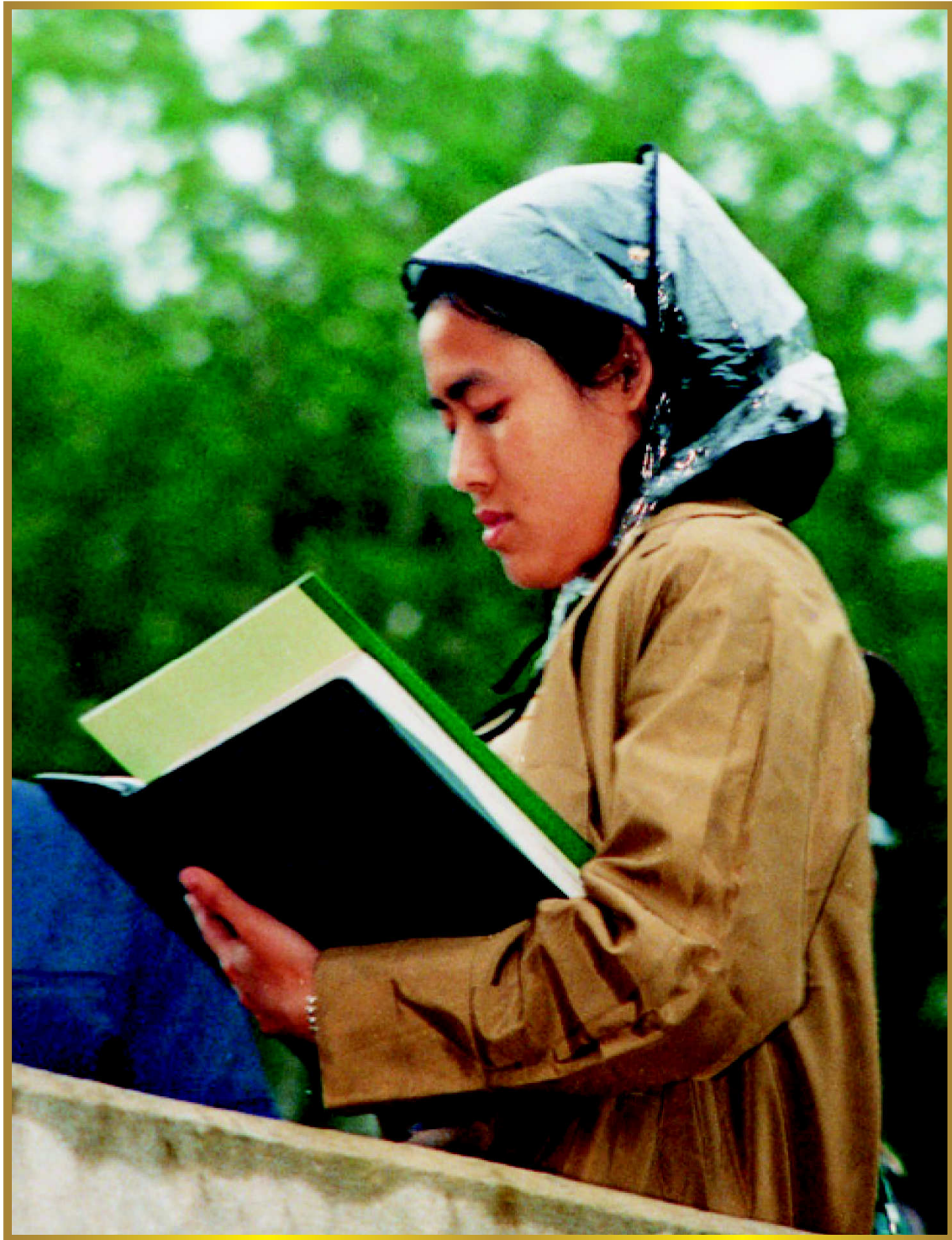
เรื่องอาชีพต่างๆ ดังนั้น วิธีการสำคัญที่ทรงใช้ในการทรงงานพัฒนาทุกด้าน คือ การให้การศึกษา ดังพระราชดำรัสที่ทรงเน้นถึงความสำคัญเรื่องการศึกษา (สัญญาสัญญาวิวัฒน์, ๒๕๓๖ : ๒๔ - ๒๕) เช่น

“...การพัฒนาคนให้เป็นการกำลังของชาติที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่จะต้องทำ วิธีการสร้างคนให้ดีที่สุด คือ การให้การศึกษา...”

“...การศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ตลอดจน ความประพฤติและคุณงามความดีของบุคคลให้บุคคลดำรงตนอยู่ในสังคม และในโลก ได้อย่างมั่นคงและมีความสงบร่มเย็นได้ แม้ว่าโลกจะเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วเพียงใด ก็ตาม...”

จากการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระราชดำเนิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ชนบทและท้องถิ่นทุรกันดารทั่วทุกภาคของประเทศ ทรงพบว่า มีราษฎรอีกเป็นจำนวนมากที่ยังอยู่ในภาวะยากลำบาก โดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้รับโอกาสในการศึกษาพัฒนาเท่าเทียมกันทุกคน ทำให้มีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะช่วยเหลือราษฎรเหล่านั้นให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ จึงทรงเริ่มงานพัฒนาของพระองค์เองโดยการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร ในการทรงงานพัฒนา ทรงมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยใช้การศึกษาเป็นหลักในการทำงาน ทรงเน้นความสำคัญด้านการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท เพื่อให้ เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาสามารถเข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาคกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

พระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงอุทิศพระองค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก เยาวชน และประชาชนในประเทศไทย เป็นที่ประจักษ์มากกว่า ๓๐ ปี นอกจากนี้ ยังมีพระเมตตาธิคุณไปยังเด็ก เยาวชน และประชาชนในต่างประเทศด้วย ดังที่มีพระราชดำริให้ดำเนินโครงการความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในประเทศต่างๆ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน เช่นเดียวกับโครงการตามพระราชดำริในประเทศไทย ซึ่งเป็นการเสริมสร้างโอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน จนเป็นที่ประจักษ์ในระดับนานาชาติเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจสำคัญในการเสริมสร้าง ความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

พระราชกรณียกิจ
การเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
ในประเทศไทย

๑. การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปาฐกถาเรื่อง **การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส** เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยทรงแบ่งผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาออกเป็น ๑๕ ประเภท ได้แก่ ๑) ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ๒) คนที่ไม่มีเงินเรียนหรือขาดทุนทรัพย์ ๓) ผู้มีสมองไม่ตี ๔) คนเจ็บป่วย ๕) ผู้ที่ร่างกายบกพร่องหรือที่เรียกว่าคนพิการ ๖) เด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะ ๗) เด็กที่พ่อแม่ย้ายถิ่นอยู่เสมอ ๘) เด็กเร่ร่อน ๙) แรงงานเด็ก ๑๐) ผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในวัยเรียน ๑๑) ผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษ ๑๒) ผู้ลี้ภัยหรือคนไร้สัญชาติ ๑๓) ผู้ที่ไม่เข้าใจภาษาที่เป็นสื่อการสอน ๑๔) ผู้ที่อยู่ในสังคมที่ไม่ส่งเสริมการศึกษา ๑๕) คนที่ฉลาดเกินไปหรือสติปัญญาเลิศล้ำ

รองศาสตราจารย์คุณหญิงสมณฑา พรหมบุญ ได้กล่าวไว้ในคำนำหนังสือ “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปาฐกถาเรื่อง การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส” ว่า จากพระราชปาฐกถาที่ทรงนิยามความหมายของคำว่าการศึกษา และทรงจำแนกผู้ด้อยโอกาสตามสาเหตุพื้นฐานของความด้อยโอกาสทางการศึกษาเป็นจำนวนถึง ๑๕ ประเภท พร้อมทั้งพระราชทานคำอธิบายและวิธีการแก้ปัญหาของผู้ด้อยโอกาสแต่ละประเภทตามที่ทรงปาฐกถาโดยละเอียด สะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เกิดจากการรู้จักจริงและปฏิบัติจริงมาตลอดระยะเวลายาวนาน

การประกอบพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ด้อยโอกาสนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำเนินการค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับ โดยเริ่มจากปัญหาพื้นฐาน คือ โภชนาการและสุขอนามัยก่อน หลังจากนั้น

จึงทรงเน้นที่การให้โอกาสทางการศึกษาดังความตอนหนึ่งในพระราชปาฐกถา เรื่อง “เทคโนโลยีสารสนเทศกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๘ : ๗๔)

“...คนบางคนนั้นอาจมีความสามารถน้อยหรือมากไม่เท่ากัน แต่ว่าส่วนที่สำคัญที่สุด คือ โอกาส เช่น โอกาสในการศึกษานั้นเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ควรจะเปิดโอกาส แต่ว่าความสามารถของคนที่จะรับโอกาสที่เปิดให้ นั้นอาจจะไม่เท่ากัน แต่โอกาสก็ควรที่จะให้เท่าเทียมกัน...”

พระราชกรณียกิจสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส อาจประมวลโดยสังเขปได้ดังต่อไปนี้

การศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเริ่มงานพัฒนาใน พ.ศ. ๒๕๒๓ เพื่อแก้ปัญหาเด็กนักเรียนขาดอาหารให้มีสุขภาพดีขึ้น สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยทรงทำเป็นโครงการทดลองในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๓ โรงเรียน

“... ในระยะแรก เริ่มขึ้นด้วยความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องวิธีการที่จะพัฒนาบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อแรกเริ่มคือประมาณพฤษภาคม ๒๕๒๒ ถึง ๒๕๒๓ ประมาณนั้น ได้มีความสนใจในเรื่องนี้ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่ได้มีความรู้ในหลักการและวิธีการที่จะปฏิบัติมากนัก จึงหาโอกาสที่จะศึกษาโดยการขออาศัยโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแหล่งที่ศึกษา เพราะว่าเห็นว่าโรงเรียนในสังกัดตำรวจตระเวนชายแดนนั้น เป็นโรงเรียนในเขตท้องที่ห่างไกลการคมนาคม และมีภาวะที่ยากลำบากต่างๆ ในตอนเริ่มต้นก็มุ่งไปเน้นที่ว่า ทำอย่างไรเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนอย่างนั้น จะมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะสร้างเสริมสติปัญญา เพื่อการศึกษาและพัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาคและสังคมสืบต่อไป ในการจัดการก็ได้ทดลองเริ่มด้วยการให้การศึกษาร่วมช่วยเหลือในทางด้านเกษตร ...”

พระราชดำรัส วันศุกร์ที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๑

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเริ่มวางแผนงานโภชนาการสำหรับเด็กนักเรียน โดยสอนวิชาเกษตรและให้นำผลผลิตทางการเกษตรมาปรุงอาหาร เรียกกันว่า **โครงการอาหารกลางวันผักสวนครัว** ซึ่งเริ่มทำเป็นโครงการทดลองในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๓ โรงเรียน เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองแจง ตำบลศรีมงคล อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งศาลา ตำบลป่าหวาย อำเภอสวนผึ้ง

จังหวัดราชบุรี และโรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดน
บ้านคอกอ้ายเผือก ตำบลไชยราช
อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

เมื่อดำเนินการไปได้
๑ ปี ประสบผลดี จึงทรงขยาย
งานไปในโรงเรียนตำรวจ
ตระเวนชายแดนทั่วประเทศ
และเปลี่ยนชื่อโครงการเป็น **โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน**

นอกจากการพัฒนาเด็กให้มีภาวะโภชนาการดีและสุขภาพแข็งแรงแล้ว
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพัฒนาศักยภาพของเด็ก
ในด้านอื่นๆ ควบคู่ไปด้วย ใน พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้มีพระราชดำริให้ดำเนิน**โครงการส่งเสริม
คุณภาพการศึกษา** เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารให้มีโอกาสได้รับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพมากขึ้น พร้อมทั้งจะศึกษาต่อในระดับสูงต่อไปได้
และช่วยให้ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งไม่ได้มีอาชีพครู
โดยตรงทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังพระราชดำรัสว่า

“... ตามที่ได้ทราบกันแล้วว่าโครงการนี้ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่เลือกนักเรียนในโรงเรียนของตำรวจตระเวนชายแดนนี้ เพราะว่ามีนักเรียนเหล่านี้มีความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นและอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกล จนกระทั่งมีความจำเป็นที่ตำรวจตระเวนชายแดนจะต้องไปตั้งโรงเรียนและให้การศึกษา ในการดำเนินชีวิตของคนเรานั้น มีอยู่หลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งในด้านการทำมาหากิน ในด้านสุขภาพอนามัย และการศึกษา ซึ่งท่านผู้ที่มาร่วมในการประชุมครั้งนี้ก็ต่างมีความรู้ในด้านต่างๆ ซึ่งจะต้องมาทำงานส่งเสริมช่วยเหลือพร้อมๆ กันตามที่ท่านได้ปฏิบัติอยู่ ถึงแม้ว่านักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่เรามาช่วยเหลือนี้ จะมีพื้นฐานของครอบครัวทำอาชีพเกษตรกรรมอยู่เป็นส่วนใหญ่และมีความรู้ในด้านเกษตรกรรมอยู่แล้ว แต่ว่าการที่ทางฝ่ายราชการทั้งหลายที่อาสาสมัครเข้ามาช่วยเหลือในครั้งนี้ ก็ยังเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้ และช่วยกันแก้ไขอุปสรรคต่างๆ ที่ผู้ปกครองและนักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถจะแก้ไขด้วยตนเองได้ ทำให้ได้รับผลดีตามเป้าหมาย ที่เห็นได้ชัดๆ คือ ต้องการให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การที่บุคคลเหล่านี้ มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีความรู้ในการรักษาตนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอันนี้เป็นพื้นฐานที่จะได้มีโอกาสปรับปรุงตนเองศึกษาหาความรู้ ตั้งโครงการส่งเสริมคุณภาพของการศึกษา เป็นการหาทางให้เกิดความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในเมื่อบุคคลที่เคยอยู่ในสภาพแร้นแค้นและยากจน สามารถพัฒนาตนเองขึ้นได้นั้น ก็จะมีส่วนทำให้ประเทศมีความมั่นคงและพัฒนาขึ้นต่อไป...”

พระราชดำรัส วันอาทิตย์ที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๖

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารมีโอกาสเท่าเทียมกันในการได้รับการศึกษาทั้งในระดับพื้นฐานรวมทั้งการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปด้วย ดังพระราชดำรัสว่า

“... สิ่งที่ยพยายามเพิ่มเติม นอกจากเรื่องของการขยายการศึกษาให้กว้างขวางขึ้นในระดับสูง คือพยายามให้เรียนชั้นมัธยมมากขึ้นแล้ว ก็ยังพยายามในปีที่จะขยายการศึกษา หรือความช่วยเหลือในเรื่องของสุขภาพอนามัยที่ได้ทำมานี้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในชุมชนที่อยู่ในประเทศไทย หลายชุมชนที่มีคนอยู่อาศัย แต่ไม่มีบริการทางการศึกษา มีหลายแห่งที่บริเวณใกล้เคียงมีเด็กนักเรียนในวัยเรียนถึงเป็นร้อยๆ คน แต่ว่าเด็กเหล่านั้นไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา หรือว่ายังมีอีกหลายแห่งที่เวลาจะไปศึกษา

แม้แต่ระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ก็ต้องเดินทางไปเป็นเกือบ ๑๐ กิโลเมตร หรือ ๑๐ กว่ากิโลเมตรไปเดินมา หรือในบางครั้งก็สามารถแก้ปัญหาได้ โดยการทำให้บ้านพักให้นักเรียนค้างแรมที่โรงเรียน และถึงเวลาหยุดก็ได้กลับบ้าน แต่ก็มีสิ่งแฉกแฉกที่ทำอย่างนั้นไม่ได้ ทุกๆ แห่งไป ก็พยายามที่จะหารูปแบบอื่นๆ ที่จะช่วยเหลือ อย่างที่ทดลองทำดู คือมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอยู่แล้วที่หนึ่ง บริเวณใกล้เคียงมีนักเรียนที่ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษา ก็พยายามใช้วิธีทดลองดูว่า แทนที่จะให้เด็กนักเรียนเดินทางไป ครูอาจจะเดินทางจากโรงเรียนแม่ไปโรงเรียนสาขา ครูเป็นฝ่ายเดินเข้าไปหานักเรียน หรือว่าจัดครูเข้าไปอยู่ประจำ แต่การทำอย่างนั้น ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคอย่างที่เราทราบๆ กันอยู่ว่า จำนวนข้าราชการตำรวจก็ไม่เพียงพอ ก็ต้องไปแก้ปัญหาโดยการอาศัยความร่วมมือของหน่วยราชการหลายๆ ส่วน เช่น ขอตำรวจคนหนึ่ง ขอครูจากการประถมศึกษาสักคนหนึ่ง แล้วก็ใช้กองทุนจำนวนหนึ่ง นี่ก็พอจะตั้งเป็นโรงเรียนได้ ก็พยายามที่จะขยายการศึกษาออกไปอย่างนั้น...”

พระราชดำรัส วันอังคารที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๑

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพคือ การมีครูผู้สอนอย่างเพียงพอ จึงทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ในการจัดหาครูให้แก่สถานศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารอย่างต่อเนื่อง

“... ในพื้นที่เช่นนี้ครูส่วนมากจะอยู่ไม่ไหว ค่อนข้างทารุณทั้งร่างกายและจิตใจ
ที่พวกเขาไปอยู่ตรงนั้น จึงเกิดการขาดแคลนครู บางแห่งคนเต็มใจก็มี แต่ไม่มีตำแหน่ง
ให้ หรือบางคนไปบรรจุเพื่อให้ได้ตำแหน่งราชการ แล้วก็ไปทีอื่น ดึงเอาตำแหน่งไปด้วย
ตำแหน่งตรงนั้นก็ไม่มี ที่จริงก็เป็นสิทธิของเขา ใครจะอยู่ได้หรือไม่ได้ แต่จะออกไปก็ให้
ทั้งตำแหน่งไว้ตรงนั้น จะได้หาคนที่ใจถึงหรือมีความพร้อมเข้าไป โดยทั่วไปไม่เป็น
เช่นนี้ เวลานี้ตำแหน่งไม่มีก็ต้องจ้าง ค่าจ้างตอบแทนบางที่ก็ไม่มี บางที่ก็มี หรือบางที่ก็ไม่มี
คนมาสมัคร

เท่าที่ได้ปฏิบัติมาหลายปี ข้าพเจ้าเคยออกเงินจ้างครูหลายคน ทำได้ไม่ยาก
เช่น ครู สบข. ก็ขอให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนั้นๆ คัดเลือกคนที่พอจะไป
เป็นครูที่นั่นได้แล้วก็จ้างเขา ถึงเวลาที่โอนเงินไปที่สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
เพื่อจ่ายเงินเดือนก็ได้โดยเรียบร้อย แต่ที่ไม่เรียบร้อยคือ ที่ที่ว่าจะช่วยค่าจ้างครูให้
๓ คน เขาแจ้งว่าขาดครูอยู่ ๔๐๐ คน ก็บอกว่าขอคิดดูก่อนนะ ...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ปัจจุบันมีสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตาม
พระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน ๗๙๒ แห่ง
และมีนักเรียนประมาณ ๑๒๒,๗๘๙ คน โดยมีการดำเนินงานผ่านโครงการต่างๆ
แบบบูรณาการ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน
และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาตามพระราชดำริ
ซึ่งจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่ขาดโอกาสทางการศึกษา
ส่วนหนึ่งได้เข้าบรรพชาเป็นสามเณรเพื่อรับการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา ซึ่งเปิดการศึกษาทั้งสายสามัญตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ถึงมัธยมศึกษาตอนปลายและสายนักธรรมบาลีควบคู่กันไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับทราบปัญหาด้าน
การจัดการศึกษา โภชนาการและสุขภาพอนามัย ตลอดจนโอกาสในการศึกษาของ
สามเณร จึงได้ทรงอุปถัมภ์กิจกรรมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มา
ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ๒๕๔๗ ในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยดำเนินโครงการพัฒนาการศึกษา
สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และได้ขยายงานเรื่อยมาจนถึง
ปัจจุบัน มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาและโรงเรียนการกุศลของวัดใน
พระพุทธศาสนาในโครงการตามพระราชดำริ ทั้งหมด ๕๑ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัด
น่าน แพร่ เชียงราย พะเยา และสิงห์บุรี

ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนิน**โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท (ทสรช.)** เพื่อให้เด็กนักเรียนในชนบทมีโอกาสเรียนรู้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาและนำไปประกอบอาชีพได้ในอนาคต รวมถึงการฝึกอบรมครูและบุคลากรในโรงเรียนในภูมิภาคให้ใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานในระยะแรก มีโรงเรียนในโครงการ ๖๔ โรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา ๕๓ โรงเรียน และโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ๑๑ โรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนได้รับพระราชทานเครื่องคอมพิวเตอร์ ๒๐ เครื่อง และพริ้นเตอร์ ๒ เครื่อง เพื่อใช้ในการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์ ต่อมาศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติได้สำรวจโรงเรียนในโครงการ ในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๔๐ - กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ พบว่า โรงเรียนมีปัญหาบางประการ เช่น ไม่มีงบประมาณที่จะสร้างห้องเรียนใหม่ ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ หรือซื้อโต๊ะสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ไม่มีหรือมีไม่พอ เป็นต้น ดังนั้น ในการดำเนินงาน

ระยะที่สอง จึงเน้นการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนในโครงการให้สามารถใช้ประโยชน์จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ได้รับพระราชทานอย่างเต็มที่

คอมพิวเตอร์พระราชทานมีทั้งคอมพิวเตอร์เก่าจากการบริจาคของบริษัทต่างๆ และคอมพิวเตอร์ใหม่จำนวนหนึ่ง ในขณะที่ทรงตรวจเยี่ยมโรงเรียนในโครงการ ก็จะทอดพระเนตรสภาพการปฏิบัติงานจริง นอกจากนี้ ยังมีเจ้าหน้าที่โครงการติดตามลงไปในพื้นที่และกราบบังคมทูลรายงานให้ทรงทราบเป็นระยะๆ นอกจากนี้นักเรียนในโรงเรียนทั่วไปแล้ว ยังได้มีพระราชดำริว่า ภาครัฐสมควรควรรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ด้วย ใน พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้โปรดเกล้าฯ ให้หาแนวทางสนับสนุนให้สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดน่าน ได้มีโอกาสเรียนคอมพิวเตอร์ด้วย

ผลจากการดำเนินโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของโรงเรียนในชนบท พบว่า นักเรียนในถิ่นทุรกันดารมีศักยภาพในการเรียนรู้สูงไม่แตกต่างจากนักเรียนในเมือง เช่น นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ผ่านกระบวนการพัฒนาจากโครงการประมาณ ๕ ปี หลายคนสามารถชนะเลิศการแข่งขันด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับภาคเหนือและระดับประเทศ จำนวนหนึ่งได้รับโควตาพิเศษสำหรับผู้มีความสามารถเฉพาะทางเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย บางคนทำหน้าที่เป็นเว็บมาสเตอร์ของสถาบันอุดมศึกษา และได้รับการว่าจ้างเป็นผู้ออกแบบเว็บในต่างประเทศตั้งแต่จบชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริดังกล่าวได้ส่งเสริมให้เยาวชนในถิ่นทุรกันดารได้รับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ช่วยเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อระดับสูงขึ้น หรือโอกาสในการประกอบอาชีพ

การศึกษาสำหรับผู้ที่ยขาดทุนทรัพย์

“ปัจจุบันมีระบบหาผู้อุปถัมภ์เด็กซึ่งหลายหน่วยงานทำอยู่ ... หรือมีเงินกู้ทางการศึกษา ที่ได้เห็นมาหลายแห่งค่าเล่าเรียนไม่แพง แต่สิ่งประกอบ เช่น ค่าเสื้อผ้า มีตั้งหลายชุดแพงมาก อุปกรณ์การศึกษาต่างๆ หรือแพงที่อาหาร หรือสิ่งอื่นๆ ไม่ทราบว่ามีพวกนี้แล้วจะเรียนดีขึ้นหรือเปล่า ตรงค่าเล่าเรียนจริงๆ แล้วพอจ่ายได้ สิ่งอื่นๆ จ่ายไม่ได้เลย คนพวกนี้เปลือง ก็อาจจะไม่ได้เรียนเช่นกัน”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ใน พ.ศ. ๒๕๓๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ดำเนิน**โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์** เนื่องจากทรงประจักษ์ว่า เด็กนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้ว ส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงได้ด้วยเหตุที่ทางบ้านมีฐานะยากจน และตามชายแดนมักไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับสูง จึงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับสติปัญญาและความเหมาะสม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ได้ร่วมกันคัดเลือกนักเรียนเข้าเป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ฯ เพื่อศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ ถึงปัจจุบัน ปีละประมาณ ๒๕๐ คน

ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๑ - ๒๕๕๕ มีนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ๔,๕๙๑ คน สำเร็จการศึกษา ๓,๐๖๐ คน ประกอบอาชีพต่างๆ เช่น พนักงานหรือลูกจ้าง บริษัทเอกชน โรงงานและโรงแรม เกษตรกร ครู ค้าขาย ข้าราชการ และรับจ้างทั่วไป เป็นต้น สำหรับเงินทุนพระราชทานเฉลี่ยปีละ ๒๔ ล้านบาท ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๔ เป็นต้นมา พระราชทานทุนเพิ่มตามสภาพเศรษฐกิจเฉลี่ยเป็นเงินปีละ ๓๓ ล้านบาท

“นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาแล้ว มีสติปัญญาดีพอสมควร แต่ไม่มีทุนทรัพย์ ข้าพเจ้าก็จะพยายามให้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา (เริ่ม พ.ศ. ๒๕๓๑) บางคนก็ไปอยู่กับญาติที่บ้านอยู่ใกล้โรงเรียน อยู่วัด อยู่หอพัก ผากบ้านครูบาอาจารย์ที่พอจะอาศัยได้ กลุ่มหนึ่งได้อาศัยเข้าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำของรัฐสำหรับนักเรียนที่อยู่ในเขตทุรกันดาร หรือเด็กกำพร้า นักเรียนไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน เพราะรัฐเป็นผู้จ่ายทั้งค่าเล่าเรียน ค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า และค่าใช้จ่ายอื่นๆ แต่นักเรียนที่ข้าพเจ้ารับมาจากโรงเรียน ตชด. แต่ละคนนั้น ข้าพเจ้าเสียค่าใช้จ่ายเท่ากับงบประมาณรัฐบาลต่อหัว เมื่อถึงเวลาปิดภาคเรียนก็ผลัดกันมาเข้าค่ายอบรมความรู้ต่างๆ และแนวทางการศึกษา พร้อมกับการประชุมครู ตชด. ซึ่งจะมีทุกปี ขณะนี้นักเรียนหลายคนเรียนถึงระดับอุดมศึกษา เมื่อจบแล้วก็จะออกไปประกอบอาชีพต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองสืบต่อไป ข้าพเจ้าไม่ได้กำหนดว่าเขาจะต้องชดใช้ทุน อยากให้เขามีชีวิตที่รุ่งเรืองแจ่มใส แต่ก็หวังว่าระหว่างที่เรียนอยู่ เวลามีโอกาสกลับบ้าน จะได้ไปเยี่ยมโรงเรียนเก่า ครูเก่า เพื่อจะมีข้อแนะนำดีๆ เป็นประโยชน์กับนักเรียนรุ่นน้องบ้าง

พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อผู้ด้อยโอกาสที่ทรงสนับสนุนนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ทุกด้านเพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาอย่างต่อเนื่องจนสุดความสามารถ โดยจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริม เช่น

๑) กิจกรรมอบรมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เป็นการแนะแนวการศึกษาต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

๒) กิจกรรมค่ายแนะแนวและเตรียมความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายนของทุกปี ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๘

๓) กิจกรรมการสอนเสริมเพื่อปรับปรุงพื้นฐานการศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ และ ๕ ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน

๔) การส่งเสริมการศึกษาต่อในประเทศ โดยสถาบันอุดมศึกษาได้ถวายทุนการศึกษาและให้โอกาสนักเรียนเข้าศึกษาในระบบพิเศษระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสาขาวิชาต่างๆ

๕) การส่งเสริมการศึกษาต่างประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกนักเรียนไปศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ณ สาธารณรัฐอินเดีย ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๔ และศึกษาต่อ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีนในสาขาภาษาจีน เป็นต้น รวมทั้งได้พระราชทานทุนการศึกษาหลายประเภท ได้แก่

- ทุนการศึกษาพระราชทานบุตรครูตำรวจตระเวนชายแดน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนการศึกษาบุตรครูตำรวจตระเวนชายแดนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๔๑ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระทางการเงินและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครูตำรวจตระเวนชายแดน ปีการศึกษาละ ๑๖๐ คน

- ทุนพระราชทานนักเรียนที่ครอบครัวประสบภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่ครอบครัวได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติสึนามิในจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ สตูล และตรัง ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญาตรี ในปีการศึกษา ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน จำนวน ๖๔ คน

- ทุนพระราชทานโครงการบัณฑิตคืนถิ่น นักเรียนในพื้นที่อำเภอแม่จอก้อยและอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับพระราชทานทุนการศึกษาให้ศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรี ๕ ปี สายครู

วิทยาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน ๖ ทูน และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน ๖ ทูน เพื่อคืนถิ่นไปเป็นครูในอำเภออมก๋อยและอำเภอแม่แจ่ม ทุคนละ ๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี รวมเป็นเงิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท เริ่มรับทุนตั้งแต่วันที่การศึกษา ๒๕๕๐

นอกจากนี้ ยังมีทุนการศึกษาพระราชทานแก่นักเรียนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เรียนหลักสูตรปริญญาตรี ๕ ปี สายครุวิทยาการ โดยศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา จำนวน ๒๐ ทูน เพื่อคืนถิ่นไปเป็นครูใน ๓ จังหวัดภาคใต้ ทุคนละ ๕๐,๐๐๐ บาทต่อปี รวมเป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เริ่มรับทุนตั้งแต่วันที่การศึกษา ๒๕๕๐ รวม ๒ รุ่น

การศึกษาสำหรับผู้มีสมองไม่ตี

“ต้องใช้เทคนิคการสอนให้ได้ความรู้ ทำให้พวกเขาเข้าใจได้ สมองไม่ตีนี้มีหลายแบบ สุดท้ายอาจจะต้องให้เขาทำใจให้ได้ ให้เขาคิดว่าควรทำในสิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้ ไม่ใช่ว่าจะพยายามไปเรียนวิชาฟิสิกส์กับอาจารย์ลิปพนนท์ คงไม่ไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่งตอนนี้คงต้องคุยกัน แน่แนวเรื่องแผนการเรียนและการเลือกงานอาชีพที่เหมาะสมกับสติปัญญา”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กที่มีปัญหาด้านสติปัญญามีโอกาสได้รับการศึกษาและการฝึกอาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ ดังพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนว่า

“มีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถเรียนต่อได้ เนื่องจากสติปัญญาไม่ดี หรือที่มีมากที่สุดคือ ไม่มีสัญชาติ เรียนต่อไม่ได้ ก็ขอให้อาจารย์จากกรมอาชีวศึกษา ฝึกอาชีพ (เริ่ม พ.ศ. ๒๕๓๑) ต่างๆ แก่ศิษย์เก่า ชาวบ้านที่สนใจ คณาจารย์ได้ช่วยสอนให้เด็กนักเรียนด้วย วิชาที่สอนศิษย์เก่าและชาวบ้านมุ่งเน้นให้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ สำหรับเด็กนักเรียนให้เป็นพื้นฐานในการทำงานต่อไป งานที่ฝึกมีหลายอย่าง เช่น การต่อไฟฟ้า การแก้เครื่องยนต์ การทำอัฐบล็อกร การเกษตร การตัดเย็บเสื้อผ้า ตัดผม การทำอาหาร การประดิษฐ์ เป็นต้น”

โครงการพระราชดำริในการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีปัญหาด้านสติปัญญาที่สำคัญโครงการหนึ่งคือ โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาใน

โรงเรียนกาวิละอนุกุล
จังหวัดเชียงใหม่
ซึ่งรับนักเรียนที่มี
ความบกพร่องทาง
สติปัญญาและการ
เรียนรู้ รวมทั้ง
นักเรียนออทิสติกส์
นักเรียนสมองพิการ
และนักเรียนที่มี
ปัญหาทางด้าน

อารมณ์และพฤติกรรม เป็นต้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงห่วงใยเด็กเหล่านี้และมีพระราชดำริสั่งให้คณะกรรมการโครงการเทคโนโลยี
สารสนเทศตามพระราชดำริเข้าไปช่วยเหลือในการพัฒนาการเรียนการสอนให้
แก่นักเรียน

ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ โรงเรียนได้รับพระราชทานเครื่องคอมพิวเตอร์ ๔ ชุด รวมทั้ง
โทรทัศน์ ๒๙ นิ้ว เพื่อนำไปเป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ และใน
ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โรงเรียนได้รับเครื่องคอมพิวเตอร์พระราชทานเพิ่มเติมจำนวน ๑๐ ชุด
พร้อมระบบแลน เครื่องพิมพ์ และเครื่องสำรองไฟ เพื่อจัดเป็นห้องเรียนคอมพิวเตอร์
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้สามารถใช้งานคอมพิวเตอร์เบื้องต้นได้

เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้บกพร่องด้านสติปัญญา จึงทรง
สนับสนุนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้เสริมการเรียนรู้ ในปี
พ.ศ. ๒๕๔๕ ดร.ทินสิริ ศิริโพธิ์ ได้ไปอบรมคณะครูเรื่องการเขียนแผนการสอน โดยใช้
สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจากต่างประเทศ คณะครูได้ทดลองนำวิธีการสอนนี้ไปใช้ใน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ โดยจัดทำแผนการสอนวิชาหลักคือ คณิตศาสตร์ สร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต และภาษาไทย จำนวนทั้งสิ้น ๑๐๗ แผน และได้ขยายการจัดทำ
แผนการสอนต่อในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยโรงเรียนได้ขอพระราชทานขยายห้องเรียน
คอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา เพื่อใช้ในการเรียนสื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
สำหรับนักเรียนจำนวน ๑๖ ห้อง ให้ได้มีโอกาสเข้าเรียนทุกสัปดาห์ สัปดาห์ละ ๒ คาบ
และได้พระราชทานเครื่องคอมพิวเตอร์ให้โรงเรียนอีก ๑๕ ชุด เพื่อนำไปจัดทำห้อง
คอมพิวเตอร์ ๑๐ ชุด และอีก ๕ ชุด นำไปใช้ในชั้นเรียน เพื่อจัดทำห้องเรียนต้นแบบ ๒ ห้อง

ดังนั้น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเหล่านี้จึงมีโอกาสเข้าเรียนใน
ห้องคอมพิวเตอร์อย่างน้อย ๑ คาบต่อสัปดาห์ และได้มีโอกาสพัฒนาความรู้อย่างทั่วถึง

การศึกษาสำหรับเด็กพิการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริว่า เด็กพิการที่ต้องมาอยู่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน จะขาดโอกาสในการศึกษา ควรมีครูมาช่วยประเมินดูว่า เด็กควรจะได้รับการสอน หรือการพัฒนาทักษะในเรื่องใดที่จะเหมาะสมกับอายุหรือระดับชั้นเรียน และสภาพร่างกายของเด็กแต่ละคน แล้วจัดการสอนหรือให้การศึกษาแก่เด็กเหล่านั้นในระหว่างที่เจ็บป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล

เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ได้ทอดพระเนตรการเรียนการสอนเด็กพิการเรื้อรังที่โรงพยาบาลโดยความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการ ส่งครูมาประจำ ทรงพบปัญหาว่า มีครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนหรือผู้ป่วย จึงมีพระราชดำริให้นำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อช่วยเสริมหรือทดแทนครูได้ในบางเรื่อง เพราะเด็กสามารถเรียนหรือเล่นด้วยตนเองได้

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติจึงได้ดำเนินงาน **โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเด็กพิการ** โดยจัดให้มีศูนย์คอมพิวเตอร์สำหรับเด็กพิการพระราชทานโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ซึ่งดำเนินงานโดยคณะกรรมการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับเด็กพิการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ประกอบด้วยแพทย์ พยาบาล

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านคอมพิวเตอร์ ผู้แทนจากศูนย์
เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ
คอมพิวเตอร์แห่งชาติ และครูการศึกษา
พิเศษ จากสำนักบริหารงานการศึกษา
พิเศษ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการจัด
การศึกษาให้แก่เด็กที่เจ็บป่วยใน
โรงพยาบาลว่า

“เดี๋ยวนี้มีโรงพยาบาลหลายแห่งมีโครงการให้เด็กป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลได้
เรียนหนังสือ นำครูซึ่งส่วนใหญ่มาจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนมาสอน ปัจจุบันมี
อุปกรณ์การสอนหลายอย่าง จะช่วยให้ครูที่มีอยู่ไม่กี่คนสามารถสอนเด็กได้หลายระดับ
การจัดการศึกษาให้คนป่วยในโรงพยาบาลนั้นยาก เพราะบางคนสภาพร่างกายนั้น
ไปไม่ไหว เรียนไม่ได้ หรือปัจจุบันเศรษฐกิจตกต่ำ หมอให้คนไข้ออกจากโรงพยาบาลเร็ว
ไม่ว่าจะป่วยหรือป่วยเรื้อรังก็ให้ไปต่อบ้าน โครงการก็ตามไปสอนไม่ได้ เคยไปช่วยเขา
ทำโครงการเรียนการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงพยาบาล ไม่ใช่ง่าย พอออกจากโรงพยาบาล
ก็หายไปหมดเลย ไม่มีงบประมาณให้อยู่ในโรงพยาบาล หรือบางทีก็เกรงใจเราก็ไปรับ
มา ตอนที่มีครูไปสอนคอมพิวเตอร์ก็พอจะได้ผล...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

เด็กป่วยที่เข้ามาเรียนคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่ต้องการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อความ
สนุกสนานเพลิดเพลิน รองลงมาคือต้องการทบทวนหรือฝึกทักษะการใช้คอมพิวเตอร์
ที่เคยเรียนมาแล้ว สำหรับครูได้ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการสอนเสริมความรู้
ต่างๆ ที่เด็กเรียนตามหลักสูตรมาแล้ว เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และ
ความรู้ทั่วไปในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อให้เด็กป่วยที่ขาดเรียนมานานได้
รับประโยชน์จากการเล่นคอมพิวเตอร์มากขึ้น

การศึกษาสำหรับผู้ที่มีร่างกายบกพร่องหรือพิการ

“คนกลุ่มนี้ปัจจุบันมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษามากขึ้น มีเทคนิคพิเศษต่างๆ ในการให้ความรู้ หรือการเตรียมความพร้อมของคนพิการ บางที่ไม่ใช่แค่เทคนิคการสอนเท่านั้น แต่ต้องเตรียมให้พวกเขาได้อยู่ได้ สมมุติว่าจะมาเรียนในมหาวิทยาลัย คนที่มองไม่เห็นก็ขึ้นบันไดตึกไม่ได้ ต้องฝึกการทรงตัว การจับทิศทาง หรือช่วยตัวเองให้ได้ บางคนก็ไม่ได้ฝึกมา บางคนฝึกมาแล้วก็ไม่มีปัญหาในส่วนนี้ แต่ปัญหาก็กยังมีอยู่ เพราะการให้บริการที่จริงจังๆ ต้องใช้งบประมาณสูง...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชประสงค์จัดตั้ง**โครงการศูนย์ทดลองเด็กหูหนวกปฐมวัย** เพื่อทดลองวิธีการฝึกอบรมเด็กหูหนวก ระดับก่อนวัยเรียน (อายุ ๓ - ๖ ปี) เป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนก่อนที่เด็กจะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ในด้านความเข้าใจ ความคิด สติปัญญา การช่วยเหลือตนเอง สุขนิสัย และการพัฒนาทางภาษาและการพูด เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสติดต่อกับผู้อื่นเช่นเด็กปกติ

กระทรวงศึกษาธิการได้รับโครงการพระราชดำรินี้มาดำเนินการ โดยมอบให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติขณะนั้นรับผิดชอบโครงการ เปิด

สอนตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๖ มีนักเรียน ๑๔ คน และจำนวนนักเรียนได้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

“... หลายแห่งครูไม่มีทักษะการสอนคนพิการ ถ้ามีการอบรมเสียหน่อยก็จะดี แต่ในบางตำบลอาจมีคนพิการเพียงคนหนึ่งหรือสองคน การจะเอาครูมาอบรมคุ้มหรือไม่ อีกหน่อยคงต้องทำเพราะช่วยได้มาก เคยไปเห็นโรงเรียนหนึ่งครูดีมาก สอนคนอื่นก็ดี กับเด็กพิการก็ให้ความเมตตา ครูเด็กก็มีความสุข ได้รับการดูแลอย่างดี แต่ก็ไม่สอนอะไรเลย เพราะไม่รู้จะสอนอย่างไร หรือว่ามีเด็กคนหนึ่งดูหน้าตาไม่ใช่คนโง่ปัญญาอ่อน แต่ตัวใหญ่บ้อเร่อเลย อยู่ในศูนย์เด็กเล็กคิดว่าไปเจอเด็กยักษ์หรือเปล่า แต่ที่แท้ไม่ใช่ เป็นเด็กอายุ ๗ - ๘ ขวบแล้ว แต่พ่อแม่ไม่รู้ว่าจะทำอะไร โรงเรียนไม่เอาคนหูหนวกเลยไปอยู่ที่ศูนย์เด็กเล็กเพราะเขารับ อย่างนี้ต้องนำไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาพิเศษ ซึ่งอาจไกลบ้าน เหมือนไปอยู่โรงเรียนประจำ บางทีพ่อแม่ก็เป็นห่วง...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติดำเนินโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อคนพิการ เพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษา การอาชีพ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้แก่ผู้พิการหลายโครงการ เช่น โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อคนพิการโรงเรียนศรีสังวาลย์ โครงการจัดทำอุปกรณ์สัญญาณเสียงเพื่อช่วยในการเดินทางของคนตาบอด โครงการพัฒนาอุปกรณ์สำหรับช่วยสื่อสารขนาดพกพาสำหรับเด็กที่มีปัญหาเรื่องการออกเสียง โครงการพัฒนาโปรแกรมสำหรับช่วยสื่อสารด้วยภาษาไทยสำหรับผู้สูญเสียความสามารถทางการพูด โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสียงภาษาไทยเกี่ยวกับคำศัพท์คอมพิวเตอร์ โครงการพัฒนาเทคโนโลยีทดสอบสติปัญญาโดยไม่ใช้ภาษา โครงการพัฒนาสื่อช่วยสอนเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเพื่อลดความเสี่ยงของทารกในด้านการบกพร่องทางสติปัญญา โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศโรงเรียนกวีละอออุบล โครงการอบรมการใช้งานโปรแกรม Speech Viewer III โครงการพัฒนาอุปกรณ์ช่วยสอนสำหรับเด็กเล็ก: เรียนรู้คำศัพท์ด้วยภาพ โครงการจัดซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อคนพิการจากต่างประเทศ โครงการอบรมบุคลากรเรื่องการเตรียมความพร้อมของนักเรียนพิการในการเรียนร่วมให้สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นต้น

นอกจากพระราชทานความช่วยเหลือแก่สถานศึกษาหรือสถาบันที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการให้มีโอกาสใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะทำงานใช้ความรู้ที่ได้จากการไปศึกษาและติดตามความก้าวหน้าในการคิดค้น

และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้พิการ ซึ่งมีคำศัพท์เรียกเฉพาะว่า “เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” (assistive technology) ในต่างประเทศ มาใช้ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พิการที่ทรงรับไว้ในพระราชูปถัมภ์ โดยโปรดเกล้าฯ ให้ทำในรูปแบบ “กรณีศึกษา” เช่น กรณีของเด็กหญิงตอยยีบะห์ สือแม ซึ่งพิการไม่มีแขนขาตั้งแต่ระดับข้อไหล่และข้อสะโพก เมื่อทรงพบเด็กหญิงตอยยีบะห์ครั้งแรกนั้นเด็กมีอายุ ๕ ขวบ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้ารับการตรวจร่างกายเพื่อทำแขนขาเทียม แต่แพทย์พบว่าการทำแขนขาเทียมเป็นไปได้ยาก เนื่องจากไม่มีต่อแขนและต่อขาเหลืออยู่ ทำได้เพียงให้เด็กฝึกหัดการใช้ปากทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งใช้รถเข็นช่วยในการเคลื่อนที่

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงติดตามข้อมูลการดำเนินงานช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง หลายปีผ่านไป ทรงพบเด็กหญิงตอยยีบะห์อีกครั้ง เมื่อเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนที่เธอศึกษาอยู่ หลังจากเสด็จพระราชดำเนินกลับได้รับสั่งให้คณะทำงานโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อคนพิการศึกษาว่า ในกรณีของเด็กหญิงตอยยีบะห์นี้ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จะเข้ามาช่วยพัฒนาให้เด็กสามารถได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและลดการพึ่งพาผู้อื่นในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง และได้พระราชทานทุนทรัพย์จากกองทุนโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริในการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นให้แก่เด็กหญิงตอยยีบะห์ด้วย

คณะทำงานได้เข้าไปติดตามดูแลให้การช่วยเหลือเด็กหญิงตอยยีบะห์อย่างต่อเนื่องตามพระราชดำริ จนกระทั่งเด็กหญิงตอยยีบะห์สามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น สามารถเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ที่ได้รับพระราชทานพิมพ์งานแทนการเขียน

สามารถเคลื่อนที่ไปไหนมาไหนได้โดยใช้รถเข็นติดมอเตอร์บังคับได้โดยสะดวก มีผลการเรียนดีขึ้น มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด นับเป็นพระกรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อม ซึ่งเธอได้สะท้อนความรู้สึกด้วยการใช้คอมพิวเตอร์พิมพ์ข้อความเพื่อทูลเกล้าฯ ถวายในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนที่เธอศึกษาอยู่อีกครั้งหนึ่ง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๘ : ๘๔) ดังนี้

ข้าพเจ้ามีความรู้สึกดีใจเป็นอย่างมาก ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความเมตตาช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้า ทำให้ข้าพเจ้าสามารถเล่าเรียนกับเพื่อนได้ตามปกติ แม้ว่าข้าพเจ้าจะเป็นคนพิการ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานห้องเรียน ทุนการศึกษา และเครื่องคอมพิวเตอร์แก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความซาบซึ้งในน้ำพระทัยขององค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นล้นพ้นที่ทรงมีความเมตตา ช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอให้พระองค์ทรงมีพระพลานามัยที่แข็งแรง เพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญแก่ข้าพเจ้า และคนพิการตลอดไป ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้า เด็กหญิงตอยยิยะห์ สือแม โรงเรียนบ้านปลักปลา อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

ปัจจุบันนางสาว
ตอยยีปะห์ สือแม ศึกษา
อยู่ชั้นปีที่ ๓ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
หลักสูตรนิเทศศาสตร์
คณะวิทยาการสื่อสาร
ความรู้ และ
ประสบการณ์จากการ
ให้ความช่วยเหลือ
นางสาวตอยยีปะห์
สามารถนำไปประยุกต์

ใช้กับกรณีอื่นๆ ได้ เช่น การจัดทำแผนการสอนเฉพาะรายบุคคล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ
ได้นำวิธีการจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวไปใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
ในวงกว้างแล้ว ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการศึกษาวิจัยปฏิบัติการในโครงการเทคโนโลยี
สารสนเทศเพื่อคนพิการตามพระราชดำริ ที่สอดคล้องกับแนวทางในการดูแลผู้พิการ
ในระดับนานาชาติ

ด้วยพระเมตตาคุณและพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ซึ่งทรงทราบด้วยพระวิสัยทัศน์อันยาวไกลในความจำเป็น
ที่คนพิการไทยจะต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เนื่องจากทรงใกล้ชิดกับคนพิการแต่ละ
ประเภทมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ จึงทรงเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาและความต้องการ
ของคนพิการเป็นอย่างดี ทรงเชื่อในศักยภาพของคนพิการในอันที่จะศึกษาเล่าเรียนพัฒนา
ด้านอาชีพและด้านอื่นๆ จนมีความพร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข สามารถ
พึ่งตนเองและเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ แต่สิ่งที่คนพิการส่วนใหญ่ยังขาดก็คือ โอกาส
และที่สำคัญที่สุดก็คือ โอกาสทางการศึกษา ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ จึงพระราชทาน
แนวพระราชดำริแก่มหาวิทยาลัยมหิดลเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับ
อุดมศึกษา ที่จะสนับสนุนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมในการพัฒนาศักยภาพความพร้อม
ทางการศึกษา โอกาสในด้านประกอบอาชีพ ตลอดจนคุณภาพชีวิตของคนพิการ
พร้อมกันนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ จัดตั้งมูลนิธิราชสุดาขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยทรงเป็นองค์ประธานมูลนิธิ
เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ที่จะพัฒนาศักยภาพคนพิการ

ในวันอังคารที่ ๒๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสร้อยพระนาม “ราชสุดา” อันเป็นมงคลนามสำหรับชื่อวิทยาลัยและมูลนิธิ

วิทยาลัยราชสุดา ได้เริ่มดำเนินงานจาก**โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาและวิจัย ผู้พิการทางกายภาพ**ในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๕ และต่อมาเมื่อได้รับการจัดตั้งอย่างเป็นทางการจึงได้รับงบประมาณแผ่นดินสนับสนุนการก่อสร้างอาคารสถานที่ และเริ่มดำเนินกิจกรรมของวิทยาลัย โดยได้ดำเนินการจัดเตรียมอาคาร สถานที่ บุคลากร หลักสูตร การวิจัยและการจัดบริการวิชาการต่างๆ เพื่อให้บริการแก่ผู้พิการ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงพร้อมดำเนินการเปิดหลักสูตรแรกและขยายบริการวิชาการอย่างกว้างขวางขึ้น กิจกรรมของวิทยาลัยจึงได้พัฒนาเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ จนกระทั่งปัจจุบัน

การศึกษาสำหรับเด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยเด็กกำพร้าที่มารดาคลอดแล้วทิ้งไว้ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลสมเด็จพระบรมราชเทวี ณ ศรีราชา และหน่วยงานอื่นๆ ของสภากาชาดไทย จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย (Thai Red Cross Children Home) ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๔

นอกจากสืบหาบิดามารดาที่แท้จริงของเด็กหรือผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้ง และจัดหาครอบครัวทดแทนให้แก่เด็กหรือผู้เยาว์แล้ว มูลนิธิยังได้ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กหรือผู้เยาว์ที่อยู่หรือเคยอยู่ในสถานสงเคราะห์ของมูลนิธิฯ รวมทั้งให้การศึกษ การฝึกวิชาชีพ การอบรมทางศาสนาและจริยธรรม การรักษาพยาบาล การจัดหางาน และการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตามความสามารถและความต้องการของเด็กหรือผู้เยาว์

ใน พ.ศ. ๒๕๒๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัยขึ้นในโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ โดยมีพระราชประสงค์สำคัญประการแรกคือ เพื่อช่วยอบรมเลี้ยงดูเด็กกำพร้าจากมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทยที่โตพอที่จะเข้าเรียนได้ ให้ได้เปลี่ยนสถานที่ เปลี่ยนบรรยากาศ และได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างอบอุ่น ให้รู้จักสังคมแวดล้อมตามควรแก่วัย และประการที่ ๒ เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการและข้าราชการจากหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณพระบรมมหาราชวัง เป็นการแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูบุตรที่มีอายุยังไม่ถึงเกณฑ์จะเข้าเรียนให้มีการอบรมเลี้ยงดูที่ดี

การศึกษาสำหรับเด็กที่พ่อแม่ย้ายถิ่นอยู่เสมอ เด็กเร่ร่อน และแรงงานเด็ก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยเด็กที่ขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาเนื่องจากต้องอพยพตามพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ย้ายถิ่นอยู่เสมอ จึงทรงพยายามสนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กกลุ่มนี้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แม้แต่เด็กที่ผู้ปกครองเป็นแรงงานก่อสร้างในสำนักพระราชวัง พระองค์ก็ยังจัดที่เรียนให้ และจัดให้มีศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยที่เป็นบุตรหลานของผู้ที่มาปฏิบัติงานศิลปอาชีพในสำนักพระราชวัง ดังพระราชดำรัสว่า

“กลุ่มนี้บิดามารดาทำงานไม่เป็นหลักแหล่ง เช่น พวกเด็กก่อสร้าง เคยมีการก่อสร้างในวัง มีเด็กวิ่งกันเกรียว เลยไปตามมา จับมาอาบน้ำอาบทำ จัดที่ให้เรียนหนังสือหาครูมาสอน พาไปให้แพทย์หลวงตรวจร่างกาย พ่อแม่ก็พอใจ เด็กก็พอใจเช่นกัน เด็กน่ารักมีความสุข หายนมให้รับประทาน ในกลุ่มนี้มีเด็กที่โตหน่อยอยู่ในวัยเรียน แต่ก็ไม่

ได้เรียนหนังสือ เพราะตามพ่อแม่ไปทำงาน เลยขอให้ไปเรียนที่โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อพวกเดินทางเรือ ทำมาค้าขาย หรือไปทำงาน เรียกกันว่า ชาวเรือ อยู่ในแม่น้ำ ได้มีโอกาสเรียนหนังสือ ตอนหลังพวกนี้มีไม่มาก โรงเรียนจึงรับเด็กยากจน เด็กที่ลำบากทั่วๆ ไปมาเรียนด้วย จัดระบบศึกษาสงเคราะห์ ไปอยู่หอพักหรือบ้านพักในโรงเรียน หรือเด็กไปอยู่กับญาติที่ไม่โยกย้ายถิ่น นอกจากนั้นก็มีระบบที่สำคัญอีกอย่างคือ ทางราชการหรือองค์การเอกชนจัดครูไปสอนตามสถานที่ทำงานของผู้ปกครอง พวกที่มีอาชีพก่อสร้างนั้นง่ายหน่อย แต่พวกที่รับจ้าง เช่น รับจ้างทำไร่อ้อย ค่อนข้างจะจัดกระจาย ยากที่จะจัดการ”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ส่วนเด็กเร่ร่อน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำรัสว่า

“สมาพันธ์กาชาดแจ้งมาที่สภากาชาดไทยให้ดูแลเรื่องนี้ด้วย โดยถือว่าเป็น marginal population หรือเป็นกลุ่มเสี่ยง อาจมีวิธีการโดยให้หน่วยงานที่ช่วยเหลือให้ที่พักพิง และช่วยพัฒนาชีวิตเด็กพวกนี้ให้ดีขึ้น”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ในเรื่องแรงงานเด็ก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชประสงค์ให้เด็กได้รับบริการทางการศึกษา รวมทั้งการดูแลด้านสภาพการทำงานด้วย ดังพระราชดำรัสว่า

“การให้เด็กทำงานที่เป็นงานของผู้ใหญ่เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง ทั่วโลกประณามการใช้แรงงานเด็ก เพราะเด็กที่ถูกใช้แรงงานมักสูญเสียสุขภาพทั้งกายใจ และยังขาดโอกาสทางการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความสามารถที่จะสร้างชีวิตให้ดีขึ้น วิธีการที่ทำกันก็คือ จับผู้ประกอบการเข้าคุก บอยคอตไม่ซื้อของที่เด็กผลิต แต่ปัจจุบันหลายคนไม่เห็นด้วยกับวิธีการนี้ เพราะเด็กเหล่านี้บางส่วนต้องทำงานเลี้ยงครอบครัว ถ้าไม่ให้ทำงาน ครอบครัวนี้จะลำบากกว่านี้ และเด็กอาจจะต้องไปทำสิ่งที่เลวร้ายกว่า จึงน่าจะพบกันครึ่งทางโดยประนีประนอมให้เด็กได้รับบริการทางการศึกษา มีสันติภาพและปรับปรุงสภาพการทำงาน ตามโรงงานในปัจจุบันนั้น ผู้ใช้แรงงานมีโอกาสเข้าเรียนต่อการศึกษา นอกโรงเรียน เพิ่มวุฒิทางการศึกษาเพื่อจะได้เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน วิธีการนี้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนั้นในสภาพเศรษฐกิจขณะนี้ อาจมีการให้ออกจากงาน ถ้ามีแต่เรียนก็อาจเสียโอกาสในเรื่องการทำงานได้”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

การศึกษาสำหรับผู้ไม่มีโอกาสศึกษาในวัยเรียน

“ เรื่องนี้การศึกษาออกโรงเรียนหรือการศึกษาผู้ใหญ่จะช่วยให้ได้มาก เด็กที่มีภาระช่วยงานทางบ้านไม่ได้เข้าเรียนมัธยมนั้น ปัจจุบันมีโอกาสศึกษาผ่านสื่อต่างๆ มากขึ้น เช่น วิทยุศึกษาในสมัยก่อนก็มาเป็นโทรทัศน์เพื่อการศึกษา การศึกษาทางไปรษณีย์ ห้องสมุดประชาชน หรือมีคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีโครงการสอนการใช้อินเทอร์เน็ตแก่ผู้สูงอายุ บางครั้งใช้เด็กเล็กๆ สอน หรืออบรมการใช้คอมพิวเตอร์ให้ครู โดยอนุญาตให้แต่ละคนเอาบุตรมาได้ ๑ คน ลูกเรียนได้ก่อนก็เอาไปตีพิมพ์ให้พ่อแม่ที่บ้าน ปัจจุบันมีวิชาการใหม่ๆ ที่แม้แต่ผู้ใหญ่ที่เรียนสูงๆ ก็ไม่เคยทราบ วิชาการเพิ่มพูนรวดเร็วมาก ทุกคนควรมีโอกาสศึกษาตลอดชีวิต วิชาที่เปิดรับบุคคลทั่วไปเรียนตามอัธยาศัยแม้แต่เรียนระดับปริญญาชั้นต่างๆ จึงจำเป็นมาก เราเรียกการศึกษาแบบนี้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต หรือ Lifelong Education ”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

แม้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงพระปรีชาสามารถจากการศึกษาในระบบโรงเรียน อีกทั้งทรงแสวงหาความรู้ด้วยพระองค์เอง หรือทัศนศึกษาไปทั่วทุกแห่งแล้วก็ตาม แต่ในปีการศึกษา ๒๕๓๘ พระองค์ยังคงสนพระราชหฤทัยสมัครเรียนเป็นนักศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนก

วิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีเรียนแบบการศึกษาทางไกล ทั้งนี้ มีพระราชประสงค์เพื่อพระองค์ จะได้มีความรู้ในวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เพิ่มขึ้น รวมทั้งกระบวนการ จัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวด้วย การตัดสินพระราชหฤทัยของสมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในการลงทะเบียนเป็นนักศึกษาทางไกลของกรมการ ศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ครั้งนี้ ถือว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ที่ส่งเสริม การศึกษาออกโรงเรียน เนื่องจากพระองค์ทรงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง que แสดงให้ทุกคน ได้ตระหนักว่านอกเหนือจากการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันเป็นแรงจูงใจให้บุคคลอีกจำนวนมากที่ ยังไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาดังกล่าว ได้หันมาพิจารณาหาความรู้จากการศึกษาออก วิทยาลัยได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งเป็นความจำเป็นของการพัฒนาสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นอย่างยิ่ง

ในการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับผู้ที่ไม่ มีโอกาสได้รับการศึกษาในวัยเรียนนี้มี กศน.เป็นหน่วยงานหลัก รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในและนอกระบบการศึกษาที่สนองพระราชดำริดำเนินโครงการเสริมสร้างโอกาส ทางการศึกษาให้ประชาชนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสนับสนุนและพัฒนาห้องสมุด และการฝึกอาชีพ

“...ในเรื่องการศึกษา นอกจากเรื่องห้องสมุดแล้ว ก็ยังถือว่าเดิมมุ่งเน้นเรื่องการ ฝึกอาชีพสำหรับนักเรียน หรือบุคคลที่ไม่สามารถที่จะเรียนต่อในระบบโรงเรียนได้ ใน ปัจจุบันนี้ก็มีวิธีการสอนการศึกษาผู้ใหญ่หรือการศึกษานอกโรงเรียน ให้นักเรียนที่จบ การศึกษาแล้วมีภาระไม่สามารถที่จะเข้าเรียนต่อชั้นสูงในโรงเรียนได้ หรือผู้ที่จบมานาน แล้วไม่สามารถที่จะเรียนต่อได้ บุคคลเหล่านี้ก็จะมีโอกาสศึกษาเล่าเรียนต่อไป...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๐

นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำริให้หน่วยงานต่างๆ ปฏิบัติงานร่วมกันในการ เสริมสร้างโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ให้แก่ประชาชนโดยการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชน เพื่อให้ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษามีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ได้ตามต้องการ

“...ได้ไปเยี่ยมในพื้นที่ที่นอกจากที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม ก็ได้พบว่ายังมีอีกหลายแห่ง ที่ยังไม่ก้าวหน้าพอที่จะตั้งโรงเรียน เช่น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอย่างนี้ด้วยซ้ำ ไป ยังมีที่ที่คนยังไม่ได้รับการศึกษา หรือแม้แต่ในระดับอ่านออกเขียนได้อย่างที่เคยตั้ง เป้าหมายไว้ และที่นั่นก็มีประชาชนจำนวนน้อย จนกระทั่งไม่สามารถที่จะตั้งเป็นโรงเรียน ขึ้นได้ ดังที่ผู้บัญชาการ ทชด. ได้กล่าวไว้ ได้มาปรึกษากันในหน่วยงานต่างๆ ไม่เฉพาะ

แต่ตำรวจตระเวนชายแดน ยังมีหน่วยงานอื่น เช่น กศน. หรือสำนักงานการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน หน่วยงานที่ปฏิบัติการด้านเกษตร ด้านการแพทย์สาธารณสุข หรือว่า
หน่วยงานเอกชนที่ทั้งเป็นหน่วยงานและเป็นเอกชน แต่ละคนที่ยากจะทำประโยชน์
อยากจะช่วยเหลือ แต่ว่าถ้าช่วยเหลือไปแต่หน่วยเดียว หรือว่าในบุคคลคนเดียว
อาจจะทำให้ทำงานให้สำเร็จตามที่ต้องการไม่ได้ จึงมารวมปฏิบัติงานกันก็มีพื้นที่
ที่มาตั้งศูนย์การเรียนชุมชนตำรวจตระเวนชายแดน หรือศูนย์การเรียนชุมชนของการ
ศึกษานอกโรงเรียน หรือห้องเรียนเคลื่อนที่ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เท่าที่
ผ่านมา ๒ - ๓ ปี นี้ก็จะดำเนินการไปได้อย่างดี...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๒๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๗

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓
กรมการศึกษานอกโรงเรียน
ได้ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์
กรมวิเทศสหการ องค์การ
ยูเนสโก สหรัฐอเมริกา จัดทำ
โครงการศูนย์การศึกษาเพื่อ
ชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) ขึ้น
เพื่อจัดบริการการศึกษานอก
โรงเรียนให้แก่ชุมชนในเขต
ภูเขาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

ใน พ.ศ. ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ
พระราชทานชื่อใหม่ให้แก่ศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขาว่า **ศูนย์การเรียนชุมชน
ชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง”** เพื่อเทิดพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงส่งเสริมสนับสนุน
การดำเนินงานของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อย่างต่อเนื่อง ใน
พ.ศ. ๒๕๓๙ ทรงรับศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ในพื้นที่กิ่งอำเภอ
บ่อเกลือ จังหวัดน่าน ให้อยู่ในโครงการตามพระราชดำริมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้
ยังทรงสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อีกหลาย
แห่ง เช่นที่อำเภอมวกก่อ จังหวัดเชียงใหม่ โดยศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนรับสมัครครู
“ศศช. แม่ฟ้าหลวง” ๑๓ คน ซึ่งงบประมาณจากสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายใต้โครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

คณะครู ศศช. ได้นำหลักการตามที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้คำมั่นถึงหลักการศึกษามีเป้าหมายพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมเป็นหลัก กระบวนการเรียนรู้จึงต้องพิจารณาในเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวเกี่ยวกับทรัพยากรชุมชน การนำภูมิปัญญาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยบูรณาการให้เหมาะสมกับความรู้ความเข้าใจที่สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียนเดิม) จัดไว้เป็นหลักสูตร การเรียนการสอนจึงเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยแนวคิดที่ว่า “เรียนรู้ร่วมกันสร้างสรรค์ชุมชน” โดยถือให้การเรียนรู้ตามแนวคิดนี้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาชุมชนของหมู่บ้าน ผู้เรียนจะต้องร่วมกันปฏิบัติการ โดยมีครูทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่างๆ กลุ่มการเรียนรู้ที่เน้นเป็นสำคัญ ได้แก่ เรื่องการเกษตร การปลูกพืชผักสวนครัว การอนามัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทางด้านวิชาการ เน้นการเรียนการสอนให้อ่านออกเขียนได้ การพูดภาษาไทย ทางด้านสังคม เน้นในเรื่องการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนและการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ รวมถึงการยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข

การศึกษาสำหรับผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษ

“ เมื่ออยู่ในที่จองจำ ณ เรือนจำ ผู้ต้องขังจะได้รับการศึกษาสายสามัญ
ขั้นพื้นฐาน และต่อจนระดับอุดมศึกษาได้ เช่น การศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราชที่ไปให้ความรู้แก่คนกลุ่มนี้ และประสานปริญญากันในเรือนจำ.....แต่เมื่อ
พวกเขาสำเร็จการศึกษาหรือพ้นโทษก็หางานทำได้ยาก เพราะนายจ้างบางทีก็กลัว เช่น
กลัวผู้ต้องโทษพยายามฆ่า พวกเขาจึงรู้สึกว่ายากโอกาสในด้านนี้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม
เขาจะมีความภูมิใจ และความภูมิใจนี้จะกล่อมเกลาจิตใจให้ดีขึ้น เดียวนี้คนใจกว้างที่
จะจ้างพวกนี้มาทำงานก็มีอยู่พอควร...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ในการสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้ผู้ต้องขังนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ริเริ่มจัดทำห้องสมุดในเรือนจำและ
ทัณฑสถาน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้ต้องขังได้ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้หลากหลาย
สาขา ในช่วงที่มีเวลาว่างระหว่างต้องโทษ กรมราชทัณฑ์ได้สานต่อแนวพระราชดำริ
ดังกล่าวโดยจัดทำ**โครงการปรับปรุงห้องสมุดในเรือนจำและทัณฑสถาน** เพื่อเฉลิมพระเกียรติ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการนี้ได้รับความร่วมมือจาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และกรมการศึกษานอกโรงเรียน ร่วมกันจัดทำมาตรฐานสำหรับห้องสมุดในเรือนจำ หากเรือนจำและทัณฑสถานใดพัฒนาห้องสมุดได้ตามมาตรฐานดังกล่าว ก็จะได้รับนามพระราชทานสำหรับห้องสมุดนั้นๆ ว่า “ห้องสมุดพร้อมปัญญา” สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดห้องสมุดในโครงการนี้แล้วหลายแห่ง

นอกจากนี้ คณะกรรมการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนิน**โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาผู้ต้องขัง** ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยมีเรือนจำและทัณฑสถาน ๔ แห่งที่ดำเนินการ ได้แก่ ทัณฑสถานหญิงกลาง เรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง และเรือนจำกลางคลองเปรม ทางทัณฑสถานได้รับพระราชทานเครื่องคอมพิวเตอร์มือสองพร้อมเครื่องพิมพ์ เพื่อใช้ในการจัดอบรมหลักสูตรคอมพิวเตอร์พื้นฐาน เมื่อดำเนินงานได้ผลดี จึงได้รับพระราชทานเครื่องคอมพิวเตอร์ใหม่ พร้อมระบบเครือข่ายท้องถิ่น (Local Area Network : LAN) เพื่อจัดการอบรมหลักสูตรระดับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๘ กรมราชทัณฑ์ได้ขอพระราชทานพระราชานุญาตขยายการดำเนินโครงการดังกล่าวไปยังเรือนจำและทัณฑสถานอีก ๒๐ แห่ง โดยได้สนับสนุนงบประมาณส่วนหนึ่งด้วย

ในเรือนจำที่มีผู้ต้องขังชาย ซึ่งจะมีทักษะด้านช่างและมีความรู้ด้านไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โครงการได้สนับสนุนให้จัดอบรมหลักสูตรการซ่อมบำรุงคอมพิวเตอร์

เบื้องต้น ผลการดำเนินงานพบว่าผู้ต้องขังเรียนรู้ได้เร็ว และสนใจเข้าอบรมจำนวนมาก ผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรมได้ซ่อมบำรุงเครื่องคอมพิวเตอร์มือสองที่มีผู้บริจาคให้แก่สมาพันธ์เทคโนโลยีสารสนเทศแห่งประเทศไทย สมาพันธ์ฯ จึงได้มอบเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมใช้งานให้แก่โรงเรียนในต่างจังหวัดที่ขาดแคลน ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังมีความภาคภูมิใจที่ตนมีส่วนช่วยเหลือสังคม โดยเฉพาะนักเรียนที่ด้อยโอกาสด้วยเรือนจำและทัณฑสถานแต่ละแห่งจะจัดอบรมหลักสูตรต่างๆ ให้ผู้ต้องขัง

ปีละประมาณ ๔๐ - ๘๐ คน เมื่อผ่านการอบรมในแต่ละหลักสูตร จะได้รับประกาศนียบัตรรับรองความรู้จากสถาบันการศึกษาที่มาร่วมจัดอบรมให้ และเพื่อให้ผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรมแล้วได้ฝึกฝนทักษะคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการโครงการได้ประสานกับหน่วยงานภายนอกให้ช่วยว่าจ้างผู้ต้องขังที่ผ่านการอบรมแล้วพิมพ์งานเอกสารต่างๆ นอกจากนี้ เรือนจำและทัณฑสถานหลายแห่งได้สนับสนุนให้ผู้ต้องขังทำงานด้านการออกแบบและผลิตสิ่งพิมพ์เพื่อจำหน่าย ทำให้ผู้ต้องขังมีรายได้ระหว่างถูกจองจำด้วย

นอกจากการใช้โปรแกรมประยุกต์ด้านงานสำนักงาน เช่น การพิมพ์เอกสารแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงสนับสนุนทัณฑสถานหญิงกลางให้ดำเนินโครงการผลิตหนังสือเสียงระบบเดซี (DAISY : Digital Accessible Information System) ร่วมกับสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการ คือ เพื่อพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมผลิตหนังสือเสียงระบบเดซีให้แก่ผู้ต้องขัง และเพื่อผลิตหนังสือเสียงระบบเดซีให้คนตาบอดใช้ในการศึกษาหาความรู้

จากการติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ พบว่า มีผู้ต้องขังบางรายที่เคยได้รับการอบรมในโครงการ เมื่อพ้นโทษไปแล้ว ได้นำความรู้ไปทำงานในบริษัทด้านคอมพิวเตอร์หรือเปิดกิจการของตนเอง สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ทั้งนี้ก็ด้วยพระวิสัยทัศน์อันกว้างไกลและพระราชปณิธานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระราชประสงค์ให้ผู้ด้อยโอกาสทุกประเภทได้รับโอกาสในการศึกษาหาความรู้อย่างเท่าเทียมกัน ส่งผลให้พวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การศึกษาสำหรับผู้ลี้ภัยหรือคนไร้สัญชาติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ลี้ภัยมาเป็นเวลานาน นับตั้งแต่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่สภากาชาดไทยภายหลังจากทรงสำเร็จ

การศึกษาระดับปริญญาตรี นอกจากนี้ ยังได้ทรงร่วมดำเนินโครงการการศึกษาหลังประถมศึกษาสำหรับผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นกับมูลนิธิการศึกษาเพื่อผู้ลี้ภัย สำนักงานข้าหลวงใหญ่ เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ โดยมีรายละเอียดตามที่ทรงปาฐกถา ดังนี้

“... คนที่ได้รับฐานะผู้ลี้ภัยแล้วนั้น องค์การ UNHCR หรือ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ จะให้ฐานะพวกนี้พิเศษ จะมีโอกาสต่างๆ มีสถานะที่ดี ฉะนั้นหลายประเทศที่เป็นเจ้าบ้านอย่างเมืองไทยจะไม่เรียกพวกนี้ว่า refugee เพราะถ้าเรียก refugee หรือผู้ลี้ภัย พวกนี้ก็จะมีโอกาสต่างๆ ทันทิ เราเรียกว่า ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (illegal immigrant)

UNHCR เป็นหน่วยงานที่ดูแลผู้ลี้ภัยของสหประชาชาติ ได้จัดตั้งโครงการเรียกว่า Refugee Education Trust มีเป้าหมายให้ผู้ลี้ภัยมีสิทธิศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ได้เคยไปคุยเรื่องนี้กับมาตามโอกะตะ ซึ่งเป็นอดีตข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยเป็นชาวญี่ปุ่น ท่านก็เชิญมาร่วมงานด้วย ก็ยินดีที่จะไปช่วยทำงาน แต่ยังไม่ช่วยอะไรที่เป็นรูปธรรมเลย เพราะความพยายามในการทำงานตามเป้าหมายนี้จะมีปัญหาเรื่องเงิน และยังมีปัญหาด้านนโยบายของเจ้าของประเทศในด้านการศึกษาคด้วย เขาอาจจะไม่ให้ก็ได้

เหตุผลที่เห็นว่าควรให้การศึกษาแก่ผู้อพยพเพราะพวกนี้เป็นผู้เห็นสงครามเห็นปัญหาต่างๆ มาก จิตใจจะขมขื่น และมีจำนวนไม่น้อยจะไปทำความยุ่งยากแก่สังคมโลก ทำสิ่งที่ไม่เลวร้ายได้มาก หากเราไม่ให้ออกาสแก่พวกเขา มีคำขวัญที่ว่า Education provides the opportunity to choose, the opportunity to choose peace. ที่เรามักมีปัญหาทุกวันนี้ เพราะคนรบกันสู้กันไม่มีสันติภาพ แต่ถ้าพวกนี้ได้รับการศึกษา เขาจะมีโอกาสเลือกให้มีสันติภาพได้...

การที่สนใจเรื่องผู้ลี้ภัยเพราะแต่ก่อนนี้ตั้งแต่จบปริญญาตรีมาก็เข้าทำงาน สภากาชาดไทย ซึ่งมีอุดมการณ์ที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยไม่เลือกเชื้อชาติ วรรณะ ศาสนา ตอนเข้าไปใหม่ๆ งานแรกก็พบผู้อพยพจากกัมพูชา ช่วงนั้นอายุประมาณ ๒๓ - ๒๔ ปี ยังไม่ได้เข้ามาเรียนที่ประสานมิตรเรื่องการศึกษา มีประสบการณ์เรื่องการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยมาบ้าง การทำงานก็ทะเลาะกับ UNHCR แล้วแพ้ เพราะพูดภาษาอังกฤษ ยังไม่คล่อง เลยกัดฟันฝึก เดี๋ยวนี้พูดทัน คนเราฝึกกันได้ เป็นการศึกษาตลอดชีวิต ตอนนั้นเหมือนถูกบีบอยู่ตรงกลาง มีสภาพคับแคบเหมือนกัน เพราะนโยบายของกาชาด ไม่ว่าจะเป็นกชาชาติไหนจะช่วยทุกคน แต่ว่าจะมีคนจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วย เพราะเอาใครก็ไม่รู้มาเติมประเทศ อาจมีปัญหาคความมั่นคง อีกอย่างหนึ่งคนไทยก็ยากจน ทำไม่ต้องไปเที่ยวช่วยคนเขมร คนลาว และคนอื่นๆ ด้วย ทำไม่ต้องช่วยคนต่างชาติ

ส่วนเรื่องการศึกษาที่พยายามหาทางประนีประนอม ทาง UNHCR นั้นไม่ว่าเราจะทำอะไร เราก็พยายามทำดีที่สุด แต่เขาก็บอกว่าไม่ดี ไม่ได้มาตรฐานสักที พวกคนไทยเองเราก็ยังไม่ค่อยมีอะไรให้ เราก็ให้ได้เท่านี้ การสอนนี้ UNHCR มีหลักสูตรเอามาตรวจก็ไม่เห็นมีอะไรพิเศษ หนังสือเรียนที่บังคับให้เรียนก็แพงมาก ถ้าจะซื้อของเขาก็ไม่ไหว ตอนนั้นก็ติดต่อกับวิทยาลัยครู ซึ่งเดี๋ยวนี้เป็นสถาบันราชภัฏจันทรบุรี มาตั้งหลักสูตรที่คิดว่าดีพอควร ดูว่าคนที่อยู่ในสถานะนั้นควรจะรู้อะไร จะได้ปรับตัวเข้ากับประเทศที่สามที่จะไปอยู่ได้ คิดว่าประสบความสำเร็จ แล้วก็ไม่ใช่ค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไปด้วย

ผู้ลี้ภัยบางคนนั้นอาจได้รับการศึกษาที่ดีกว่าในบ้านเมืองของตน เช่น พวกคนจนพอมาอยู่ในค่ายอพยพก็เลยได้เรียน หรือผู้อพยพหญิงบางคนมาจากประเทศที่ไม่อนุญาตให้ผู้หญิงเล่าเรียน เมื่อมาอยู่ในค่ายอพยพก็ได้เรียน และเขาก็ต้องการให้ต่อไปได้ถึงระดับสูง

กลุ่มคนด้อยโอกาสในหัวข้อนี้นี้ยังมีพวกที่อยู่ชายแดน ในประเทศไทยตามพื้นที่ชายแดน บางคนไม่มีสัญชาติ จะพิสูจน์ก็ทำได้ยาก เขาบอกว่าเกิดในเมืองไทย แต่ก็ไม่ได้อสัญชาติ บุคคลเหล่านี้ด้อยโอกาสที่จะได้รับบริการใดๆ ของทางราชการ บางแห่งที่เคยไปก็เอาครูไปสอนได้ แต่เขาห้ามให้ประกาศนียบัตร เคยมีข่าวในหนังสือพิมพ์ว่า ครูคนหนึ่งสงสารแล้วไปสอน ถูกเพ่งเล็งจากทางราชการว่าทำผิด ต่อมาก็มีการผ่อนปรนให้เรียนประถมต่อไปถึงมัธยมถึงเทคนิค พอเข้ามาหาวิทยาลัย บางคนก็ผ่านได้ บางคนก็มีปัญหา ที่เคยพบนั้นไปเรียนที่ไหนอะไรก็ห้ามไปหมด จึงได้พยายามช่วยจัดการศึกษา เน้นการฝึกอาชีพ เพื่ออย่างน้อยให้พวกเขามีโอกาสมีอาชีพอย่างสุจริต พออยู่ได้ หรือบางคนอยู่ในเขตป่าสงวน สร้างโรงเรียนไม่ได้ เมื่อ ๒ - ๓ วันก่อน มีคนมาพูดว่าอยากจะทำบริจาคเงินสร้างโรงเรียน แต่กรมป่าไม้ก็ไม่อนุญาต เลยเรียกเขาว่าบอกว่า ป่าไม้ก็

ต้องดูแลผลประโยชน์ของประเทศ ไม่ใช่เฉพาะชุมชนนั้น คือ ประเทศของเราจำเป็นต้องมีป่าเท่านั้นเท่านั้นเปอร์เซ็นต์ ตามหลักที่เรียนมาถ้า slope เกิน ๓๐ เขาไม่แนะนำให้มียี่ปลุกสร้าง อาจต้องขยับนิดหน่อย มาพบกันครึ่งทางบริเวณที่พอจะทำโรงเรียนได้หรือว่าบางที่หากพอมีทางก็จะโยกย้ายราษฎรไปอยู่ในที่ที่เหมาะสม แต่หลายแห่งย้ายไม่ได้ ต้องมีการขยับหรือหาหรือช่วยกันหลายหน่วยงาน”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

มีนักเรียนหลายคนที่ไม่ได้มีสัญชาติไทยและเรียนอยู่ในโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีข้อมูลและติดตามสอบถามสถานการณ์ของเด็กกลุ่มนี้อยู่เสมอ บางคนสำเร็จการศึกษาแต่มีปัญหาเรื่องการมีงานทำด้วยไม่มีสัญชาติไทย ทรงมอบหมายให้ติดตามช่วยเหลือตามที่กฎหมายหรือกฎระเบียบจะเอื้ออำนวยให้

นอกเหนือจากชาวไทยภูเขา ชาวมอแกนเป็นชนเผ่าอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับโอกาสทางการศึกษา จากโครงการพระราชดำรินสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ชาวมอแกนเป็นชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่ได้รับสัญชาติ ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเกาะในบริเวณภาคใต้ของไทย ใช้ชีวิตเดินทางเคลื่อนย้ายถิ่น ทำมาหากินอยู่ในบริเวณเขตทะเลอันดามัน ชีวิตส่วนใหญ่ของชาวมอแกนอาศัยอยู่บนเรือ ในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือ

(เดือนพฤษภาคม - เดือนพฤศจิกายน) ซึ่งมีคลื่นลมจัด ชาวมอแกนจะอพยพขึ้นมาสร้างบ้านเรือนตามเกาะหรือบริเวณชายหาดที่มีอ่าวกำบังคลื่นลมเพื่อหลบลมพายุ เช่น ชาวมอแกนในจังหวัดพังงาอาศัยอยู่บริเวณริมหาดอ่าวบอนใหญ่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริสให้สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียนจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวมอแกนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ขึ้น โดยดำเนินการตามรูปแบบโครงการการจัดการศึกษาให้เด็กและเยาวชนผู้ด้อย

โอกาสในชนบท ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดพังงา ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอคุระบุรี และอำเภอคุระบุรี จึงได้ร่วมกันก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ภารกิจที่ดำเนินการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มุ่งเน้นใน ๓ เรื่องหลัก คือ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่เด็กและเยาวชนให้สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ การดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กและเยาวชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้อยู่ได้อย่างมีความสุข ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพให้ชาวมอแกนมีอาชีพเสริมรายได้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวมอแกนอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ใช้หลักสูตรผู้ไม่รู้หนังสือจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กและเยาวชนชาวมอแกน ๒ ระดับชั้น คือ ระดับก่อนประถมศึกษา อายุ ๓ - ๕ ปี และระดับประถมศึกษา อายุ ๖ ปี ขึ้นไป โดยมีครูอาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งได้รับเงินเดือนจากสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นผู้สอน จากการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้เด็กๆ ชาวมอแกนสามารถอ่านเขียนภาษาไทยได้ นอกจากนี้ ยังมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกี่ยวกับสุขอนามัยทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

การศึกษาสำหรับผู้ที่ไม่เข้าใจภาษาที่เป็นสื่อการสอน

“ผู้ที่ไม่เข้าใจภาษาที่เป็นสื่อการสอน หรือ ผู้ที่มีภาษาแม่ต่างจากที่ราชการใช้สอน ทำให้เข้าใจเนื้อหาไม่ถ่องแท้ จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่ำ...

อย่างในเมืองไทยมีหลายโรงเรียนประสบปัญหาเหมือนกันว่า ผลสัมฤทธิ์วิชาภาษาไทยก็วิชาคณิตศาสตร์จะอ่อนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชาคณิตศาสตร์ ธรรมดาคนไทยทำเลขเก่ง ที่จะได้คะแนนน้อยๆ ไม่ค่อยมี การที่คนด้อยโอกาสกลุ่มนี้ได้ก็น้อยนั้น เพราะเขาฟังโจทย์ ฟังวิธีการไม่ออก เคยถามว่าจะเป็นไปได้ไหมถ้ามีครูตัวเป็นคนที่พูดภาษานั้นได้ สอนภาษาไทยเป็นภาษาไทย แต่สอนเลขเป็นภาษาไทยด้วย และเป็นภาษากะเหรี่ยงด้วย อย่างนี้จะได้ไหม แต่ตอนแรกคงหาคนได้ยาก ไม่น่าใจว่านโยบายอย่างนี้จะดีหรือเปล่า เพราะต่อไปเมื่อเรียนสูงขึ้นระดับมัธยมหรือมหาวิทยาลัย ชั้นนี้คงไม่มีคนสอนภาษากะเหรี่ยงให้ได้ สอนเป็นภาษาไทยยังทำยากเลย เคยเปรยๆ ให้กระทรวงศึกษาธิการทราบถึงโรงเรียนมัธยมที่ขาดครู เขาถามว่าอาจารย์ใหญ่ฟ้องหรือ บอกว่าไม่ได้ฟ้อง ไปเห็นเองทนไม่ได้ก็เลยจ้างคนไปสอนฟิสิกส์ อย่างอื่นก็ยังไม่ได้จ้าง พวกนี้เลยขาดโอกาส ถ้าสอนภาษาลัวะ ภาษาม้ง อาจจะลำบากกว่า...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับผู้ที่ไม่เข้าใจภาษาที่เป็นสื่อการสอน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่เด็กนักเรียนที่ไม่ได้ใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ชาวเขาในชุมชนบนพื้นที่สูง ประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดน เป็นต้น หน่วยงานต่างๆ จึงได้สนองพระราชดำริเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้ เช่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เขต ๕ ดำเนินโครงการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยแก่นักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๕ และจัดอบรมครูผู้สอนภาษาไทยในอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ใน พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติได้ดำเนินโครงการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือบนพื้นที่สูง ร่วมกับศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ใน พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๖

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำริให้จัดตั้งและพัฒนาสถานศึกษา เช่น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่ทุรกันดาร จังหวัดตาก บริเวณพื้นที่ ๔ อำเภอของจังหวัดตาก ที่ติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า คือ อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่ระมาด อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง เป็นพื้นที่ภูเขาสูงชัน มีความทุรกันดาร การคมนาคมยากลำบาก ราษฎรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มักจะอาศัยอยู่รวมกัน ๒๐ - ๓๐ ครัวเรือน เป็นหย่อมบ้านเล็กๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เนื่องจากมีพื้นที่ทำกินจำกัด เด็กจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐได้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักในปัญหาดังกล่าว จึงมีพระราชกระแสในระหว่างการเสด็จพระราชดำเนินติดตามการดำเนินงานโครงการพระราชดำริและทรงเยี่ยมประชาชนในพื้นที่จังหวัดตาก ในระหว่างวันที่ ๒๗ - ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๔ ว่า “ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสำรวจข้อมูลและจัดทำแผนที่เขตบริการการศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง”

ในการนี้ ได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานเงินค่าก่อสร้างอาคารเรียน ที่พักครู ห้องน้ำ ห้องส้วม จัดจ้างครู ระบบน้ำ ระบบไฟ การพัฒนาครู และสาธารณสุขโรคอื่นๆ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน ค่าอาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม) สำหรับนักเรียนด้วย

ต่อมาหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ตั้งงบประมาณขึ้นมารองรับในภายหลัง และได้ร่วมกันดำเนินงานโครงการจัดตั้งเป็นสถานศึกษาใน ๓ รูปแบบ เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับชุมชนที่มีจำนวนมาก และเด็กเข้าถึงการศึกษาได้ยาก คือ ศูนย์การเรียน

ชุมชนชาวไทยภูเขา มีกรรมการศึกษานอกโรงเรียนหรือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในปัจจุบันรับผิดชอบ ห้องเรียนสาขา มีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนรับผิดชอบสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นใหม่ มีครู ๒ – ๓ คน จัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กสามารถพูดภาษาไทย รวมทั้งการอ่านออกเขียนได้และคิดเลขเป็น จัดกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานทั้งด้านโภชนาการ สุขภาพอนามัย

ในการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อในการสอน ใน พ.ศ. ๒๕๓๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยม

โรงเรียนบ้านศาลาใหม่ ตำบลศาลาใหม่ อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เพื่อติดตามการดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ ขณะนั้นโต๊ะครูโรงเรียนจรรยาอิสลาม (นายอาลี มะสัน) ได้เฝ้าฯ รับเสด็จด้วย และกราบบังคมทูลเชิญเสด็จไปทรงเยี่ยมโรงเรียนจรรยาอิสลาม ซึ่งมีรั้วติดกับโรงเรียนบ้านศาลาใหม่

โรงเรียนจรรยาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ที่เปิดสอนเฉพาะวิชาศาสนาเพียงอย่างเดียวแบบปอเนาะดั้งเดิม ใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นสื่อในการเรียนการสอน โต๊ะครูกราบบังคมทูลรายงานฯ ประสงค์ให้มีการเรียนการสอนสายสามัญและวิชาชีพด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้กรรมการศึกษานอกโรงเรียนเข้าไปจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสายสามัญ และจัดการเรียนการสอนหลักสูตรสายอาชีพ นอกจากนั้น ยังมีพระราชดำริให้จัดการเรียนการสอนเรื่องโภชนาการและอนามัยแม่และเด็กด้วย เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริรวม ๑๒ โรงเรียน สอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานควบคู่กับหลักสูตรอิสลามศึกษา ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะอาชีพด้านเกษตรกรรม กิจกรรมสหกรณ์ มีโอกาสในการศึกษา กว้างขวางขึ้น สามารถศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาได้ และยังทรงรับโรงเรียนปอเนาะอีก ๒ โรงเรียน ในโครงการพระราชดำริด้วย

การศึกษาสำหรับผู้ที่อยู่ในสังคมที่ไม่ส่งเสริมการศึกษา

“ อาจจะมีคน ต้องประชาสัมพันธ์ให้สังคมและครอบครัวเห็นความสำคัญของการศึกษา บางครั้งเขาบอกว่าเข้าโรงเรียนเสียเงิน แต่รับจ้างได้เงิน เคยถามว่าไปรับจ้างได้เงินเท่าไร มาโรงเรียนก็จะให้ได้เงินเท่านั้น อันนี้เป็นที่มาของพวกโครงการทำงานระหว่างเรียน หรือการให้ทุนการศึกษาผู้ด้อยโอกาส เรียกว่าเป็นต้นทุนเสียโอกาสของการไปศึกษา ”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ในชุมชนที่ยากจนซึ่งประชาชนมีรายได้น้อย พ่อแม่ ผู้ปกครองมักให้ความสำคัญในการหารายได้เลี้ยงครอบครัวมากกว่าการส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลาน ในพ.ศ. ๒๕๓๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทรงพบเห็นนักเรียนที่เป็นเด็กในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล พ่อแม่มีฐานะยากจน ขาดโอกาสที่จะศึกษาต่อหลังจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จึงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับสติปัญญาและความเหมาะสม โดยโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินโครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ขึ้น การดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ ๑) คัดเลือกนักเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารเข้าเป็นนักเรียนในพระราชานุเคราะห์เพื่อรับพระราชทานทุนการศึกษา และส่งเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และราชประชานุเคราะห์ ๒) จัดอบรมประจำปีเพื่อชี้แจงแนะนำแนวทางปฏิบัติตัวของนักเรียน ๓) พัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน โดยติดตาม ตรวจสอบนักเรียน จัดสอนเสริมหรือฝึกอบรมเพิ่มเติม และแนะแนวการศึกษาต่อ ๔) ส่งเสริมให้นักเรียนมีงานทำ ๕) ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือด้านการเรียน การเงิน ตลอดจนการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพนักเรียน

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูงจังหวัดตาก ทรงเห็นว่าการพัฒนาการศึกษาควรใช้วิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้แก่ชุมชนชาวไทยภูเขาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ทรงทราบข้อมูลว่ายังมีเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะชาวไทยภูเขาอีกมากที่ไม่ได้เรียนหนังสือและไม่รู้ภาษาไทย จึงมีรับสั่งให้จัดตั้งศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” เพิ่มขึ้นใน ๔ อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองศ์ในการก่อสร้างอาคารเรียน ค่าตอบแทนครูที่สอน โดยมีพระราชกระแสเรื่องเกณฑ์การคัดเลือกครูด้วยพระองค์เอง

เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรเพื่อติดตามความคืบหน้าโครงการพระราชดำรินำอำเภออุ้มผาง ทรงได้รับการกราบบังคมทูลรายงานข้อมูลว่า ชาวบ้านไม่ต้องการเรียนหนังสือ พระองค์ได้พระราชทานแนวทางแก้ไขโดยทันทีว่า

“ถ้าชาวบ้านไม่ต้องการศึกษา ให้เอาอาชีพหรือเกษตรเข้าไปช่วยชาวบ้านด้วย”

การศึกษาสำหรับคนที่ฉลาดเกินไปหรือสติปัญญาเลิศล้ำ

“ ปัจจุบันปัญหานี้ลดลงเพราะมีครูที่เข้าใจ เปิดโอกาสให้เด็กสมองเลิศ ได้พัฒนาตามศักยภาพของเขา คนพวกนี้อันตรายถ้าดูแลจัดการไม่ดีจะเป็นผลเสียทั้งเด็กปัญญาเลิศและเด็กอื่นในชั้นด้วย ปัจจุบันเด็กเรียนได้แค่ไหนก็ทดสอบได้ ในระบบอย่างนี้จะใช้วิธีการพัฒนาไปตามระดับความสามารถ แต่ในบางแห่งที่ทุรกันดาร หรือที่ยากจน ทำไม่ได้ เด็กต้องเอามาเรียนรวมกัน เคยมีเด็กฉลาดคนหนึ่งเรียนร่วมกับเพื่อนๆ ในชั้น มีผลให้เด็กฉลาดก็เป็นทุกข์ เพื่อนก็เป็นทุกข์ ถามเพื่อนๆ บอกว่า ไม่ใช่ไม่รักเขา แต่พ่อครูพูดอะไรมาคำ แก่ก็ทั้งตอบทั้งถาม ครูก็ไปใหญ่ตอบไปเรื่อยๆ คนอื่นฟังไม่รู้เรื่อง คนอื่นเบื่อเหลือเกิน รำคาญมากไม่รู้จะทำอย่างไรกับเขา ถ้าครูบริหารจัดการเรื่องนี้ได้ ก็ไม่น่าจะมีปัญหา หรือบางทีกฎข้อบังคับต่างๆ ที่มีมากเหลือเกิน อาจจะไปบดบังความสามารถ หรือความคิดของเขาได้ ”

ในระดับธรรมดาๆ นั้นยังคิดไม่ออกว่า การจัดชั้นเรียนควรจัดตามระดับความสามารถของเด็กคือ จัดคนที่ฉลาดไว้ด้วยกัน หรือจัดเด็กที่เรียนช้าไว้ด้วยกัน จะได้ใช้เทคนิคการสอนเหมาะสมกับเด็กฉลาดและเด็กเรียนช้าได้ แต่ครูที่สอนจริงบอกว่า ทำไม่ได้ เพราะถ้านำเด็กที่เรียนไม่ค่อยอยู่ด้วยกันหมด สอนเหนื่อยตาย ก่อความไม่พอใจเรียน นำเด็กที่เรียนดีบ้างไม่ดีบ้างมาปนกันยังชวนกันเรียนบ้าง เทคนิคการสอนอย่างนี้ไม่ทราบว่าจะอย่างไรจะดีที่สุด ”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

ส่วนเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระมหากรุณาธิคุณต่อการพัฒนาโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ตลอดมา โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์แห่งแรกในประเทศไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายให้แก่นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โรงเรียนนี้เกิดขึ้นจากดำริของศาสตราจารย์นายแพทย์ณัฐ ภมรประวัติ อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล และ ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในขณะนั้น รวมทั้งได้กราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขอพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับแนวทางของโรงเรียนนี้และนามพระราชทาน

โรงเรียนนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนานักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ โดยมีมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันพี่เลี้ยง และ

ดำเนินการในฐานะเป็นโรงเรียนหนึ่งในสังกัดกรมสามัญศึกษา ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ ดร.ธงชัย ชิวปรีชา ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เสนอต่อรัฐบาล ขอสร้างโรงเรียนเฉพาะ เพื่อให้เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณแผ่นดิน ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ ไม่อาจสร้างโรงเรียนใหม่ได้ จึงพระราชทานพระราชดำริให้ปรับโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ที่เป็นโรงเรียนเพื่อการนี้อยู่แล้ว เป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ที่จะนำร่องอย่างเต็มรูปแบบ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๓ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ซึ่งเคยมีสถานภาพเป็นโรงเรียนหนึ่งในสังกัดกรมสามัญศึกษา จึงได้รับการปรับเปลี่ยนมาเป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์ ที่มี

สถานภาพเป็นองค์การมหาชนแห่งแรก โดยรัฐบาลให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนทุกคน จำนวนรุ่นละ ๒๔๐ คน และดำเนินการตามแนวพระราชดำริที่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนขอพระราชทานเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องตลอดมา แนวพระราชดำริหลักๆ ที่ทรงเน้นสำหรับโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ พอสรุปได้ดังนี้

๑. แม้นักเรียนจะมีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ แต่ก็ต้องส่งเสริมพัฒนาให้ครบทุกด้าน ได้แก่ กีฬา ศิลปะ ดนตรี ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ สังคมศาสตร์ เป็นต้น รวมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรมด้วย

๒. โรงเรียนต้องพัฒนาแหล่งเรียนรู้และแหล่งฝึกทักษะประสบการณ์ให้พร้อมมูล เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเต็มศักยภาพของแต่ละคน กล่าวคือ มีห้องสมุดที่ดีเพื่อส่งเสริมการอ่านและการค้นคว้านอกเวลาเรียน มีคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพและสมรรถภาพสูงเพื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สร้างสรรค์อื่นๆ มีห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยเพียงพอที่จะให้นักเรียนทำการทดลองระดับสูง มีโรงฝึกงานที่นักเรียนสามารถฝึกทักษะงานช่าง และสามารถทดลองประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เป็นต้น

๓. โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนอย่างหลากหลาย เน้นการช่วยเหลือสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาส มีการศึกษาเรียนรู้นอกสถานที่ เพื่อเสริมประสบการณ์ให้กว้างขวาง สร้างจิตสำนึกของความเป็นไทย มีความชื่นชมศิลปะและวัฒนธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น

๔. โรงเรียนร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัยต่างๆ ทั้งภายในและต่างประเทศอย่างหลากหลาย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้ทันต่อวิทยาการที่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาและแลกเปลี่ยนอาจารย์ร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งภายในและต่างประเทศ ในสาขาที่กำลังก้าวไกลตามที่แต่ละคนถนัด

การบุกเบิกนำร่องโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ตามแนวพระราชดำริดังกล่าว ประสบความสำเร็จดียิ่ง ภายใน ๔ ปีคณะกรรมการบริหารและคณะครูของโรงเรียนได้วิจัยและพัฒนา รูปแบบของโรงเรียนวิทยาศาสตร์พร้อมที่จะขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ โครงการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

ตามแนวพระราชดำริดังกล่าว ได้รับการตอบรับจากมหาวิทยาลัยต่างๆ อย่างดี ทำให้มีการจัดหลักสูตรเกียรตินิยม หรือหลักสูตรพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อต่อยอดการพัฒนาในระดับโรงเรียน ตั้งแต่หลักสูตรระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้เข้าสู่เส้นทางของนักวิชาการและนักวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นไป สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ได้นำร่องร่วมมือกันจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ต่อเนื่องถึงระดับปริญญาเอกด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้แก่ นักเรียนเหล่านี้ เพื่อเฉลิมฉลองในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นอกเหนือจากพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาทุกประเภทแล้ว ยังทรงห่วงใยโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนที่ตกอยู่ในสภาวะยากลำบากจากภัยพิบัติต่างๆ ใน พ.ศ. ๒๕๕๔ เมื่อประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ สังคมและประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนจำนวนมาก ทั้งในกรุงเทพมหานครและหลายจังหวัดของประเทศ ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ตามปกติ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ที่อยู่ในเขตพื้นที่น้ำท่วมไม่สามารถจัดการเรียนการสอนเป็นเวลาประมาณ ๒ - ๓ เดือน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระเมตตาธิคุณ ทรงห่วงใยเด็กและเยาวชนที่ประสบปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ไม่ได้เรียนหนังสือเป็นเวลานาน ทำให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง และบางส่วนอาจได้รับอันตรายจากน้ำท่วม พระองค์จึงมีพระราชกระแสรับสั่งให้สำนักงานโครงการสมเด็จพระ

พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวบรวมข้อมูลและพัฒนาแนวทาง
ช่วยเหลือนักเรียนในรูปแบบต่างๆ ให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

จากการปฏิบัติงานในพื้นที่
และการประชุมร่วมกับสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การ
ดำเนินงานเป็นไปตามแนวพระราชดำริ
พบว่า บางพื้นที่มีรูปแบบการดำเนินงาน
ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยและการ
ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนใน
สภาพการณ์ดังกล่าว ที่สามารถนำมา
พัฒนาเป็นแนวปฏิบัติในภาวะวิกฤติ
เช่นนี้ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต
สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
จึงได้จัดทำเอกสารชุด **พร้อมสู้อุทกภัย**
ประกอบด้วยเอกสาร ๓ เรื่อง ได้แก่

๑. **“รวมกันสู้ อยู่อย่าง
พร้อม” : คู่มือเครือข่ายช่วยเหลือผู้
ประสบอุทกภัย** มีเนื้อหาเกี่ยวกับ

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการตั้งแต่ก่อน ระหว่าง
และหลังน้ำท่วม

๒. **อุทกภัยศึกษา : แนวทางการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ภัย
น้ำท่วมระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. ๒๕๕๑** ให้ความรู้ความเข้าใจแนวทางการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน
เกี่ยวกับเรื่องอุทกภัยที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะชีวิตเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย
และช่วยเหลือผู้อื่นด้วย

๓. **น้ำท่วมก็เรียนได้ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในภาวะอุทกภัย**
เป็นการเสนอนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนระหว่างเกิด
อุทกภัย ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนจำนวนมากได้สนองพระราชดำริ
ร่วมกันหาแนวทางให้สามารถจัดการเรียนการสอนหลายรูปแบบ เพื่อช่วยเหลือให้
นักเรียนสามารถเรียนตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพขณะน้ำท่วม

๒. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาเด็กปฐมวัย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสนพระราชหฤทัยเด็กก่อนวัยเรียน เนื่องจากทรงเห็นว่าเด็กในวัยนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของประเทศ หากเลี้ยงดูเด็กและให้การศึกษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการศึกษาแล้ว เด็กจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ด้วยเหตุนี้ จึงเอาพระราชหฤทัยใส่ในการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนทุกกลุ่ม ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นแม่กองบูรณปฏิสังขรณ์ วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง เนื่องในการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ในการนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริว่า พระตำหนักสวนกุหลาบซึ่งเคยใช้เป็นที่ตั้งโรงเรียนของกรมทหารมหาดเล็กในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อซ่อมแซมแล้วสมควรให้ใช้เป็นโรงเรียนเหมือนเดิม คณะกรรมการประถมศึกษากรุงเทพมหานครจึงรับสนองพระราชดำริประกาศจัดตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบขึ้น เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕ และสามารถเปิดสอนได้ในวันที่ ๑๗ พฤษภาคมปีนั้น โดยรับเด็กนักเรียนชายและหญิงระดับอนุบาล ๑ อนุบาล ๒ และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

ในวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบได้เปิดศูนย์เด็กปฐมวัย โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน ตั้งแต่

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

อายุ ๒ ขวบครึ่ง ถึง ๔ ขวบ หลังจากนั้นโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบเปิดสอนเด็กหูหนวกปฐมวัยในปีการศึกษา ๒๕๒๖ ตามโครงการศูนย์ทดลองสอนเด็กหูหนวกปฐมวัย เมื่ออาคารพระตำหนักสวนกุหลาบมีสถานที่ไม่เพียงพอ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้อาคารโรงโขนหลวง อาคารไม้สองชั้นใกล้กับโรงเรียนโขนหลวงและอาคารแถวเต็งริมกำแพงพระบรมมหาราชวังชั้นในเป็นอาคารเรียนเพิ่มเติม และในฐานะที่ทรงเป็นประธานกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียน จึงเสด็จฯ ไปทรงตรวจเยี่ยมและทรงเข้าประชุมคณะกรรมการหลายครั้ง นอกจากนั้นยังเสด็จฯ ไปทรงสัมภาษณ์ผู้ปกครองเด็กหูหนวกปฐมวัยด้วยพระองค์เอง เพื่อทรงทราบประวัติและสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวเด็ก (เจ้าฟ้านักการศึกษา : เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในมงคลโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา หนังสือ ๑๑๓ ปี กระทรวงศึกษาธิการ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๘)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนต้องเริ่มตั้งแต่การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรบ้านเขาตันหยง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๗ และมีพระราชปรารภว่า

“...สุขภาพ อนามัยของประชาชนในหมู่บ้าน ควรจะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิต การขาดสารอาหารในวัยดังกล่าว จะมีผลกระทบต่อสติปัญญาของเด็กโดยตรง...”

ด้วยเหตุนี้ จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น พร้อมทั้งพระราชทานพระราชทรัพย์เพื่อจัดตั้งเป็นกองทุน จำนวน ๓๓๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเขาตันหยง ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง

จังหวัดนราธิวาส เป็นแห่งแรก โดยเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘ หลังจากนั้นไม่นานได้มีพระราชดำริให้เปิดดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอต่างๆ ของจังหวัดนราธิวาสขึ้นอีก รวม ๑๖ ศูนย์ และในอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี อีก ๑ ศูนย์ รวมทั้งหมด ๑๗ ศูนย์

เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่เด็กอย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง**โครงการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งภาคประชาชน และตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๖ ศูนย์การศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เข้ามาเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดังกล่าว นอกจากนี้ มีพระราชดำริให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร.) ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มเติมที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอื่นๆ ทั่วประเทศ

เนื่องจากในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคมมีเด็กก่อนวัยเรียนเป็นจำนวนมากที่ขาดการเลี้ยงดูเอาใจใส่จากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงปล่อยเด็กเหล่านั้นไว้กับบ้าน บางครั้งก็ต้องขาดเรียนเพื่อดูแลน้อง ดังนั้น โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจึงได้ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ และเพื่อช่วยให้พี่ที่อยู่เ

วัยเรียนได้มาเรียนหนังสืออย่างสม่ำเสมอ โดยการรับเด็กเหล่านั้นมาดูแลที่โรงเรียน แต่ไม่ได้มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบกับพื้นที่อันเป็นที่ตั้งของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบางแห่งอยู่ในหมู่บ้านชาวเขา ซึ่งมิได้มีการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวัน จึงเป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนอย่างมาก โดยเฉพาะในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ครูต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการสอนเพื่อให้เด็กสามารถพูดภาษาไทยได้

ใน พ.ศ. ๒๕๓๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ดำเนินการจัดตั้งชั้นอนุบาลในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น ด้วยทรงตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เพราะประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงอายุนี้ เป็นการสร้างฐานความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพ นอกจากนี้ ยังเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาไทยให้แก่เด็กสำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นต้นๆ ให้เกิดผลที่ดีมีประสิทธิภาพ

“...เริ่มต้นโรงเรียน ดชด. มีเด็กเล็กพวกที่ติดตามพี่มาโรงเรียน เพื่อให้พี่เรียนหนังสือได้ ครูจะรวมเด็กพวกนี้ไว้ด้วยกันและช่วยกันเลี้ยงดูให้รับประทานอาหาร ต่อมา

ความคิดแพร่หลายในเรื่องการตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก ซึ่งกรมพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่ และการตั้งศูนย์อนุบาลชนบทในโรงเรียนประถมศึกษาต่อเนื่องจากการที่ทางโรงเรียนประถมต้องเอาเด็กที่ครบเกณฑ์การศึกษาชั้นประถมศึกษาแล้ว แต่มาเรียนเลยไม่ค่อยรู้เรื่อง เพราะครอบครัวไม่พูดภาษาไทย ต้องเรียนเด็กเล็กไปก่อนปีหนึ่งเพื่อสอนภาษาไทย ข้าพเจ้าจึงมีความหวังว่า โรงเรียน ตชด. ทุกแห่งควรมีชั้นเด็กเล็กหรืออนุบาล แต่ก็ไม่ควรตั้งพรวดเดียวร้อยแปดสิบแห่ง ควรทยอยตั้งเท่าที่มีความสามารถจะดูแลได้ สถาบันราชภัฏช่วยแนะนำและอบรมผู้ดูแลเด็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนในหมู่บ้านหรือศิษย์เก่าโรงเรียน ตชด. ข้าพเจ้าเห็นว่าการตั้งชั้นเด็กเล็กเป็นประโยชน์ เพราะเป็นการลดภาระผู้ปกครอง ช่วยสอนให้เด็กมีระเบียบ เมื่อขึ้นชั้น ป. ๑ ก็จะสอนง่ายขึ้น ที่สำคัญคือ การดูแลสุขภาพเด็ก ถ้าได้เด็กมาอยู่ในการดูแลของเรา ยิ่งเร็วที่สุดยิ่งดี ปัญหาเด็กภาวะโภชนาการบกพร่องจะลดลงมาก ข้อสังเกตคือ โรงเรียนในถิ่นทุรกันดารหลายแห่งมีเด็กประถมปลายน้อยมาก แต่เด็กอนุบาลเป็นร้อยคน มีถึงขนาดที่ชาวบ้านในหมู่บ้านไกลๆ (ที่เห็นเป็นชาวเผ่าม้ง) เอาลูกๆ เป็นสิบๆ คนมาเรียนอนุบาลโรงเรียน ตชด. โดยมาตั้งเป็นค้ายในเขตโรงเรียน มีผู้ปกครองผลัดเวรกันมาดูแลลูก...”

พระราชนิพนธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

กรมการฝึกหัดครู สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักพระราชวัง และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นหน่วยงานหลักที่ร่วมกันสนองพระราชดำริในการเปิดชั้นเรียนอนุบาลในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน (อายุต่ำกว่า ๖ ปี) ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแต่ละท้องถิ่น โดยการดำเนินงานในระยะแรก (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๓๘) มีดังนี้

๑. การพิจารณาหลักสูตรอนุบาลในวัดของกรมการศาสนาร่วมกันระหว่างกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมการฝึกหัดครู และสำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๒. การทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนำร่องทั้ง ๔ แห่ง
๓. ขยายผลการดำเนินงานในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกแห่งในปีการศึกษา ๒๕๓๗

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

นอกจากการเปิดชั้นเรียนอนุบาลในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้ว ยังมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการและกิจกรรมการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กอนุบาลตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อีกหลายโครงการ ในเรื่องของเด็กเล็กและเด็กอนุบาลนี้ แม้ว่าตามความเป็นจริงจะเป็นเด็กสองกลุ่มอายุ เด็กเล็กจะโตกว่าเด็กอนุบาล ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐจำนวนมากได้ผนวกชั้นเด็กเล็กเข้าไว้ในโรงเรียน แม้ว่าจะมีอายุยังไม่ถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ แต่ในโครงการพัฒนาการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะทรงรวมเด็กสองกลุ่มนี้เข้าไว้ด้วยกัน เช่นที่โรงเรียนอนุบาลคุณากรปิยะชาติ โรงเรียนอนุบาลศิลาปาชีพบางไทร ส่วนโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบรวมเด็กหลายกลุ่มอายุมีทั้งศูนย์เด็กปฐมวัย (๓ - ๔ ขวบ) อนุบาลศึกษา (๔ - ๕ ขวบ) และประถมศึกษา (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ๒๕๓๖ : ๓๙)

การส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเน้นให้เห็นความสำคัญ ทั้งคุณภาพและโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตนับตั้งแต่หญิงตั้งครรภ์ เด็กที่อยู่ในวัยเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ใน พ.ศ. ๒๕๒๖ จึงมีพระราชดำริให้ดำเนิน **โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา** ขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และช่วยเหลือนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งประสบกับความขาดแคลนในหลายๆ ด้านให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพด้วยวิธีการและเทคโนโลยีที่จะช่วยให้ นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจใน วิชาการอย่างดี พร้อมทั้งจะศึกษาต่อใน ระดับสูงต่อไปได้เท่าเทียมกับคนอื่นๆ และช่วย ให้ครูโดยเฉพาะอย่างยิ่งครูตำรวจตระเวน

ชายแดน ซึ่งไม่ได้มีอาชีพครูโดยตรงให้ทำหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังพระราชดำรัสว่า

“... ในการดำเนินชีวิตของคนเรานั้นมีอยู่หลายๆ ด้านด้วยกัน ทั้งในด้านการ ทำมาหากิน ในด้านสุขภาพอนามัยและการศึกษา ... การส่งเสริมคุณภาพของการ ศึกษาเป็นการหาทางให้เกิดความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ในเมื่อบุคคลที่เคยอยู่ในสภาพแร้นแค้นและยากจน สามารถพัฒนาตนเองขึ้นได้นั้น ก็ จะมีส่วนทำให้ประเทศมีความมั่นคงและพัฒนาขึ้นต่อไป ...”

พระราชดำรัส วันอาทิตย์ที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๖

หน่วยงานหลักที่ร่วมดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาขณะนั้นคือ กรมการฝึกหัดครู ซึ่งปัจจุบันคือสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ นอกจากนี้ ยังมี

กรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รวมทั้งมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น เช่น
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และหน่วย
ราชการอื่นๆ อีกมากมาย

กิจกรรมสำคัญในการดำเนิน
โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ได้แก่

๑. พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู
๒. ปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดย
 - ๒.๑ สนับสนุนสิ่งจำเป็นในการปรับปรุงอาคารสถานที่ ตลอดจนถึง
แวดล้อมเพื่อเกื้อหนุนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
 - ๒.๒ รมรณรงค์การพัฒนาโรงเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม
ในการเรียน
๓. จัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดย
 - ๓.๑ จัดหาแบบเรียนที่ทันสมัยให้แก่โรงเรียนให้ทันเวลา
 - ๓.๒ สนับสนุนการจัดทำสื่อการสอนโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น
๔. จัดกิจกรรมสัมพันธ์ชุมชน และให้ผู้ทรงคุณวุฒิประจำท้องถิ่นได้ถ่ายทอด
ความรู้เกี่ยวกับประวัติ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนภูมิปัญญาของท้องถิ่น
๕. จัดให้มีการเรียนการสอนในกิจกรรมร่วมหลักสูตร โดยเน้นไปที่กิจกรรม
การเกษตร การอาชีพ การสหกรณ์ การส่งเสริมสุขภาพอนามัย การอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอื่นๆ
๖. จัดการเรียนการสอนทางไกล
๗. จัดห้องสมุดให้เป็นที่สำหรับการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนและชุมชน
ผลการดำเนินงานตามพระราชดำริในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
ในถิ่นทุรกันดารที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้

การพัฒนาครู

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์
เกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไว้ว่า

“...ข้าพเจ้าได้มีส่วนส่งเสริมด้านคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ดชด. ด้วย ใน พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้าพเจ้ามีโอกาสหารือเรื่องโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับอาจารย์พนอม แก้วกำเนิด ขณะนั้นเป็นอธิบดีกรมการฝึกหัดครู อาจารย์พนอมให้วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึงช่วยในเรื่องอบรมเทคนิคการสอนแก่ครู ส่งนักศึกษาฝึกสอนไปช่วย เริ่มต้นที่วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง และขยายไปทุกวิทยาลัย วิทยาลัยครูหรือสถาบันราชภัฏได้ช่วยอีกหลายเรื่อง เช่น การจัดสถานที่ จัดห้องสมุด จัดชั้นเด็กเล็ก และประเมินผลการศึกษาเปรียบเทียบกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ...”

โครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับการพัฒนาครูที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การฝึกอบรมครู การผลิตครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และการเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาให้ครู เป็นต้น

๑) การอบรมและสัมมนาผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดอบรมครูและประชุมสัมมนาผู้ปฏิบัติงานโครงการตามพระราชดำริในเรื่องต่างๆ อย่างต่อเนื่องโดยหน่วยงานต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดการ เช่น การสัมมนาครูใหญ่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนประจำปี การอบรมครูตำรวจตระเวนชายแดนประจำปี การอบรมครูสอนวิทยาศาสตร์ และการอบรมครูสอนภาษาอังกฤษ เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพบข้อมูลว่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีนักเรียนที่มีความผิดปกติในหลากหลายลักษณะ เป็นต้นว่า เด็กสมาธิสั้น เด็กออทิสติก เด็กที่มีปัญหาด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ รวมถึงมีเด็กที่มีปัญหาความพิการต่างๆ ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ และจากการตรวจสอบข้อมูลพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กกลุ่มดังกล่าว ยังขาดความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของเด็ก เนื่องจากไม่ได้ผ่านการศึกษาและอบรมในด้านนี้มาก่อน จึงมีรับสั่งให้สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ดำเนินการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนเด็กพิเศษในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และทรงมอบหมายให้โรงเรียนจิตรลดา ซึ่งมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทั้งยังเคยผ่านการฝึกอบรมจากต่างประเทศมาแล้ว เป็นแกนหลักใน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

การดำเนินการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเครื่องมือในการคัดแยกเด็ก และสามารถกลั่นกรองคัดแยกเด็กพิเศษแต่ละประเภทได้ ๒) เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กแต่ละกลุ่มให้พัฒนาได้เต็มศักยภาพและความต้องการ และ ๓) เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ กฎระเบียบ และแนวทางในการช่วยเหลือสนับสนุนเด็กพิเศษในแต่ละกลุ่มตามหลักเกณฑ์พื้นฐาน

สำนักงานโครงการ
สมเด็จพระเทพรัตน

ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงได้ประสานความร่วมมือกับโรงเรียนจิตรลดา สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จัดให้มีการอบรมครูในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น ในการจัดฝึกอบรมครั้งนี้ มีผู้เข้ารับการฝึกอบรม โรงเรียนละ ๒ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๓๗๒ คน โดยการฝึกอบรม แบ่งเป็น ๒ รุ่น ได้แก่ รุ่นที่ ๑ วันที่ ๕ - ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ และ รุ่นที่ ๒ วันที่ ๑๒ - ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา วัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม

จากการประเมินผลการฝึกอบรม พบว่า การฝึกอบรมครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดฝึกอบรมทั้ง ๓ ประการ กล่าวคือ ทำให้ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกเด็ก สามารถกลั่นกรองคัดแยกเด็กแต่ละประเภทได้ และคิดว่าสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็กพิเศษแต่ละกลุ่มให้พัฒนาได้เต็มศักยภาพและความต้องการ รวมทั้งมีความรู้ ความเข้าใจ กฎ ระเบียบ และแนวทางในการช่วยเหลือสนับสนุนเด็กพิเศษเพิ่มขึ้น

๒) การผลิตครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

“... ครูทนายท คือ ครู ที่เคยเป็นนักเรียนอยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แต่ว่ามีใจรักที่จะถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนรุ่นน้องต่อไป ซึ่งบางครั้งเขาบอกว่าเขาได้ชีวิตมาจากตรงนี้ได้เป็น ได้มาเรียนหนังสือ แล้วก็ได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป ต้องการที่จะมาทำงานเพื่อให้คนรุ่นต่อไปมีโอกาสที่ดีเหมือนอย่างเขา สำหรับคนที่จะเป็นครูทนายทของตำรวจตระเวนชายแดน ต้องเรียนวิชาตำรวจ ฝึกตำรวจเหมือนตำรวจทั่วไป แล้วก็ฝึกวิชาการสอน ในระหว่างที่สอนก็เรียนต่อในระบบต่างๆ ทางไกล หรือว่าลาเรียนก็มี จนกระทั่งจบปริญญาตรี ปริญญาโท ไป...”

พระราชกระแส วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนจึงได้ดำเนินการรับสมัครและคัดเลือกศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ขึ้นไป ทั้งชายและหญิงเข้ารับราชการเพื่อทำหน้าที่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ตนเองสำเร็จการศึกษาหรือภูมิำเนาเดิมของตน เริ่มเมื่อปีงบประมาณ ๒๕๔๑ จนถึงปัจจุบัน

ในการผลิตครูตำรวจตระเวนชายแดน ตามโครงการครูทายาท เมื่อคัดเลือกได้จำนวนกำลังคนแต่ละปีแล้วต้องเข้าฝึกอบรม มี ๒ หลักสูตร คือ

หลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจและบุคคลที่โอนมาเป็นข้าราชการตำรวจระดับชั้นประทวนและชั้นพลตำรวจ (กอป.) ระยะเวลา ๓ เดือน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนเป็นผู้ฝึกอบรมเอง

หลักสูตรเตรียมความพร้อมความเป็นครู ระยะเวลา ๖ เดือน โดยสถาบันราชภัฏและภาคเอกชนสนับสนุน

การเข้ารับราชการ เมื่อบรรจุเป็นข้าราชการตำรวจ ยศสิบตำรวจตรี ตำแหน่งผู้บังคับหมู่ เป็นครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อย่างน้อย ๘ ปี จะได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีทางการศึกษา เพื่อทำหน้าที่ครู นอกจากนี้ จะได้รับการส่งเสริมทักษะในการสอนเพิ่มเติม อย่างน้อยปีละ ๑๕ วัน

ผลของการดำเนินการทำให้สามารถขยายผลโครงการตามพระราชดำริในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้คนรักถิ่นฐานบ้านเกิดและมีโอกาสใช้ความรู้พัฒนาท้องถิ่นและลดการอพยพแรงงานหนุ่มสาวเข้าเมือง ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนสามารถปฏิบัติงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ได้อย่างยั่งยืน

๓) การเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาให้ครู

การเพิ่มคุณวุฒิการศึกษาให้ครูเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาตามพระราชดำริ ได้แก่ การจัดการศึกษาให้ครูได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู และปริญญาโท

(๑) การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาครูให้ได้รับวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษา

การจัดการศึกษานบนพื้นที่สูงในจังหวัดและจังหวัดเชียงใหม่ของศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” (ศศช.) ซึ่งเป็นพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลคมนาคม ครูอาสาส่วนใหญ่เป็นครูจากพื้นราบ มักจะอยู่ได้ไม่นานมีการลาออกบ่อยทำให้ขาดแคลนครู สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงมีพระราชดำริให้จ้างคนในพื้นที่เป็นครู แต่คนในพื้นที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษาจึงต้องพัฒนาและให้โอกาสศึกษาต่อปริญญาตรีทางการศึกษา ดังนี้

๑. สำนักงานโครงการ
ส่วนพระองค์ฯ ร่วมกับมหาวิทยาลัย
ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจัดการศึกษา
ให้ครูโดยใช้ระบบสื่อสารทางไกล (TV
Conference)

๒. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่จัดอาจารย์ขึ้นไปสอนครูที่
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

(๒) การจัดการศึกษาเพื่อให้ครูได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

เพื่อให้ครูได้รับวุฒิทางการศึกษาสูงขึ้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดหลักสูตร
ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูให้แก่ครูและพระอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
ในจังหวัดน่าน พะเยา แพร่ และเชียงราย

นอกจากนั้น ยังได้พระราชทานทุนให้ครูในโครงการฯ เข้าศึกษาในหลักสูตร
ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

(๓) การจัดการศึกษาเพื่อให้ครูได้รับวุฒิปริญญาโท

การถวายความรู้พระอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดน่าน เป็นโครงการพัฒนาคนและการเรียนรู้ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินการจัดหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จัดรูปแบบการเรียนการสอน ๓ รูปแบบ คือ

๑. การเรียนการสอนระบบทางไกล (TV Conference) โดยใช้เครื่องมือและเครือข่ายของพระราชวังสวนจิตรลดาส่งไปยังวัดปรางค์ (โรงเรียนพระปริยัติธรรม ในโครงการตามพระราชดำริ)

๒. การเรียนการสอนกับอาจารย์ผู้สอนโดยตรงในพื้นที่จังหวัดน่าน

๓. การนิมนต์พระอาจารย์นักศึกษาเข้ามาศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในช่วงภาคฤดูร้อน

พระนักศึกษา รุ่นที่ ๑ จำนวน ๖ รูป เริ่มศึกษาภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๕๒ และพระนักศึกษารุ่นที่ ๒ เริ่มศึกษาภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๓ จำนวน ๕ รูป

ในส่วนของกรมการฝึกหัดครูหรือสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด ได้สนองพระราชดำริในการดำเนินโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ๑) การอบรมครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๒) การนิเทศการเรียนการสอนให้แก่ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๓) การส่งนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการติดตามนิเทศนักศึกษาฝึกสอน ๔) การให้ความช่วยเหลือในด้านสื่อการเรียนการสอน ๕) การให้ความช่วยเหลือในการเปิดชั้นเรียนอนุบาล ๖) การให้ความช่วยเหลือในการจัดห้องสมุด และ ๗) การศึกษาค้นคว้าวิจัย โดยเน้นทางด้านการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

จากการติดตามประเมินผลโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พบว่าโครงการนี้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของโครงการ และเป็นไปตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยมีตัวบ่งชี้อยู่ที่ตัวนักเรียน ดังจะเห็นได้จากการที่นักเรียนมีอัตราการมาเรียนสูงขึ้น การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และอัตราการเรียนซ้ำชั้นลดลง (สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับจังหวัด, ๒๕๓๘ : ๓๗ - ๓๙)

การพัฒนาห้องสมุดและสื่อการเรียนการสอน

ในการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเน้นความสำคัญของการพัฒนาห้องสมุดและสื่อการเรียนการสอน ดังพระราชดำรัสว่า

“... งานห้องสมุดนั้นเห็นว่าเดี๋ยวนี้บ้านเมืองส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายรัฐบาลก็ตาม เขาส่งเสริมว่า วิธีการศึกษาในยุคใหม่ต้องการให้นักเรียนช่วยตัวเองมากที่สุด ใช้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยใช้สื่อต่างๆ อย่าง สื่ออย่างหนึ่งที่จะทำได้ คือหนังสือ ในระดับที่สูงขึ้นอาจจะเป็นสื่ออื่นๆ ขึ้นไปจนถึงระดับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม ต้องมีสื่อที่ดี ไปเห็นโรงเรียนหลายแห่งยังขาดแคลนในเรื่องของบุคลากรไม่สามารถที่จะจัดบุคลากรไปได้มาก สื่อเหล่านี้ก็จะช่วยได้มากเหมือนกัน ก็ไม่ได้มุ่งเฉพาะแต่นักเรียนในโรงเรียนเท่านั้น ศิษย์เก่าหรือชาวบ้านน่าจะมีโอกาสในการได้ใช้สื่อเหล่านี้ คือหนังสือที่พยายามจะจัดให้มีขึ้นด้วย ก็หวังว่าแต่ละแห่งก็เป็นตัวแทนของชุมชนที่จะให้ความรู้ ให้โอกาสต่างๆ แก่ชุมชนด้วย เพราะว่าชุมชนบางแห่งที่ได้ไปเห็นตามโรงเรียน การคมนาคม สื่อสาร การเข้าออกนั้นก็ไม่ได้ทำได้ง่าย นักเรียนบางที่ก็มาโรงเรียนไม่ได้ครบทุกวัน มีข้ออุปสรรคในเรื่องของปัญหาในด้านการเดินทาง ปัญหาในเรื่องการประกอบอาชีพของ ผู้ปกครองอย่างนี้ เป็นต้น จึงพยายามที่จะคิดว่าทำอย่างไรที่จะช่วยได้ อีกอย่างหนึ่งก็คือ สื่อพวกนี้มุ่งให้ครูได้ใช้ด้วยเพราะว่าระบบใหม่ครูต้องใช้ความสามารถในการที่จะถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนในเรื่องใหม่ๆ ก็ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้า จะเอาเฉพาะที่ตนเองเรียนอยู่ เรียนจบมาแล้วและสอนอยู่ หยุดอยู่แค่นี้ก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ ก็ต้องทำสื่อให้ครูสามารถที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมไปได้อีก...”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๐

ในด้านการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชกระแสว่า ปัจจุบันสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความยากลำบากหลายประการ อาทิ ครูมีไม่ครบชั้นและโอนย้ายสูง ครูมีภาระงานด้านการสอน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

และด้านอื่นๆ มากทำให้ไม่มีเวลาเตรียมการสอน ครูบางส่วนขาดประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ เป็นต้น จึงส่งผลให้นักเรียนประถมศึกษาจำนวนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อ่านไม่ออก เขียนและคิดคำนวณไม่ได้ อีกทั้งในแต่ละปีการศึกษา มีการออกกลางคันจำนวนมาก จึงได้มีแนวพระราชดำริให้พัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น ไม่ครบวิชา หรือมีครูมาใหม่ หรือขาดแคลนครูชั่วคราว โดยพิจารณาจากประสบการณ์การใช้สื่อและวิธีการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยเพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสม เช่น สื่อ RIT (Reduced Instruction Time) รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนของต่างประเทศที่ใช้ได้ผลด้วย สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงจัดให้มีโครงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กตามแนวพระราชดำริขึ้น ซึ่งขณะนี้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กำลังร่วมกันดำเนินการ

การส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้รับพระสมณานามว่า “หนอนหนังสือ” ด้วยเหตุที่ทรงโปรดการอ่านและสะสมหนังสืออย่างยิ่ง ดังบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “ฉันชอบอ่านหนังสือ” ขณะทรงศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๒ จากหนังสือ **จิตรลดาธรรมใจ** ซึ่งโรงเรียนจิตรลดาจัดพิมพ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓ รอบ และฉลองโรงเรียนจิตรลดาเมื่ออายุครบ ๓๖ ปี ดังนี้

“หนังสือเป็นบ่อเกิดแห่งความรู้ต่างๆ นักปราชญ์สมัยโบราณได้ใช้หนังสือบันทึกความรู้และความคิดเห็นต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ไว้เป็นสมบัติตกทอดมาถึงสมัยปัจจุบันเป็นอันมาก เช่น กฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นต้น เพราะความรู้ของคนสมัยโบราณนั้นเกิดขึ้นจากความสังเกต เขาเหล่านั้นได้สังเกตความเป็นไปของโลกและจดข้อความต่างๆ ในแง่ความคิดเห็นของเขาไว้ คนในสมัยต่อมาได้อ่านข้อความเหล่านั้นและติดตามค้นคว้าเพิ่มเติม ทำให้ความรู้ของมนุษย์กว้างขวางยิ่งขึ้น”

“นับว่าฉันเป็นผู้ที่มีโชคดีที่มีโอกาสศึกษาในสมัยที่มีหนังสือซึ่งผู้แต่งได้แต่งไว้เพื่อให้ผู้อื่นได้ค้นคว้าหาความรู้มากมาย

หนังสือนี้ มีมากมาย หลายชนิด	นำดวงจิต เรืองริน ขึ้นสดใส
ให้ความรู้ สำเร็จ บันเทิงใจ	ฉันจึงใฝ่ ใจสมาน อ่านทุกวัน
มีวิชา หลายอย่าง ต่างจำพวก	ล้วนสะดวก ค้นได้ ให้สุขสันต์
วิชาการ สรรมา สารพัน	ชั่วชีวิต ฉันอ่านได้ ไม่เบื่อเลย

ม.ศ. ๒

พ.ศ. ๒๕๑๒”

ด้วยเหตุนี้ งานด้านห้องสมุดจึงเป็นกิจกรรมที่โปรดมาก ทรงส่งเสริมการจัดตั้งห้องสมุดและการจัดให้มีบริการห้องสมุด รวมไปถึงการที่ทรงรับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยไว้ในพระราชูปถัมภ์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๙ นอกจากนี้ ยังทรงจัดตั้งห้องสมุดส่วนพระองค์ขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีหนังสือประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ เล่มอยู่ที่อาคารชัยพัฒนา

พระราชประสงค์ที่เกี่ยวกับเรื่องห้องสมุดนั้น มีปรากฏอยู่ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “**ห้องสมุดในทัศนะของข้าพเจ้า**” ดังความที่ขอเชิญมาตอนหนึ่ง (สำนักงาน กปร., ๒๕๔๘:๑๐๐) ว่า

“...ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน หนังสือที่ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ หนังสือสำหรับเด็ก วัยเด็กเป็นวัยเรียนรู้ เด็กๆ ส่วนใหญ่สนใจที่จะทราบเรื่องราวต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ อยู่แล้ว ถ้าเรามีหนังสือที่มีคุณค่า ทั้งเนื้อหาและรูปภาพให้เขาอ่าน ให้ความรู้ ความบันเทิง เด็กๆ จะได้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ที่รอบรู้ มีธรรมะประจำใจ มีความรักบ้านเมือง มีความต้องการปรารถนาที่จะทำแต่ประโยชน์ที่สมควร...”

ในการเสด็จเป็นองค์ประธานเปิดการประชุมใหญ่สามัญประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๐ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ณ โรงแรมบางกอกพาเลซ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้นำเสนอบทความชื่อ **สมเด็จพระเทพฯ รับสั่ง ... “โชคดียิ่งที่เกิดในครอบครัวรักการอ่าน”** ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้อัญเชิญไว้ในหนังสือ **ที่ระลึกวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงศึกษาธิการ** ครอบรอบ ๙๘ ปี วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๓ ดังความบางตอนว่า

“... สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้รับสั่งเหตุจูงใจในการอ่านหนังสือของพระองค์ท่านว่า โชคดีที่เกิดในครอบครัวที่รักการอ่าน สามารถหาหนังสืออ่านได้ และถูกฝึกมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ให้รักการอ่าน และรู้จักค้นคว้า ...”

“... และที่รักการอ่านทุกวัน เนื่องจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงอ่านให้ฟังมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ...”

“สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงตั้งข้อสังเกตว่า นักเรียนสมัยนี้สนใจอ่านอะไรสั้นๆ ไม่ค่อยมีสมาธิในการอ่านหนังสือ หรือฟังความเห็น

ยาวๆ ให้ได้ความ และในการสอนเด็กให้อ่านนั้น มีพระราชวินิจฉัยว่า ถ้าเด็กอ่านหนังสือได้เร็วโดยไม่มีการบังคับจะเป็นการดีอย่างไรก็ตาม ขณะนี้พบว่ามีการสอนหนังสือเด็กเป็นคำๆ ทำให้ยากแก่เด็กในการจะหาความรู้ในการอ่าน”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้การสนับสนุนการจัดให้มีห้องสมุดในโรงเรียนทุกระดับ ทั้งโรงเรียนในระบบและนอกระบบ โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล เนื่องจากทรงเห็นว่าชุมชนที่ด้อยโอกาสในการพัฒนา ยังมีปัญหาต่างๆ ด้าน เช่น ด้านสุขภาพอนามัย การประกอบอาชีพ และด้านอื่นๆ จึงจำเป็นต้องนำการศึกษาไปช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งแหล่งความรู้ที่สำคัญที่สุดก็คือ ห้องสมุด และสิ่งที่จะช่วยสนับสนุนการอ่านให้สัมฤทธิ์ผลก็คือ หนังสือ ซึ่งอยู่ในห้องสมุด

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในด้านการส่งเสริมการอ่านหลายโครงการ เช่น โครงการรณรงค์ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๒๘ เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นในหมู่นักเรียน รักษาไว้ให้คงอยู่และพัฒนาทักษะในการอ่านเพื่อประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนเองและสังคม

นอกจากนี้ ยังมีการจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ โดยเริ่มจัดครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ซึ่งเป็นปีหนังสือสากล ซึ่งจัดเฉพาะในส่วนกลางเท่านั้น ต่อมาคณะกรรมการพัฒนาหนังสือเล็งเห็นว่าสังคมการอ่านในส่วนภูมิภาคยังไม่ขยายตัว เนื่องจากขาดแคลนหนังสือและขาดการชักจูงให้เห็นว่า หนังสือเป็นเครื่องมือพัฒนาชีวิตได้ ดังนั้น จึงจัดให้มีงานสัปดาห์หนังสือส่วนภูมิภาคครั้งแรกที่จังหวัดพิษณุโลก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ และต่อมาได้จัดเป็นประจำทุกปีทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กิจกรรมที่จัดขึ้นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติในส่วนกลางนั้น ประกอบด้วย การจัดนิทรรศการของหน่วยงานต่างๆ ตลาดนัดหนังสือ ผ้าป่าหนังสือ การสาธิต การประกวด การแข่งขัน การประกาศเกียรติคุณผู้ผลิตหนังสือดีเด่น และประกาศผลยกย่องหนังสือดีสำหรับห้องสมุด การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น และในงานนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานรางวัลแก่ผู้ชนะการประกวดต่างๆ เป็นประจำทุกปี

นายกلاء สมตระกูล อธิการบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ได้เขียนบทความเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี **“สมเด็จพระเจ้าฟ้าแห่งการศึกษาตลอดชีวิต”** โดยได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

การส่งเสริมการรู้หนังสือ

ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓ กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมสมัชชาสากลว่าด้วยการศึกษาผู้ใหญ่ ครั้งที่ ๔ ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนามากกว่า ๕๐๐ คน จาก ๑๐๒ ประเทศ และได้กราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดการประชุมในโอกาสแห่งการประกาศปีสากลแห่งการรู้หนังสือขององค์การสหประชาชาติ (ปี ค.ศ. ๑๙๙๐) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อรณรงค์การรู้หนังสือของประชาชนให้สำเร็จทั่วโลก ภายในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ (ปี ค.ศ. ๒๐๐๐) ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการรู้หนังสือเป็นปัญญาสากลข้อหนึ่งที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้ตกลงกันไว้ ในโอกาสนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี **ได้พระราชทานปณิธานและลายพระหัตถ์แก่ที่ประชุม ซึ่งเป็นผู้แทนจากประเทศต่างๆ ทั่วโลก** ซึ่งข้อความดังกล่าวเป็นที่ประทับใจสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุมเป็นอย่างมากและผู้แทนของประเทศต่างๆ ได้นำพระราชดำรัสและลายพระหัตถ์ของพระองค์ไปเป็นแนวทางในการรณรงค์การรู้หนังสือในหลายประเทศ ในการประชุมดังกล่าวทรงมีพระราชดำรัสในการเปิดประชุมตอนหนึ่งว่า...

“...การรู้หนังสือเป็นความจำเป็นสำหรับทุกชาติที่กำลังพัฒนาตลอดจนเป็นกิจกรรมที่ต้องร่วมมือกันส่งเสริมให้บรรลุผลให้ได้ ถ้าปราศจากพื้นฐานการรู้หนังสือของประชาชนในประเทศแล้ว ความพยายามในการดำเนินการพัฒนาคลังความรู้หนังสือจะเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายอันสูงสุด...”

ผลจากการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้มีมติประการหนึ่งว่าให้ประเทศสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมกลับไปดำเนินกิจกรรมบรรณสัญจร (Book Voyage) คือ การจัดทำสมุดเพื่อให้ประชาชนของแต่ละประเทศและผู้เกี่ยวข้องกับการรณรงค์การรู้หนังสือ โดยเฉพาะประชาชนผู้เพิ่งสามารถอ่านออกเขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้หนังสือ เพื่อส่งผ่านให้องค์การยูเนสโกแปลเป็น ๕ ภาษา

ประเทศไทยโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดกิจกรรมบรรณสัญจร โดยจัดทำสมุดที่มีลายพระหัตถ์ที่ว่า **“ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้”** จัดขบวนรถหน้าสมุดทั้ง ๕ เล่ม ส่งไปยังภาคต่างๆ ส่งต่อให้ผู้ว่าราชการ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนทุกจังหวัดร่วมกันเขียนข้อความแสดงความคิดเห็นต่อการรู้หนังสือ อีกทั้งได้มีการรณรงค์ร่วมกันบริจาคหนังสือ การประชาสัมพันธ์โครงการก่อสร้างห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่จะจัดสร้างถวายเป็นโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

สยามบรมราชกุมารี มีพระชนมายุ ๓๖ พรรษา ใน พ.ศ. ๒๕๓๔ ไปพร้อมกันด้วย และในเดือนมีนาคมปีเดียวกันนั้น องค์การกองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และธนาคารโลก ได้เลือกให้ประเทศไทยเป็นสถานที่จัดการประชุมสมัชชาโลกรื่อง “การศึกษาเพื่อปวงชน”(Education for All) ขึ้น ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จังหวัดชลบุรี โดยมีผู้บริหารระดับสูงของแต่ละประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ เช่น ประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีของหลายประเทศเข้าร่วมประชุม โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธานในพิธีเปิดการสัมมนาโดยที่ประชุมดังกล่าวได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนและแนวทางเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือในโลกให้หมดสิ้น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๐

โครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”

เพื่อสนองพระราชดำริเกี่ยวกับห้องสมุด กรมการศึกษานอกโรงเรียนในฐานะที่รับผิดชอบการจัดตั้งและพัฒนาห้องสมุดประชาชนจังหวัดและอำเภอทั่วประเทศ จึงได้พยายามออกแบบและจัดห้องสมุดตามแนวพระราชดำริ และได้จัดโครงการห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ขึ้นในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ครบ ๓ รอบ ประจวบกับเป็นปีสากลแห่งการรู้หนังสือ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั้งในเมืองและในชนบท โดยมีข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนในแต่ละพื้นที่ร่วมกันบริจาคทุน

เพื่อการก่อสร้าง ในระยะแรกกำหนดจัดสร้าง ๓๗ แห่ง ต่อมาเมื่อผู้ร้องขอและแสดงความจำนงที่จะสนับสนุนในการสร้างเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง จึงให้มีการจัดสร้างเพิ่มครบทุกจังหวัดทั่วประเทศ นับเป็นห้องสมุดที่ทันสมัยและมีหนังสือและสื่อ นานาประเภท และโดยเฉพาะที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน โดยจัดสรรประโยชน์การใช้งานเป็นห้องอ่านหนังสือทั่วไป ศูนย์บริการข้อมูลท้องถิ่น มุมวรรณกรรมพื้นบ้าน มุมธรรมะ มุมบริการแนะแนว ห้องเด็กและครอบครัว ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องอเนกประสงค์ ห้องเฉลิมพระเกียรติที่เป็นห้องสำคัญของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ที่นำเสนอพระราชประวัติ พระปรีชาญาณ และพระมหากษัตริย์คุณที่สถาบันพระมหากษัตริย์มีต่อประชาชนชาวไทย

นอกจากนั้น พระองค์ยังพระราชทานหนังสือที่มีคุณค่าให้แก่ห้องสมุดแต่ละแห่งเสมอ และมีพระราชานุญาตให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนนำพระบรมฉายาลักษณ์ของพระองค์เอง และข้อความประโยคหนึ่งว่า **“ข้าพเจ้าเป็นผู้หนึ่งซึ่งใช้ห้องสมุดอยู่เป็นประจำ”** จัดทำเป็นภาพโปสเตอร์ขนาดใหญ่แจกจ่ายไปตามห้องสมุดและโรงเรียนต่างๆ เพื่อใช้ในการจูงใจเด็กและเยาวชนไทยให้พยายามหาโอกาสใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ ดังเช่นที่พระองค์ทรงถือปฏิบัติอยู่เป็นกิจวัตร พระมหากษัตริย์คุณที่มีต่อการพัฒนาห้องสมุดประชาชนมิเพียงแต่ทรงเสนอแนะวิธีการจัดห้องสมุดที่เหมาะสมหรือทรงรับไว้เป็นโครงการในพระราชูปถัมภ์เท่านั้น แต่ได้เสด็จพระราชดำเนินแวะเยี่ยมห้องสมุดเพื่อพระราชทานหนังสือและขวัญกำลังใจให้แก่บรรณารักษ์ ในโอกาสที่ทรงแปรพระราชฐานหรือเสด็จฯ ผ่านเสมอ และ**พระองค์ทรงรับเป็นองค์ประธานในพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ด้วยพระองค์เองทุกแห่ง**

ในวันอังคารที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ คณะรัฐมนตรีได้มีมติกำหนดให้วันที่ ๒ เมษายน ซึ่งตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็น **“วันหนังสือเด็กแห่งชาติ”** ตามที่

กระทรวงศึกษาธิการเสนอ โดยกระทรวงศึกษาธิการรายงานว่า คณะกรรมการนานาชาติด้านหนังสือเด็กและเยาวชน (International Board on Book for Young People – IBBY) ได้ประกาศให้วันที่ ๒ เมษายน เป็น **“วันหนังสือเด็กแห่งชาติสากล”** ซึ่งวันดังกล่าวตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ นับเป็นปีมหามงคลที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา กระทรวงศึกษาธิการจึงเห็นสมควรน้อมเกล้าฯ เทิดพระเกียรติ โดยรัฐบาลกำหนดให้วันที่ ๒ เมษายน เป็น **“วันหนังสือเด็กแห่งชาติ”** เพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงส่งเสริมการอ่าน ทรงประพันธ์บทพระราชนิพนธ์สำหรับเด็กและเยาวชนมาแต่ครั้งทรงพระเยาว์ พระปรีชาสามารถทางด้านอักษรศาสตร์ เป็นที่ประจักษ์แก่ปวงชนชาวไทยและชาวต่างประเทศ ประกอบกับเป็นการสะท้อนให้เห็นความตั้งใจในการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านและพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก รวมทั้งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ต่อมา เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบเรื่องการส่งเสริมการอ่านให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ ดังนี้

- ๑) กำหนดให้การอ่านเป็นวาระแห่งชาติ
- ๒) กำหนดให้วันที่ ๒ เมษายน ของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นวันรักการอ่าน
- ๓) กำหนดให้ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๖๑ เป็นทศวรรษแห่งการอ่าน
- ๔) กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกลไกขับเคลื่อนการส่งเสริมการอ่านให้เกิดเป็นรูปธรรม

การส่งเสริมการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเห็นว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญสำหรับทุกคน จึงทรงสนพระราชหฤทัยและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมาก ดังที่ทรงเรียบเรียงบทความจากการบรรยายเรื่อง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับการพัฒนา (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, ๒๕๕๐ : ๖) โดยทรงกล่าวถึงปัจจัยหนึ่งในการปฏิบัติงานพัฒนา คือ **การศึกษา** ว่า

“ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะค้ำจุนให้ประเทศพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ต้องมีการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทุกระดับ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา จะต้องฝึกนักเรียนให้มีทักษะ ทั้งในการปฏิบัติ และมีพลังความคิดให้มีระบบแบบวิทยาศาสตร์ และต้องมีจินตนาการ ซึ่งจะนำไปเกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อให้การศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย จะต้องอาศัยวัตถุเครื่องมือใช้ต่างๆ ในทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ หนังสือ วารสารวิชาการ สิ่งพิมพ์อื่นๆ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ สำหรับผู้พิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จ ”

ด้วยเหตุนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงส่งเสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอยู่เสมอ อาทิ มีพระราชดำริและพระราชทานความช่วยเหลือด้านการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้แก่ครูและนักเรียนในโครงการส่วนพระองค์ รวมทั้งโครงการต่างๆ ตามพระราชดำริ จึงได้มีโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนากำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ ๑) การพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนชนบททุรกันดาร และ ๒) การพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนทั่วไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๘ : ๑๐๙ - ๑๑๖) นอกจากนี้ ยังมีโครงการตามพระราชดำริที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ให้แก่เด็กปฐมวัยจนถึงนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย และโครงการมหาวิทยาลัยเด็ก ประเทศไทย

การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนชนบททุรกันดาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระวิสัยทัศน์กว้างไกล ทรงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในท้องถิ่นทุรกันดาร นับเป็นต้นแบบการพัฒนาวิทยาศาสตร์ระดับท้องถิ่นที่เน้นการศึกษาธรรมชาติรอบตัววิทยาศาสตร์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาอาชีพ รวมทั้งการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการ ที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา (Problem – Based Learning) โดยไม่จำเป็นต้องยึดเนื้อหาวิชาเป็นตัวตั้งเสมอไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงริเริ่มพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนชนบททุรกันดารท่ามกลาง เนื่องจากโรงเรียนเหล่านี้ไม่สามารถใช้หลักสูตรและ

การเรียนการสอนตามรูปแบบที่ใช้ในโรงเรียนทั่วไปได้ด้วยข้อจำกัดหลายประการ อาทิ การขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ รวมทั้งครูที่สำเร็จการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์โดยตรง การที่เนื้อหาและวิธีการไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย ปัญหาความทุรกันดารของพื้นที่ ความยากจนในชนบท ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ครูไม่ครบชั้น ไม่ครบวิชา เป็นต้น

ใน พ.ศ. ๒๕๔๐ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงร่วมกันดำเนินโครงการวิทยาศาสตร์กับการเรียนรู้ในรูปแบบของการวิจัยปฏิบัติการ โดยเป็นสถาบันพี่เลี้ยงให้แก่โรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร และดำเนินการโดยยึดแนวพระราชดำริเป็นหลัก ดังนี้

๑. พัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชีวิต ให้เชื่อมโยงกับอาชีพ สภาพชีวิต สุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น และสัมพันธ์กับชุมชนในลักษณะร่วมกันทั้งโรงเรียน (Whole - School Approach)
๒. สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดในผู้บริหารและครู
๓. พัฒนาครูสอนวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง แม้ในบริบทที่จำกัดของถิ่นทุรกันดาร
๔. กระตุ้นความสนใจทางวิทยาศาสตร์ในนักเรียนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย
๕. สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารและการเรียนการสอนของทุกวิชา
๖. พัฒนาครูทุกคนให้มีทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
๗. พัฒนานักเรียนทุกคนให้มีทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
๘. ส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีความสามารถในระดับสูง

พื้นที่ปฏิบัติการของโครงการ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา ๑๒ แห่ง ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โรงเรียนประถมศึกษา ๑๕ แห่ง ในอำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร โรงเรียนประถมศึกษา ๒๗ แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา ๒ แห่ง ในจังหวัดน่าน โรงเรียนประถมศึกษา ๒ แห่ง และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๒ แห่ง ในจังหวัดราชบุรี และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ๑ แห่ง ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ช่วงเริ่มต้นเป็นการวางพื้นฐานความเข้าใจร่วมกัน และสร้างความพร้อมของครูด้วยการฝึกอบรมครู เกี่ยวกับการพัฒนาและการใช้อุปกรณ์สื่อการสอน เครื่องมือวิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การซ่อมบำรุงทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การทำ

โครงการวิทยาศาสตร์ กิจกรรมประกวด และการแข่งขันต่างๆ ของนักเรียน กิจกรรมเฉพาะ เช่น การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช เกษตรแบบผสมผสาน การจัดการขยะ การเพาะเลี้ยงเห็ด การปรับปรุงดิน การเพาะเลี้ยงปลา การแปรรูปอาหาร เป็นต้น โดยมีการติดตามให้ความช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ช่วงต่อมาส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ในเวทีระดับจังหวัดและระดับประเทศ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสร้างคนในพื้นที่เพื่อการพัฒนาชุมชนในถิ่นทุรกันดารอย่างยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนทุนการศึกษาและโอกาสแก่ผู้มีศักยภาพสูงไปศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย โครงการนี้นำไปสู่โครงการบัณฑิตคืนถิ่น ใน พ.ศ. ๒๕๕๔

การพัฒนาการเรียนรู้อุทยานวิทยาศาสตร์ในชนบททุรกันดารตามแนวพระราชดำรินั้น ทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นการวิจัยปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาคนในถิ่นทุรกันดารโดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือตนเอง

นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเหล่านี้ที่มีความสามารถสูง สามารถแข่งขันกับนักเรียนทุกๆ ไป ในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพการงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้น มีจำนวนไม่น้อย ส่วนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และไม่สามารถเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาในระบบ ก็ได้พระราชทานโครงการฝึกอาชีพและพระราชทานพระราชดำริเรื่องการศึกษาทางไกลในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเริ่มใน พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อฝึกทักษะอาชีพในระดับที่สูงขึ้น นับเป็นพระราชดำริ

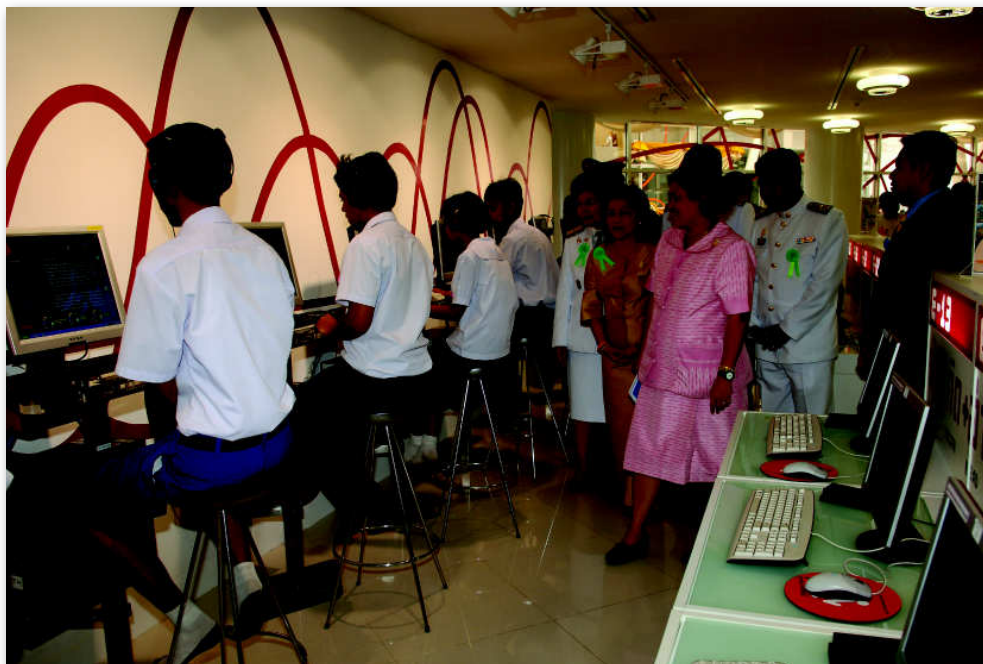

เริ่มส่งเสริมเทคโนโลยีระดับสูงด้วยการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามอรรถาศัย เพื่อเอื้อโอกาสให้แก่ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารอย่างทั่วถึง จึงกล่าวได้ว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชนบททุรกันดาร ในทุกระดับทุกรูปแบบ เพื่อพระราชทานโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เป็นพื้นฐาน แล้วต่อยอดต่อไปตามความถนัดและศักยภาพของแต่ละคน

การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนทั่วไป

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ ภายหลังเสด็จพระราชดำเนินเยือนมหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย สหรัฐอเมริกา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้เริ่มโครงการนำร่องปฏิรูปการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เริ่มต้นมีโรงเรียน ๕ แห่งนำร่องในโครงการ ได้แก่ โรงเรียนนมิตลวิทยานุสรณ์ โรงเรียนปิยชาติพัฒนา โรงเรียนจิตรลดา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน โดยมีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันพี่เลี้ยง

โครงการนี้เริ่มด้วยการพระราชทานทุนสนับสนุนครูและผู้บริหารของโรงเรียน
ในโครงการ และอาจารย์พี่เลี้ยงของมหาวิทยาลัย ๒ แห่ง รวม ๑๓ คน ไปฝึกอบรม
หลักสูตรการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่เน้นกิจกรรม (Active Teaching and Learning)
ที่เรียกว่า Benjamin Franklin International Science Teacher Training Project
ของ Graduate School of Education มหาวิทยาลัยเพนซิลเวเนีย เป็นหลักสูตรอบรม
แบบเข้ม ๓ สัปดาห์ จากนั้นจึงกลับมาขยายผลโดยการอบรมครูทุกคนในโรงเรียนทั้ง
๕ แห่ง ต่อมา มีการอบรมครูอีกหลายครั้งเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ ไม่เพียงแต่ในด้าน
การสอนวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ในด้านอื่นๆ ด้วย อาทิ การแนะแนวและจิตวิทยา การ
ทำสื่อการสอน และการวัดผล เป็นต้น จากการประเมินผลทั้ง ๕ แห่ง เมื่อเวลาผ่านไป
๓ ปี พบว่า โรงเรียนมีผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ รวมทั้งทักษะ
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนทั้งโรงเรียนโดยเฉลี่ยแล้วสูงขึ้นกว่าเดิม โดย
สูงขึ้นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน

พ.ศ. ๒๕๔๓ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
ประสงค์จะพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนตามนโยบายของ ดร.อาทิตย์
อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในขณะนั้น สวทช. จึงได้
นำรูปแบบการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวพระราชดำรินี้ไปขยายผล
ในโรงเรียนทั่วประเทศประมาณ ๔๐ แห่ง โดยมีคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย

๑๔ แห่ง เป็นสถาบันพี่เลี้ยง และ พ.ศ.๒๕๔๕ สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) จึงรับโครงการนี้ไป ขยายผลในมหาวิทยาลัย ๒๔ แห่ง ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จนกระทั่งใน ปีพ.ศ. ๒๕๔๘ มีโรงเรียนแกนนำในโครงการ ของ สสวท. ประมาณ ๓๐๐ แห่ง

และมีเอกสารทางวิชาการคู่มือและตำราเกิดขึ้นจำนวนมาก นับว่าพระราชดำริของ พระองค์นำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษาอย่างมาก

ส่วนหลักการสำคัญในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนทั่วไปคล้ายคลึงกับ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนท้องถิ่นทุรกันดาร กล่าวคือ เป็นการจัดการเรียน การสอนที่เน้นกิจกรรม มีสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ เฉพาะทางให้คำแนะนำ และติดตามให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง ระยะยาว โดยแตกต่างกันในส่วนรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม รวมทั้งโจทย์ปัญหา ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและบริบทของแต่ละชุมชน นักเรียนในเมือง จะสัมผัสกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้มากกว่า และรวดเร็วกว่านักเรียน ในโรงเรียนที่อยู่ในชนบทห่างไกล แต่ความสามารถในเชิงทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกันในทั้งสองบริบท

การพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในโรงเรียนทั่วไป มีผลทำให้นักเรียนมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย และมีโอกาสเลือกเรียน ในสาขาวิชาที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ส่วนผู้ที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ก็พระราชทานแนวพระราชดำริเรื่องการศึกษาวิชาชีพชั้นสูงขึ้นในมหาวิทยาลัยเปิด หรือสถาบันอาชีวศึกษาต่างๆ ทั้งในระบบและนอกระบบตามความถนัดของแต่ละคน

โครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ริเริ่ม ดำเนินการนำร่องโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยในประเทศไทย โดยได้ทอดพระเนตร ตัวอย่างโครงการนี้คราวเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศเยอรมนี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และบริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด จึงร่วมกันริเริ่มดำเนินโครงการนำร่อง “บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย” โดย

คณะกรรมการโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยได้ติดต่อกับมูลนิธิ Haus der Kleinen Forscher เพื่อขออนุญาตนำกิจกรรมนี้มาทดลองทำในประเทศไทย

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพิ่มความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ในสังคมไทย ๒) วางรากฐานระยะยาวในการสร้างนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรรุ่นใหม่ให้ประเทศไทยมีบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ๓) พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้นักเรียนช่างสังเกต รู้จักคิด รู้จักตั้งคำถาม ค้นหาคำตอบ มีทักษะการสื่อสาร และสามารถทำงานกลุ่มได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในวัยเรียนที่สามารถเรียนรู้ได้สูงสุด ๔) สร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่ปลูกฝังกระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์ให้แก่เด็ก ผู้ปกครอง และทุกคนที่สนใจ และ ๕) เปิดโอกาสให้ครอบครัวได้ทำกิจกรรมวิทยาศาสตร์ร่วมกัน

เป้าหมายการดำเนินงานในด้านปริมาณ คือ โรงเรียนอนุบาลทั่วประเทศ โดยผ่านการบริหารงานของผู้เครือข่ายท้องถิ่น (Local Network) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐหรือเอกชน

เป้าหมายในด้านคุณภาพ คือ ๑) เด็กอนุบาลรู้จักวิทยาศาสตร์ผ่านการทดลองอย่างง่ายและมีความสนใจในการเรียนวิทยาศาสตร์ ๒) เด็กในระดับอนุบาลได้รับการถ่ายทอดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง ๓) เด็กในระดับอนุบาลได้พัฒนา

ทักษะด้านการเรียนรู้ ทักษะด้านการสื่อสารทางภาษา ทักษะด้านสังคม และทักษะด้านร่างกาย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว.) เป็นสถาบันหนึ่งที่ได้รับมอบหมายจากมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ร่วมดำเนินโครงการในฐานะผู้นำเครือข่ายท้องถิ่น โดยให้โครงการพัฒนาครูในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งเป็นโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนของ มศว. ประสานงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาอำเภอ เขต ๑ และเขต ๒ อบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนของโรงเรียนอนุบาลให้สามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่เป็นบวกต่อวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดจากการเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนด้านกระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ตรงจากปรากฏการณ์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงกับทักษะพื้นฐานและความสามารถของนักเรียน โดย มศว. ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่โรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่จังหวัดน่านอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๓ ซึ่งมีโรงเรียนผ่านการอบรมรุ่นที่ ๑ จำนวน ๕๙ โรงเรียน และรุ่นที่ ๒ จำนวน ๑๒๑ โรงเรียน ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ ดำเนินการอบรมรุ่นที่ ๒ จำนวน ๑๐๐ - ๑๒๐ โรงเรียน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ มศว. ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยในพื้นที่จังหวัดน่าน ๓๐๐ โรงเรียน และจังหวัดนครนายก ๑๗๕ โรงเรียน

ผลจากการดำเนินงานโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยของ มศว. ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสามารถเป็นต้นแบบในการถ่ายทอดกิจกรรมให้แก่โรงเรียนในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเข้ามาศึกษาดูงานนักเรียนระดับอนุบาลผ่านเกณฑ์

การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) สมศ. ในระดับดีมาก โครงการจึงขยายผลการดำเนินงานไปยังจังหวัดสระแก้วต่อไป

มศว. ได้สรุปผลการดำเนินโครงการนี้ว่าสามารถให้โอกาสทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์แก่นักเรียนทุกกลุ่ม รวมทั้งที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารได้เข้าถึงการพัฒนาการเรียนรู้อิทธิพลที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน และได้สรุปผลกระทบจากการดำเนินโครงการที่มีต่อองค์กร ชุมชนที่ให้บริการ และประเทศ ดังนี้

ผลกระทบต่อองค์กร

เกิดการสร้างเครือข่ายหน่วยงาน ทั้งภายในและภายนอก และสามารถนำความรู้มาบูรณาการกับการสอนนิสิตหลักสูตร การศึกษาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ทั่วไป

ผลกระทบต่อชุมชน

ที่ให้บริการ โรงเรียนนำกิจกรรม

จากการอบรมไปเสริมสร้างทักษะให้แก่ นักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง เกิดเครือข่ายกลุ่ม โรงเรียนในการร่วมมือพัฒนานักเรียน และเกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการ ความร่วมมือจากชุมชน ท้องถิ่น และผู้ประกอบการ

ผลกระทบต่อประเทศ เกิดเครือข่ายการพัฒนาการศึกษาของนักเรียนปฐมวัย ที่ส่งผลต่อศักยภาพของผู้เรียน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ เข้าร่วมโครงการ ส่งผลให้มีการสนับสนุนการดำเนินโครงการทั่วประเทศในปีงบประมาณ ๒๕๕๖

ในส่วนของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานที่ร่วมในการก่อตั้งโครงการและเป็นผู้นำเครือข่ายท้องถิ่น ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ ได้ทดลองนำร่องโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อยเขตพื้นที่ การศึกษาละ ๑๐ โรงเรียน จำนวน ๑,๘๓๐ โรงเรียน โดยคัดเลือกจากโรงเรียนดีประจำ ตำบล ปี ๒๕๕๓ - ๒๕๕๖ และในปีการศึกษา ๒๕๕๕ ได้ขยายเพิ่มอีกเขตละ ๒๐ โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย และโรงเรียนทั่วไปที่มีความพร้อม โดย สสวท. ได้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ จัดอบรมวิทยากรแกนนำ ๑๘๓ เขต ครูในโรงเรียน นำร่อง ๑,๘๓๐ โรงเรียน ใน ๔ ภูมิภาค เพื่อต่อยอดความเข้มแข็งทางวิชาการ รวมทั้งจัดทำวิดิทัศน์ตามใบกิจกรรมบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย เพื่อแจกให้แก่วิทยากรเครือข่าย ท้องถิ่นและโรงเรียนนำร่อง ปี ๒๕๕๔ และ ปี ๒๕๕๕ รวมทั้งสิ้น ๕,๔๙๐ โรงเรียน

โครงการมหาวิทยาลัยเด็ก ประเทศไทย

ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ร่วมกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และ องค์กรความร่วมมือแลกเปลี่ยนทางวิชาการแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (DAAD)

ดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยเด็ก ประเทศไทย ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อวางรากฐานที่ดีให้เด็กๆ ได้ฝึกฝนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผ่านการทดลองที่ทำง่ายและน่าสนใจ และเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กๆ เหล่านี้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีจิตวิทยาศาสตร์และมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

โครงการมหาวิทยาลัยเด็กเป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้ร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่หลากหลาย โดยมีผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย และพี่เลี้ยงนักศึกษาปริญญาตรีโท และเอก คอยดูแลให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หนึ่งในมหาวิทยาลัยเด็กที่ประสบผลสำเร็จ คือ มหาวิทยาลัยปิเลเฟล สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และได้มีการนำโครงการไปขยายผลยังประเทศต่างๆ อาทิ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชมโครงการมหาวิทยาลัยเด็ก ณ Shanghai Institutes for Biological Sciences เมืองเซี่ยงไฮ้ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ และทรงทราบว่า เป็นโครงการที่ได้รับผลสำเร็จอย่างมากและได้รับการตอบรับที่ดีจากนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

ส่วนโครงการมหาวิทยาลัยเด็ก ประเทศไทย มีการจัดกิจกรรมสาธิตการทดลองวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ บ้านวิทยาศาสตร์สิรินธร อุทยานวิทยาศาสตร์ ประเทศไทย จังหวัดปทุมธานี โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดโครงการฯ ในวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ หลังจากนั้น สสวท. มีโครงการที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการขยายผลการจัดกิจกรรมของโครงการในโรงเรียนที่เป็นศูนย์โครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของ สสวท. ทั้งหมดจำนวน ๒๐ ศูนย์ทั่วประเทศ

การส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงให้ความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพ เพื่อให้นักเรียนและประชาชนนำความรู้และทักษะไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามพระราชดำริ ที่มุ่งให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองร่วมกันทำการเกษตรในโรงเรียนและนำผลผลิตมาประกอบเป็นอาหารกลางวันนั้น นอกจากจะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวัน ยังทำให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านโภชนาการและด้านการเกษตรแผนใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ต่อไป ดังพระราชดำรัสในโอกาสต่างๆ ดังต่อไปนี้

“... สำหรับโครงการเกี่ยวกับเรื่องการประกอบอาชีพก็เช่นกัน ในปัจจุบันก็มีอยู่แล้ว และก็ได้อาศัยความช่วยเหลือจากทางด้านกลุ่มอาชีพศึกษาเพิ่มเติมขึ้นอีก เพื่อที่จะให้นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งต่อไปจะเป็นประชาชนในหมู่บ้านที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ ได้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ สามารถเลี้ยงตนและพึ่งตนเองได้ดียิ่งขึ้น...”

พระราชดำรัส วันศุกร์ที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๑

“... นอกจากให้ความรู้ในโรงเรียนในด้านวิชาหนังสือแล้ว ของเดิมของเรานี้ ก็พยายามให้ความรู้ในทางด้านเกษตรกรรม เกษตรกรรมที่กล่าวมานี้ ก็แยกออกเป็นหลายสาขาให้ใกล้เคียงกับอาชีพของคนในท้องถิ่น เช่น เรื่องของพืชก็มีพืชต่างๆ หลายชนิด ทั้งพืชที่ชาวบ้านทำกันอยู่แล้ว ทั้งพืชที่ครูที่ได้ความรู้มาก็อาจจะแนะนำมาทดลองทำในโรงเรียน ถ้าเหมาะสมก็มีการเผยแพร่ให้ผู้ปกครองซึ่งคือเกษตรกรในหมู่บ้านได้ทดลองดูได้ด้วย อีกเรื่องคือการเลี้ยงสัตว์และมีเรื่องของการประมง เป็นต้น เรื่องเหล่านี้ผลที่จะได้รับ คือการฝึกงาน ฝึกเทคโนโลยีวิชาใหม่ๆ อย่างหนึ่ง กับอีกอย่างหนึ่งผลผลิตของการทำการเกษตรก็นำมาใช้เป็นอาหาร เพื่อให้เด็กเรียนมีสุขภาพที่แข็งแรง คนที่มีสุขภาพแข็งแรง ท้องอึด ก็จะสามารถศึกษาหรือสามารถที่จะทำงานต่างๆ ได้...”

พระราชดำรัส วันอังคารที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖

นอกจากนี้ ยังโปรดเกล้าฯ ให้ดำเนิน**โครงการฝึกอาชีพ** ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑ เพื่อฝึกอาชีพให้แก่ศิษย์เก่าโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ไม่สามารถศึกษาในระดับสูงต่อไปได้ และเน้นให้มีการฝึกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้นๆ ในระยะเริ่มแรก ให้ดำเนินการในโรงเรียนทดลองก่อนภาคละ ๑ โรง โดยมีกรมอาชีวศึกษารับผิดชอบพระราชดำริฯ

“จะเห็นได้ว่าพยายามคิดส่งเสริมงานในด้านการงานอาชีพนั้นก็จะแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่สำหรับนักเรียนจริงๆ คือเด็กที่อาจจะถือว่ายังเป็นเด็กเล็กๆ อยู่ ก็ให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้วก็ให้ได้ฝึกปฏิบัติให้รู้จักใช้ทักษะการใช้มือ ทักษะที่ดีต่อการทำงาน แต่สำหรับเด็กที่โตขึ้น หรือว่าศิษย์เก่าหรือชาวบ้านนั้นก็มีความมุ่งหมายว่าจะให้สามารถทำงานอะไรบางอย่างที่จะเป็นเครื่องดำรงชีวิตหรือหารายได้ เพราะว่าไม่ใช่ทุกคนที่จะมีโอกาสได้เล่าเรียนขึ้นไปในทางสายสามัญ หรือแม้แต่สายอาชีวศึกษา ได้ขึ้นไปถึงขั้นสูง ในเรื่องของการทำมาหากินนั้น ก็อาจจะมียาละเอียดหรือเกร็ดหลายๆ อย่าง แม้แต่ในเรื่องของการค้า การตลาด การสหกรณ์ เรื่องเหล่านี้ก็พยายามที่จะให้ความรู้ แล้วก็ได้ขยายผลไปจากเด็กที่ได้รับความรู้ ความเคยชินนิสัยที่จะร่วมมือกัน หรือว่าในการประกอบอาชีพมาเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพอย่างจริงจัง”

พระราชดำรัส วันจันทร์ที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๐

นอกจากการส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพให้แก่นักเรียนและราษฎรในถิ่นทุรกันดารแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนผู้ใหญ่พระตำหนักสวนกุหลาบ หรือวิทยาลัยในวังขึ้น เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปัจจุบันคือสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รับผิดชอบดำเนินการตามคำขอของสำนักพระราชวัง เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับงานช่างประดิษฐ์ของสตรีให้แพร่หลายในวงกว้าง และเป็นการสืบสานฟื้นฟูช่างฝีมือไทยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และฝึกสอนวิชาให้แก่ผู้ที่ต้องการนำไปประกอบอาชีพ

ปัจจุบันวิทยาลัยในวังแบ่งเป็น ๒ ส่วนคือ

● **วิทยาลัยในวังหญิง** เปิดสอนวิชาช่างสตรีหลักสูตรระยะสั้น เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ เปิดสอนใน ๓ แผนกวิชา ได้แก่ วิชาอาหารและขนม วิชาช่างดอกไม้สด วิชาช่างปักเสด็จ ทุกวิชาใช้เวลาเรียนสำหรับประกาศนียบัตรขั้นต้น ๔๐๐ ชั่วโมง ประกาศนียบัตรขั้นสูง ๘๐๐ ชั่วโมง โดยนักศึกษาทุกคนจะต้องผ่านการฝึกงานคนละ ๒๐๐ ชั่วโมง วิชาเลือก ๑ วิชา ๔๐ ชั่วโมง งานประดิษฐ์ดอกไม้แห้ง ๖๐ ชั่วโมง โดยมีครูผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการฝ่ายในแผนกพระราชฐานชั้นใน และข้าทูลละอองธุลีพระบาทที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาต่างๆ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่างๆ มาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในเรื่องดังกล่าว

● **วิทยาลัยในวังชาย** สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารเรียนวิทยาลัยในวังชาย เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ ซึ่งเป็นการเปิดเรียนหลักสูตรระยะสั้นในวันแรก

หลักสูตรของวิทยาลัยในวังชาย เป็นหลักสูตร ๔ ปี เรียน ๘๐๐ ชั่วโมง มี ๓ แผนกวิชา ได้แก่ วิชาช่างฝีมือ งานเขียน งานปั้น งานช่างและแกะสลัก

หลักสูตรของวิทยาลัยแห่งนี้ กำหนดให้เรียนและอนุรักษ์ศิลปะโบราณวัตถุ มีวิชาบังคับเกี่ยวกับดนตรีในพิธีหลวงที่นักศึกษาต้องเลือกอย่างน้อย ๑ ชนิด ได้แก่ กลองชนะ เปิงมาง บัณเฑาะว์ ปี่ชวา ปีฉวน สังข์ แตรฝรั่ง นอกจากนี้จะต้องเรียนวิชาเลือกเชิงบังคับ วิชาอนุรักษ์ผ้าโบราณ

ส่วนวิชาเลือกทั่วไปทุกคนจะต้องเลือกเรียนอย่างน้อย ๑ วิชา ได้แก่ งานปิดทอง งานตัดผม งานเชื่อมโลหะ งานเสริม และงานจัดโต๊ะ โดยมีครูซึ่งทำงานในพระบรมมหาราชวัง จากกรมศิลปากร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเพาะช่าง เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ดังกล่าว

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง)

ด้วยพระราชปณิธานในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่จะทรงอุปถัมภ์ค้ำชูงานศิลปะไทยโบราณให้คงดำรงอยู่คู่ชาติไทย จึงได้พระราชทานที่ดิน ๔ ไร่ ๓ งาน ที่ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ให้ก่อสร้างเป็นสถานศึกษาสำหรับการถ่ายทอดงานช่างสิบหมู่จากฝีมือของครูช่างผู้สืบทอดกันมาแต่ครั้งโบราณกาล และได้พระราชทานนามว่า ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) โดยเริ่มจัดให้มีการฝึกอบรมในปีงบประมาณ ๒๕๓๙ เปิดรับผู้ยากไร้และผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาให้เข้ามารับการอบรมเป็นเวลา ๘ เดือน

นอกจากนี้ ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้เป็นค่าอาหาร ค่าวัสดุฝึกอบรมทั้งหมด แม้แต่ในยามเจ็บไข้ก็โปรดเกล้าฯ ให้แพทย์หลวงรักษาให้ด้วย พระเมตตา

วิทยาลัยในวังได้สร้างช่างฝีมือไว้เป็นจำนวนมาก สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ผู้ที่เคยยากไร้และผู้ขาดโอกาสให้มีงานทำและเป็นผู้มีโอกาสที่ดีในชีวิตของตนเองและของครอบครัว

กาญจนานิกะวิทยาลัย ช่างทองหลวง

๑. กาญจนานิกะวิทยาลัย ช่างทองหลวง จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี เลขาธิการพระราชวัง (นายแก้วขวัญ วัชโรทัย) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วย ผู้แทนจาก สำนักพระราชวัง กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และสมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับ เพื่อจัดทำหลักสูตรและดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาสังกัด กรมอาชีวศึกษาขึ้นในบริเวณพระบรมมหาราชวัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรด้านช่างทองหลวงและช่างทองโบราณให้เป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์ ช่อม สร้างและสืบสานงานศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย รวมถึงการผลิตช่างฝีมือที่มีคุณภาพ ด้านงานเครื่องประดับ สำหรับภาคอุตสาหกรรมเครื่องประดับและอัญมณีด้วย

๒. วิทยาลัยได้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้อาคารเครื่องสูง อาคารที่พักข้าราชการ (เต็ง) และอาคารโบราณช่างหมวดวรอาสน์ เป็นอาคารเรียน รวม ๓ หลัง

๓. ในปีงบประมาณ ๒๕๔๕ วิทยาลัยได้ขยายวิทยาเขตแห่งที่ ๒ จัดตั้งในพื้นที่ ๑๖ ไร่ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีอาคารรวม ๔ หลัง ประกอบด้วย อาคารอำนวยการ อาคารเรียนและปฏิบัติการพร้อมโรงอาหารและหอประชุม อาคารโรงหล่อ และอาคารที่พักครู - อาจารย์

กาญจนานิกะวิทยาลัย ช่างทองหลวง เปิดสอนทั้งในระบบปกติและระบบ ทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และได้เปิดสอนระดับปริญญาตรี โดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือได้

รับกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ช่างทองหลวง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
เข้าเป็นสถาบันสมทบตั้งแต่วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙

นอกจากเป็นสถานศึกษาที่ผลิตช่างฝีมือของไทยให้แก่ภาคอุตสาหกรรมเครื่อง
ประดับและอัญมณีที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศแล้ว กาญจนาภิเษก
วิทยาลัย ช่างทองหลวง ยังได้ดำเนินงานเพื่อสนองพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพด้านงาน
เครื่องประดับ และการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ๕ แห่ง ที่ดำเนิน
โครงการเครื่องเงินในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ดังนี้

- พัฒนาครูอาจารย์ของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่ดำเนินโครงการ
เครื่องเงินในพระราชดำริฯ ให้มีความรู้ และทักษะเกี่ยวกับงานเครื่องประดับ
และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนและนำไปสู่
การพัฒนาการเรียนการสอน สนับสนุนและส่งเสริมโครงการเครื่องเงินให้มี
ความก้าวหน้าต่อไป

- สนับสนุนนักเรียนจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ๕ แห่ง ที่ดำเนิน
โครงการเครื่องเงินฯ ให้ศึกษาต่อสาขาวิชาช่างทองหลวง ในระดับ ปวช. ปวส. จนถึง
ระดับปริญญาตรี เพื่อให้เป็นกำลังสำคัญของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และท้องถิ่น
ในอนาคต

พระราชกรณียกิจ
การเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
ในต่างประเทศ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้ดำเนินงานโครงการความร่วมมือการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนกับประเทศต่างๆ ตลอดจนร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศหลายแห่ง อาทิ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โครงการอาหารโลก (World Food Program) องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ตลอดจนองค์กรเอกชนอื่นๆ เพื่อร่วมกันสร้างความอยู่ดีกินดี และความสงบสุขแก่ประชากรในภูมิภาค ใน พ.ศ. ๒๕๔๘ องค์การยูเนสโกได้ขอพระราชทานเชิญให้ทรงเป็นทูตสันถวไมตรีแห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO Goodwill Ambassador) และใน พ.ศ. ๒๕๔๙ องค์การยูเนสโกได้ขอพระราชทานให้ทรงนำองค์ความรู้ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารไปขยายในประเทศในกลุ่มน้ำโขง ๓ ประเทศ คือ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ปัจจุบันมีโรงเรียนโครงการตามพระราชดำรินี้ต่างประเทศรวม ๘๒ โรงเรียน ใน ๘ ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า มอญโกเลีย ราชอาณาจักรภูฎาน สาธารณรัฐประชาชนบังคลาเทศ และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (Laos People's Democratic Republic)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๕๓๓ ในครั้งนั้น ชาวไทยที่พำนักอยู่ในสปป.ลาว ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อม

ถวายเงินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงพระราชทานเงินดังกล่าวให้ สปป.ลาว ใช้สร้างหอพักให้แก่เด็กกำพร้าที่โรงเรียนวัฒนธรรม แขวงเวียงจันทน์ (หลัก ๖๗) และต่อมาได้พระราชทานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันให้โรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาโภชนาการของเด็กให้ดีขึ้น

หลังจากนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนวัฒนธรรมและโรงเรียนอื่นๆ ใน สปป.ลาว อย่างต่อเนื่อง ทรงพบเห็นเด็กนักเรียนหลายคนซุบผอม จึงพระราชทานความร่วมมือในการ

พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ และแขวงต่างๆ ของ สปป.ลาว และองค์การยูเนสโก จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในโรงเรียนของ สปป.ลาว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นต้นมา

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน

แนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นั้น เป็นการพัฒนาที่มีเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง โดยการเน้นให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ได้รับความรู้และทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง และพึ่งตนเองได้ในที่สุด ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นฐานที่สำคัญ และครูเป็นแกนหลักของการพัฒนา พร้อมกับอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการดำเนินงานใช้รูปแบบที่ดำเนินการในโรงเรียนวัฒนธรรม แขวงเวียงจันทน์ (หลัก ๖๗) และโครงการตามพระราชดำริที่ดำเนินการในประเทศไทยมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นฐานความต้องการ บริบทของชุมชน และวัฒนธรรม ประเพณี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ (๑) เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนของ สปป.ลาว และ (๒) เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของทั้งสองประเทศได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศ

พื้นที่ดำเนินการ

เป็นโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประจำสำหรับชนเผ่า รวมทั้งหมด ๑๕ โรงเรียนเหล่านี้ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีอาชีพเกษตรกรรมในแขวงต่างๆ รวม ๖ แขวง ได้แก่ แขวงเวียงจันทน์ แขวงคำม่วน แขวงอุดมไซ แขวงหัวพัน แขวงเซกอง และแขวงอัตตะปือ

กลุ่มเด็กนักเรียนมีตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษา ประกอบด้วยหลากหลายชนเผ่า เช่น ภูไท แสกก ลื้อ อาลัก มะกอง ตะเลียง ละเวน กะตุ แงะส่วย โอย สุ เจิ้ง ตรี กะเส็ง เมย เป็นต้น

กิจกรรมการพัฒนา

การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในโรงเรียน เน้นการใช้กระบวนการศึกษา โดยมีโรงเรียนเป็นกลไกในการดำเนินงานโครงการต่างๆ และมีขอบเขตของการดำเนินงาน ดังนี้

๑) การส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัย

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ และพัฒนาแบบแผนการบริโภคอาหารที่พึงประสงค์ตามหลักโภชนาการ และสุขนิสัยที่พึงปฏิบัติตามหลักสุขาภิบาลอาหาร อันจะนำไปสู่การมีโภชนาการที่ดีและสุขภาพแข็งแรง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้และการพัฒนาด้านอื่นๆ

กิจกรรม เช่น การเฝ้าระวังทางโภชนาการโดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง การจัดบริการอาหารกลางวันหรืออาหารว่างให้แก่เด็กนักเรียนเป็นครั้งคราว การสอนโภชนศึกษา สุขศึกษา และการตรวจร่างกายประจำปี

๒) สุขาภิบาลและอนามัยแวดล้อมของโรงเรียน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี

กิจกรรม เช่น การพัฒนาระบบน้ำ การจัดน้ำดื่มที่สะอาด ห้องส้วม การกำจัดขยะ น้ำเสีย เป็นต้น

๓) การส่งเสริมการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานทางการเกษตรที่ยั่งยืน สำหรับผลิตอาหารเพื่อการบริโภค และสามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคต

กิจกรรม เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเห็ด การปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยชีวภาพ การถนอมอาหาร การแปรรูปอาหาร เป็นต้น

๔) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

จุดมุ่งหมาย เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่น

กิจกรรม เช่น การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ พลังงานทางเลือก การศึกษาพรรณพืชท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น

กลยุทธ์ในการดำเนินงาน

หลักการในการดำเนินงาน คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งครู นักเรียน และชุมชน รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบของ สป.ลาว ดังนั้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน กลยุทธ์สำคัญจึงประกอบด้วย

๑) การเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ครู

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน
กิจกรรม เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน เป็นต้น

๒) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ชุมชน นักเรียน และโรงเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน เกิดการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ ให้แก่กัน มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและชุมชน นำไปสู่การพึ่งตนเอง ทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

กิจกรรม เช่น การร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมโรงเรียน การร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร เป็นต้น

๓) การประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิด

จุดมุ่งหมาย เพื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งประเทศไทยและ สปป.ลาว ได้มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และได้รับทราบถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และร่วมกันสนับสนุนและแก้ไข ปัญหาได้ทันเวลา ทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

กิจกรรม เช่น การประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การรายงานด้วยเอกสาร การติดตามงานที่โรงเรียน เป็นต้น

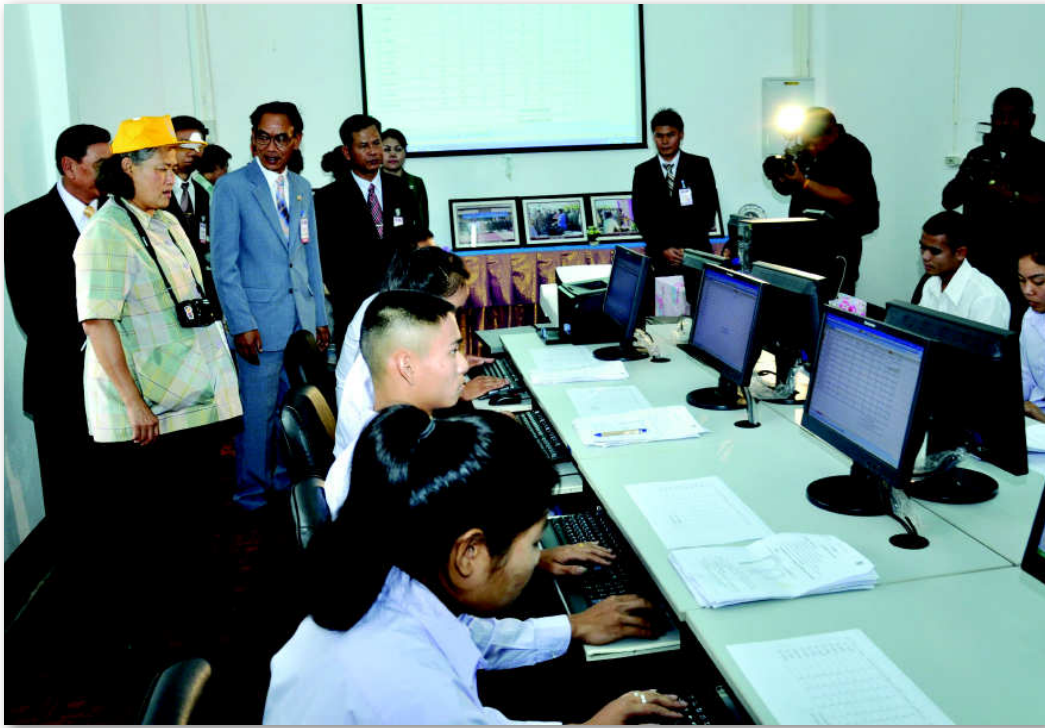
๔) การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินงาน

จุดมุ่งหมาย เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ กิจกรรมการสนับสนุน เช่น อุปกรณ์การเกษตร อุปกรณ์การครัว เครื่องชั่งน้ำหนักและที่วัดความสูง ระบบน้ำ ห้องส้วม วัสดุและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน เป็นต้น

ความสำเร็จของการดำเนินงาน

ตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน ด้วยความร่วมมือจากทุกฝ่ายส่งผลให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ คือ โรงเรียนทุกโรงมีการพัฒนากิจกรรมการเกษตร มีผลผลิตทางการเกษตรสำหรับนักเรียนและครู บางโรงเรียนสามารถแบ่งปันผลผลิตให้แก่เพื่อนบ้าน

กลับไปบ้าน บางโรงเรียนสามารถนำมาใช้ประกอบอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง และสำหรับโรงเรียนกึ่งนอนนั้น กิจกรรมการเกษตรในโรงเรียนได้กลายเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญที่ใช้ประกอบอาหารสำหรับนักเรียนประจำ ๒ - ๓ มื้อต่อวัน และนักเรียนยังสามารถผลิตและนำไปจำหน่ายเป็นรายได้ของตนเองด้วย นอกจากนี้ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๒ คณะครูและเจ้าหน้าที่จากกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งหมด ๕๕ คน ได้รับการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนางานโดยมาฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนา ณ ประเทศไทย

การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในโรงเรียนของแขวงต่างๆ ของสปป.ลาว มีส่วนช่วยให้เด็กและเยาวชนหลากหลายชนเผ่าอย่างน้อย ๓,๗๐๐ คน ได้พัฒนาตนเอง ทั้งในด้านการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม นำไปสู่การมีภาวะโภชนาการดีและสุขภาพแข็งแรง พร้อมทั้งจะเรียนรู้วิชาการต่างๆ ด้านความรู้และทักษะพื้นฐานทางงานอาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีพต่อไปในอนาคต การตระหนักและเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งส่งผลให้เกิดความตื่นตัวของคณะครู ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนรอบๆ โรงเรียน ซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชุมชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือพัฒนาชุมชนต่อไปได้

ราชอาณาจักรกัมพูชา (Kingdom of Cambodia)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนราชอาณาจักรกัมพูชาหลายครั้ง ทรงพบว่าประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลมีความทุกข์ยากอันเนื่องมาจากขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับของประเทศไทย ใน พ.ศ. ๒๕๔๔ มีพระราชดำริให้ก่อสร้างวิทยาลัยกำปงเฌอเดียล ซึ่งอยู่ที่ตำบลซ็อมโบร์ อำเภอบราสาท ซ็อมโบร์ จังหวัดกำปงธม เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา เปิดสอนทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนกัมพูชามีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น ปัจจุบันมีนักเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษาประมาณ ๑,๒๐๐ คน

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๔๙ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพระราชฐานะทูตสันถวไมตรีขององค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โปรดเกล้าฯ ให้ร่วมมือกับราชอาณาจักรกัมพูชา ทำโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนใน ๓ จังหวัด คือ โรงเรียนประถมศึกษาดอมเบอ (Domber Primary School) ในจังหวัดกัมปงจาม (Kampong Cham Province) โรงเรียนประถมศึกษาทมปุง (Tompung Primary School) ในจังหวัดกำปงสเปอ (Kampong Speu Province) และโรงเรียนประถมศึกษapunley (Ponlei Primary School) ในจังหวัดเปรแวง (Prey Veng Province) ให้มีกิจกรรมการเกษตรแบบผสมผสานขนาดเล็ก พัฒนาแหล่งน้ำประจำโรงเรียน การบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ รวมทั้งการพัฒนามัธยมศึกษาและสุขภาพลดการดำเนินงานโครงการครอบคลุมเด็กนักเรียน ๒,๓๒๘ คน ซึ่งจะเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนและชุมชนอื่นๆ ต่อไป

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม (Socialist Republic of Vietnam)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรมของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ดำเนินโครงการความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริองค์ประกอบของการพัฒนาและกลยุทธ์ในการดำเนินงานเช่นเดียวกับโครงการความร่วมมือที่ดำเนินการในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและราชอาณาจักรกัมพูชา ดังที่กล่าวมาแล้ว

พื้นที่ดำเนินการ

กระทรวงศึกษาธิการและการฝึกอบรมของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้คัดเลือกโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลที่มีลักษณะภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมแตกต่างกัน ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) โรงเรียนมัธยมต้นเกาเซิน (Cao Son Lower Secondary School) เป็นโรงเรียนมัธยมประจำตำบลเกาเซิน (Cao Son) อำเภอดาบั๊ก (Da Bac) จังหวัดฮัวบิ่ญ (Hoa Binh) จัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้น ๖ - ๙) เด็กนักเรียนประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม เนื่องจากเด็กส่วนหนึ่งมีบ้าน

อยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ ๘ - ๑๐ กม. การเดินทางลำบากมากเพราะต้องเดินข้ามภูเขาหลายลูกและใช้เวลานาน โรงเรียนจึงจัดหอพักให้ ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพดและรับจ้าง

๒) **โรงเรียนประถมนิงหมี่ (Ninh My Primary School)** เป็นโรงเรียนประถมประจำตำบลนิงหมี่ (Ninh My) อำเภอฮัวลือ (Hoa Lu) จังหวัดนิงบิ่ง (Ninh Binh) นักเรียนทั้งหมดเป็นชนเผ่ากิง (Kinh) ซึ่งเป็นชนเผ่าส่วนใหญ่ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและรับจ้าง โรงเรียนจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ชั้น ๑ - ๕) และมีเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติด้วย

๓) **โรงเรียนห่งถั่ง (Hung Thang Primary and Secondary School)** เป็นโรงเรียนในหมู่บ้านติดทะเล ตั้งอยู่ในตำบลห่งถั่ง (Hung Thang) อำเภอฮาลอง (Halong) จังหวัดกว๋างนิง (Quang Ninh) โรงเรียนห่งถั่งประกอบด้วยโรงเรียนแม่ซึ่งอยู่บนบก และโรงเรียนสาขาในทะเลอีก ๔ โรงเรียนนักเรียนร้อยละ ๙๙ เป็นชนเผ่ากิง (Kinh) ส่วนที่เหลือเป็นชนเผ่าฮัว หรือ หะวา (Hoa) ซึ่งเป็นคนเวียดนามเชื้อสายจีน และชนเผ่าไต (Tay) ซึ่งเป็นชาวเขา

โรงเรียนแม่บนบก ใช้เวลาเดินทางจากฮานอยโดยรถยนต์ประมาณ ๓ ชั่วโมง ๓๐ นาที เปิดสอนระดับประถมศึกษา (ชั้น ๑ - ๕) และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้น ๖ - ๙) และมีเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติด้วย ส่วนโรงเรียนสาขาในทะเล ตั้งอยู่ในอ่าวฮาลอง (Halong bay) ใช้เวลาเดินทางจากท่าเรือไปถึงโรงเรียนสาขาประมาณ ๒ - ๔ ชั่วโมง เปิดสอนระดับประถมศึกษา (ชั้น ๑ - ๕) โรงเรียนสาขาในทะเลตั้งอยู่ในชุมชนชาวประมง ลักษณะโรงเรียนเป็นเรือนแพ ๑ หลัง ภายในแบ่งเป็นห้องเรียน ห้องพักครู ห้องครัว และห้องน้ำ ไม่มีไฟฟ้า น้ำดื่มนำมาจากบนบก ลักษณะบ้านเรือนของนักเรียนเป็นเรือนแพเช่นกัน ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้กับโรงเรียน นักเรียนที่จบระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนสาขาในทะเลส่วนน้อยจะมาเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนแม่ โดยมาพักที่โรงเรียน ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถสนับสนุนการศึกษาของบุตรได้

การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปัจจุบันครอบคลุมเด็กและเยาวชนในโรงเรียนทั้ง ๓ โรงเรียน ประมาณ ๑,๓๕๗ คน แม้โครงการจะเพิ่งเริ่มต้นดำเนินการเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙ แต่ก็ได้ส่งผลโดยตรงต่อเด็ก ที่เห็นได้ชัดคือ ทำให้เด็กได้พัฒนาภาวะโภชนาการ พัฒนากิจกรรมสุขภาพที่เหมาะสม นำไปสู่การมีภาวะโภชนาการดีและสุขภาพแข็งแรง รู้จักการทำงาน ความรับผิดชอบ ความสามัคคี การทำงานร่วมกับผู้อื่น และช่วยเหลือโรงเรียน และที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าก็คือ เกิดความตื่นตัวของคณะครู ผู้ปกครอง ตลอดจนชุมชนรอบๆ โรงเรียน ทั้งสมาคมผู้ปกครอง สมาคมสตรี สมาคมเยาวชน สภาตำบล

และสถานีนามัย ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของชุมชนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือพัฒนาชุมชนต่อไปได้ ปัจจุบันโรงเรียนทั้ง ๓ โรงเรียนสามารถพัฒนาจนเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนใกล้เคียงมาศึกษาดูงานและนำไปใช้ในโรงเรียนของตนได้ ทำให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนขยายไปในวงกว้างขวางขึ้น

สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า (Republic of the Union of Myanmar)

ใน พ.ศ. ๒๕๓๘ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่าได้ขอพระราชทานส่งคณะผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการและครู จำนวน ๘ คน มาศึกษาดูงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำรินในประเทศไทย เพื่อนำไปดำเนินการในสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานอุปกรณ์ทางการเกษตร การประกอบอาหาร และเมล็ดพันธุ์ผัก เพื่อใช้ในการดำเนินโครงการในสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ มีพระราชดำริให้ขยายความร่วมมือออกไปเป็นโรงเรียนทั้งหมด ๔๘ โรงเรียน ใน ๖ เขต และ ๗ รัฐ กิจกรรมที่ดำเนินการส่วนใหญ่เป็นการเสริมสร้างศักยภาพทั้งในด้านการเกษตร โภชนาการ และการศึกษา

เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้เกิดเหตุภัยพิบัติจากพายุไซโคลนนาร์กิสในสหภาพพม่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงพระราชทานความร่วมมือกับรัฐบาลสหภาพพม่าในการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยรัฐบาลสหภาพพม่าได้เลือกดำเนินการที่บ้านกะดงกะนิ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบร้ายแรงจากพายุไซโคลนนาร์กิส และเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยต่อพายุไซโคลน

อย่างมาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานทุน ในการก่อสร้างอาคารที่สามารถใช้เป็นอาคารเรียนในภาวะปกติ และใช้เป็นที่หลบภัย และเป็นโรงพยาบาลในกรณีเกิดเหตุการณ์พายุไซโคลน โดยมีการประสานงาน ร่วมกันระหว่างฝ่ายไทย ได้แก่ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และความมั่นคง ศูนย์บัญชาการทางทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย และฝ่าย สหภาพพม่า คือ กระทรวงสวัสดิการสังคมและการสร้างพื้นฐาน

นอกจากการสร้างอาคารหลบภัยพายุไซโคลนบ้านกะดงกะนิแล้ว สมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ยังได้พระราชทานความร่วมมือ ในการช่วยเหลือประชาชนชุมชนกะดงกะนิตามความต้องการของรัฐบาลสหภาพพม่า โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน และการพัฒนา คุณภาพการศึกษาใน Kadonkani Basic Education High School และ (๒) การ ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรแก่ประชาชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงบ้านกะดงกะนิ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนและการพัฒนา ผู้นำเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรเหล่านั้นนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ของตนเอง ในการดำเนินงานทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตน

ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ร่วมกับกองบัญชาการกองทัพไทย สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบดำเนินการ การพัฒนาทั้ง ๒ ส่วนได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นมา

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในชุมชนกะดงกะนิ

แนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในชุมชนกะดงกะนิ ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นั้นใช้รูปแบบที่ดำเนินการในโรงเรียนในสหภาพพม่า ๔๗ โรงเรียน ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสหภาพพม่า ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๘ และโครงการตามพระราชดำริที่ดำเนินการในประเทศไทย มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นฐานความต้องการ บริบทของชุมชน และวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนนโยบายของรัฐบาลสหภาพพม่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียน Kadonkani Basic Education High School พร้อมกับการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชนในชุมชนกะดงกะนิรอบโรงเรียน และ (๒) เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรของทั้งสองประเทศได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศ

พื้นที่ดำเนินการ : Kadonkani Basic Education High School

Kadonkani Basic Education High School เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเพียงโรงเรียนเดียวในชุมชนกะดงกะนิ (Kadonkani village tract) โดยโรงเรียนตั้งอยู่

ที่บ้านกะดงกะนิ (Kadonkani village) เมืองโบกาเลย์ (Bogalay Township) อำเภอ
พยาพน (Pyapon District) ภาคอิระวดี (Ayeyawady Division) ขึ้นกับสำนักงาน
การศึกษาภาคอิระวดี กรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑ (Department of Basic Education
no.1 (DBS1)) กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ถึงระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย (เกรด ๑ - ๑๑) ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ มีนักเรียน
ทั้งหมด ๑,๑๙๐ คน (ชาย ๖๐๐ คน หญิง ๕๙๐ คน) มาจากหมู่บ้านของชุมชน
กะดงกะนิทั้ง ๑๕ บ้าน มีครูทั้งหมด ๓๓ คน คือ ผู้อำนวยการ ๑ คน ครูระดับประถมศึกษา
๖ คน ครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๑๘ คน และครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ๘ คน

ความสำเร็จของการดำเนินงาน

การดำเนินงานพัฒนาเด็กและ
เยาวชนในชุมชนกะดงกะนิ ตามพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี จะมีส่วนช่วยทำให้เด็กและ
เยาวชนได้พัฒนาตนเอง ทั้งในด้านการ
พัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม
นำไปสู่การมีภาวะโภชนาการดีและสุขภาพ
แข็งแรง พร้อมทั้งจะเรียนรู้วิชาการต่างๆ
และด้านความรู้และทักษะพื้นฐาน
ทางงานอาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการ
ดำรงชีพต่อไปในอนาคตได้ การตระหนัก
และเห็นความสำคัญของทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการเตรียมตัว
ที่ดีหากเกิดภัยพิบัติ แม้โครงการจะเพิ่ง
เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนพฤษภาคม
พ.ศ. ๒๕๕๒ แต่ก็ได้ส่งผลให้เกิดความ
ตื่นตัวของคณะครู ผู้ปกครอง ตลอดจน
ชุมชนรอบๆ โรงเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ของชุมชนกะดงกะนิให้เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือพัฒนาชุมชนต่อไปได้

มองโกเลีย (Mongolia)

พ.ศ. ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้จัดโครงการศึกษาดูงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน แก่รัฐมนตรีช่วยว่าการและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์

ประเทศมองโกเลีย ตามคำกราบบังคมทูลของโครงการอาหารโลก (World Food Program) ซึ่งเข้าไปประเมินโครงการอาหารในโรงเรียนร่วมกับองค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ผลจากการศึกษาดูงานของคณะดังกล่าว ทำให้เกิดโครงการความร่วมมือ ๕ ปี เพื่อเป็นโรงเรียนต้นแบบของโครงการอาหารสำหรับที่จะขยายไปทั่วประเทศ ที่โรงเรียนอัลตันบูลัก อำเภออัลตันบูลัก จังหวัดตูป ซึ่งปัจจุบันมีนักเรียน ๔๖๔ คน ครู ๓๐ คน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนและติดตามความก้าวหน้าโครงการของโรงเรียนอัลตันบูลัก เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

ราชอาณาจักรภูฏาน (Kingdom of Bhutan)

พ.ศ. ๒๕๕๐ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้จัดการฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้แก่คณะทำงานโครงการอาหารโรงเรียนของราชอาณาจักรภูฏาน เพื่อให้คณะทำงานได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะในเรื่องการเกษตรในการผลิตอาหารสำหรับบริโภค การจัดการผลผลิตโดยอาศัยหลักการสหกรณ์ การจัดอาหารกลางวันที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ และสะอาดปลอดภัยตามหลักสุขาภิบาลอาหาร การควบคุมคุณภาพของการจัดอาหารในโรงเรียน การประเมินภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน รวมทั้งการแปรรูปและการถนอมอาหาร

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๕๔ โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินงานโครงการความร่วมมือกับราชอาณาจักรภูฏานในโรงเรียน ๓ โรง ประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นยูรุง (Yurung Lower Secondary School) ในเมืองเพมากาตเชล (Pemagatshel) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกเนखा (Genekha Lower Secondary School) ในเมืองทิมพู (Thimpu) และโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นวานาखा (Wanakha Lower Secondary School) ในเมืองพาโร (Paro) ครอบคลุมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๘๗๕ คน

สาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ (People's Republic of Bangladesh)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๓ หลังจากนั้นพระราชทานพระราชวโรกาสให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการศึกษาขั้นพื้นฐานและมวลชน และคณะผู้บริหารการศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมาศึกษาดูงานโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริในประเทศไทย ในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ทำให้คณะผู้บริหารการศึกษาของสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศมีความเข้าใจและตระหนักมากยิ่งขึ้นว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาตั้งแต่เด็กและเยาวชน การแก้ปัญหาต้องมีการบูรณาการหลายสาขาวิชา เช่น โภชนาการ สุขภาพอนามัย การศึกษา เป็นต้น รวมทั้งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งจากราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไป

หลังจากนั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดเกล้าฯ ให้ร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนบังกลาเทศ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนขึ้นในโรงเรียน ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนประถมศึกษารัฐบาลมาเรียลี (Mariali Government Primary School) และโรงเรียนประถมศึกษารัฐบาลอะซัมเพอ (Azampur Government Primary School) ในเขตธากา (Dhaka Division) ครอบคลุมนักเรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน ๑,๑๗๙ คน มีเป้าหมายให้มีการพัฒนาเชิงบูรณาการ เด็กและเยาวชนเกิดการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ให้โรงเรียนสามารถเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนได้

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Republic of Indonesia)

สาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นประเทศล่าสุดที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ใน พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยผู้แทนจากประเทศอินโดนีเซีย จำนวน ๒๐ คน ประกอบด้วย ครูใหญ่และครูจาก ๗ โรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่นได้เข้าเยี่ยมชมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน นายาวและโรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งอยู่ห่างจากชายแดนกัมพูชาประมาณ ๑๐๐ กิโลเมตร

คณะผู้แทนจากประเทศอินโดนีเซียได้เยี่ยมชมกิจกรรมการเกษตรของนักเรียนในโครงการ เช่น สวนผัก โรงเพาะเห็ด บ่อปลา ฟาร์มกบ รวมทั้งการเลี้ยงไก่ เป็ด และหมูป่า ซึ่งโรงเรียนได้นำผลผลิตทางการเกษตรเหล่านี้มาปรุงเป็นอาหารกลางวันให้นักเรียนและจำหน่ายให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ คณะผู้แทนจากประเทศอินโดนีเซียได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น และหารือเพื่อเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการโครงการตามพระราชดำริเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

โรงเรียนในประเทศอินโดนีเซียที่เข้าร่วมโครงการตามพระราชดำริทั้ง ๗ โรงเรียน ตั้งอยู่ในเมือง Bogor จังหวัดชวาตะวันตก ประมาณ ๖๐ กิโลเมตรจากกรุงจาการ์ตามีนักเรียนประมาณ ๒๐๐ - ๔๐๐ คน และผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

เมื่อคณะครูจากอินโดนีเซียเดินทางกลับถึงประเทศแล้ว ได้จัดทำแผนปฏิบัติการระยะเวลา ๑ - ๒ ปี สำหรับกิจกรรมเพื่อพัฒนาส่งเสริมด้านอาหารและโภชนาการ สุขภาพ การงานอาชีพ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน ทั้งนี้ โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะสนับสนุนงบประมาณสำหรับปัจจัยพื้นฐานในการเริ่มต้นดำเนินโครงการและให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน

พระเกียรติคุณระดับนานาชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้จัดพิมพ์หนังสือ “สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรัศหล้า การพัฒนาเด็ก และเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร” เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยได้นำเสนอพระเกียรติคุณระดับนานาชาติไว้ ดังนี้

รางวัลรามอน แมกไซไซ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

มูลนิธิรามอน แมกไซไซ ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลรามอน แมกไซไซ ด้านบริการสาธารณะ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ณ กรุงมะนิลา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ความตอนหนึ่งว่า

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระอัจฉริยภาพเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกัน ทรงสนพระราชหฤทัยในความเป็นไทย ทรงเป็นพลังแห่งการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ทรงส่งเสริมการพัฒนางานหัตถกรรม โดยให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง มีการฟื้นฟูหนังตะลุง ซ่อมแซมวัดวาอารามที่สำคัญ รวมทั้งส่งเสริมศิลปะด้านดนตรีไทย ทรงเครื่องดนตรีไทยได้หลายประเภท โปรดทรงระนาดเอก ทรงเดี่ยวระนาด ซึ่งแต่เดิมมักเล่นเฉพาะผู้ชายเท่านั้น ทรงฟื้นฟูดนตรีไทยให้กลับมาได้รับความนิยมอีกครั้งหนึ่ง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับปริญญาเอกในสถาบันการศึกษาภายในประเทศ ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวาง นับแต่ภาษาของเอเชีย จนถึงเทคนิคและทฤษฎีการศึกษาสมัยใหม่ ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ ทรงใช้เทคโนโลยีการสำรวจระยะไกลศึกษาสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน ปัจจุบันทรงเป็นอาจารย์สอนวิชาประวัติศาสตร์ที่โรงเรียน

นายร้อยพระจุลจอมเกล้า การโปรดเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนประเทศต่างๆ ทั่วโลกทำให้นานาประเทศรู้จักประเทศไทย ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือหลายเล่ม เกี่ยวกับการเดินทาง นับเป็นหนังสือประเภทขายดีที่สุด รายได้จากการจำหน่าย ทรงพระกรุณาพระราชทานเป็นทุนการศึกษาแก่เด็กที่ขาดแคลน

เหนือสิ่งอื่นใด สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระเมตตาต่อเด็กไทย มูลนิธิในพระราชูปถัมภ์ได้ช่วยเหลือเด็กกำพร้าและเด็กอนาถา ให้ได้รับการดูแลและมีบ้านใหม่ เด็กลี้ภัยจำนวนมากได้รับการดูแลจากสภากาชาดไทย ในฐานะที่ทรงเป็นอุปนายิกาผู้อำนวยการฯ เด็กหูหนวกและตาบอดทั่วประเทศมีโอกาส ได้รับการศึกษาในโรงเรียนพิเศษ และเด็กก้นบั้นแสนคนในถิ่นทุรกันดารตามชายแดนได้ บริโภคอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ทั้งยังได้เรียนรู้การพึ่งตนเองด้วยการ ปลูกพืชผักสวนครัว น้ำพระราชหฤทัยอันแผ่ไพศาลนับว่าเป็นต้นแบบ ทำให้มีผู้มี จิตศรัทธาร่วมบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชอัธยาศัย ทำให้โครงการ มีทุนและการบริหารจัดการที่ดี ไม่เพียงแต่ทรงอุปถัมภ์เด็กๆ ที่อยู่ห่างไกล แต่ทรง ติดตามความก้าวหน้าของเขาย่างใกล้ชิด ทรงเยี่ยมและพระราชทานกำลังใจในทุก แห่งหนเป็นประจำ

การพระราชทานกำลังใจของพระองค์เป็นของขวัญล้ำค่าแก่คนไทย ทรงเป็นที่ เติบโตในความถ่อมพระองค์และความเรียบง่าย ทรงงานหนักด้วยความเสียสละ เพื่อบริการแก่สังคม มีพระราชอัธยาศัยร่าเริง และทรงเป็นเจ้าฟ้าพระอารมณ์ดีที่ คนไทยชื่นชอบและยึดถือเป็นต้นแบบของความเป็นไทยที่สามารถก้าวไปในโลกสมัย ใหม่อย่างมั่นใจ

ในการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลรามอน แมกไซไซ ด้านบริการ สาธารณะ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี คณะกรรมการเทิดพระเกียรติพระองค์ในฐานะที่ทรงเป็นสมเด็จพระบรม ราชกุมารีแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในการพัฒนาประเทศไทย ให้เจริญรุ่งเรือง และทรงสร้างสิ่งดีๆ อันเป็นที่สุดของความเป็นไทยอย่างเป็น รูปธรรม

โล่เกียรติยศของสภานานาชาติเพื่อการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

สภานานาชาติเพื่อการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายโล่เกียรติยศผู้นำดีเด่นผู้อุทิศตนเพื่อโครงการกำจัดโรคขาดสารไอโอดีนอย่างยั่งยืนในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ กรุงเทพมหานคร และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ความตอนหนึ่งว่า

ตลอดระยะเวลาที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นผู้นำที่ทรงอุทิศพระองค์ในการดำเนินงานโครงการฯ จนเป็นที่ประจักษ์ชัด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๑. ทรงอุทิศเวลาและพระกำลังในการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนของประเทศ
๒. ทรงเป็นประธานคณะกรรมการโรคขาดสารไอโอดีนแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ ทำให้เกิดความร่วมมือและความเชื่อมโยงของหลายหน่วยงานอย่างกว้างขวางในการแก้ปัญหาโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทย

๓. ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมสัมมนาระดับชาติ ครั้งที่ ๑ เรื่อง โรคขาดสารไอโอดีน เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ในหัวข้อ การควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทย พระราชทานพระราชดำรัสเปิดการประชุม ความตอนหนึ่งทรงแสดงความหวังไว้ว่า หากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องโดยทันที คุณภาพชีวิตของคนไทยนับล้านจะเสื่อมลงจนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความมั่นคงของประเทศ

๔. ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมสัมมนาระดับชาติ ครั้งที่ ๒ เรื่อง โรคขาดสารไอโอดีน ในหัวข้อ มุ่งสู่การกำจัดโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทย ทรงบรรยายเรื่อง หลักการและประสบการณ์ในโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

๕. ทรงเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมใหญ่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ อันเป็นปีแห่งการรณรงค์ระดับชาติเพื่อกำจัดโรคขาดสารไอโอดีน เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในพระราชพิธีกาญจนาภิเษก พระราชทานเกลือไอโอดีนแก่ประชาชนจำนวนประมาณ ๑๒ ล้านครอบครัวทั่วประเทศเพื่อรณรงค์การใช้เกลือไอโอดีนในการประกอบอาหาร

๖. เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นประจำทุกปี เพื่อประเมินผลความก้าวหน้าและสถานภาพของโครงการ

พระราชกรณียกิจดังกล่าว แสดงถึงภาวะผู้นำในทิศทางอันถูกต้องของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการกำจัดโรคขาดสารไอโอดีน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและความมั่นคง และการที่ทรงเข้าถึงประชาชนระดับรากหญ้า ทำให้การควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในประเทศไทยประสบความสำเร็จได้ถึงระดับนี้ ทรงเรียนรู้ประสบการณ์อันทรงคุณค่าเหล่านี้จากการสัมผัสปัญหาและสภาพชีวิตจริงของประชาชนมาแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์

สภานานาชาติเพื่อการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนจึงมีความยินดียิ่งในการทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายพระเกียรติในฐานะที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีบทบาทโดดเด่นในการกำจัดโรคขาดสารไอโอดีนอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

ทูตพิเศษของโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติ

โครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติได้ขอพระราชทานให้ทรงเป็นทูตพิเศษของโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติ ด้านโครงการอาหารโรงเรียน ในการประชุมคณะกรรมการโครงการอาหารโลก เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ กรุงโรม สาธารณรัฐอิตาลี และนายเจมส์ มอร์ริส ผู้อำนวยการโครงการอาหารโลก ได้กล่าวคำปราศรัยไว้ ความตอนหนึ่งว่า

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับตำแหน่งทูตพิเศษของโครงการอาหารโลกแห่งสหประชาชาติ ด้านโครงการอาหารโรงเรียน ความเชี่ยวชาญด้านโภชนาการและพระราชประวัติที่โดดเด่นเกี่ยวกับพระราชปณิธานด้านมนุษยธรรม ประดุจประทีปส่องทางให้แก่เด็กหิวโหย ๓๐๐ ล้านคนทั่วโลก โดยที่ ๑๐๐ ล้านคน ไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียน

อาหารในโรงเรียนเป็นการลงทุนที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตของประเทศ ข้าพเจ้าสำนึกในพระกรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงเห็นคุณค่าของการศึกษาและโภชนาการที่ดีของเด็ก

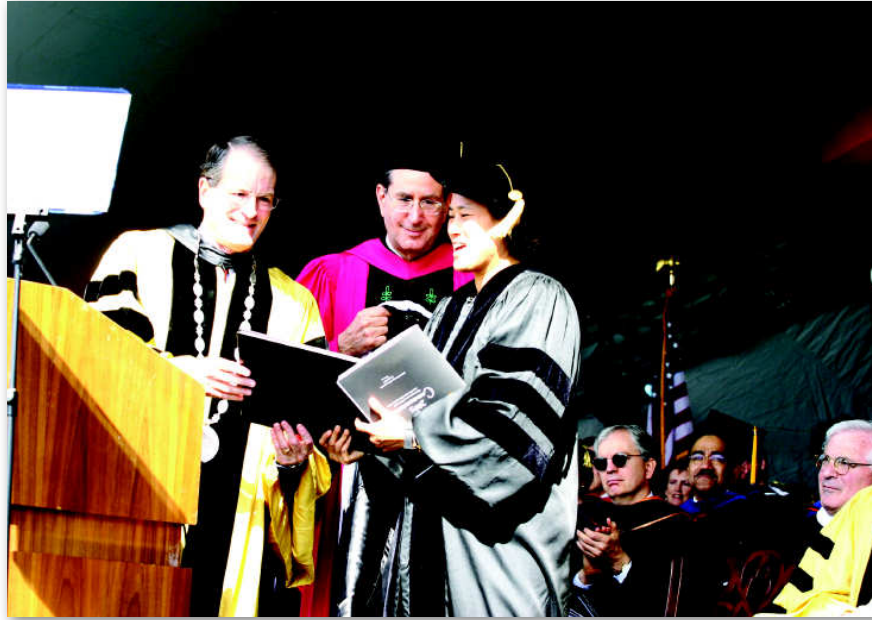
ทูตสันถวไมตรีแห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (UNESCO Goodwill Ambassador)

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ขอพระราชทานให้ทรงเป็นทูตสันถวไมตรีแห่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กชนกลุ่มน้อยด้วยการศึกษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ณ กรุงเทพมหานคร และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณความตอนหนึ่งว่า

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นทูตสันถวไมตรีพระองค์แรกจากประเทศในอาเซียน ทรงมีบทบาทสนับสนุนการสร้างศักยภาพให้แก่เด็กชนกลุ่มน้อย ด้วยการให้การศึกษาและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ จะมุ่งเน้นบริเวณอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ทูตสันถวไมตรีจะแสวงหาโอกาสให้เด็กเหล่านี้ได้เข้าเรียนอย่างเต็มที่ในระบบการศึกษาที่มีอยู่ รวมทั้งดูแลปัญหาทางวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย สุขภาพและโภชนาการ ภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน และความยากจน ทูตสันถวไมตรีจะสนับสนุนและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในหมู่ชนกลุ่มน้อย พระราชกรณียกิจในด้านนี้จะทำให้มั่นใจได้ว่า ทุกเสียงจะได้รับการตอบรับ และเด็กทุกคนจะมีโอกาสเข้าถึงและได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ พระราชกรณียกิจที่ทรงสั่งสมมาอย่างยาวนาน รวมทั้งพระราชูปถัมภ์อันทรงคุณค่า จะเป็นแรงผลักดันให้ความพยายามขององค์การยูเนสโกที่จะส่งเสริมการศึกษาเพื่อปวงชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุผลสมดังเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

ปริญญาเอกกิตติมศักดิ์สาขา Humane Letters

มหาวิทยาลัยจอห์นส์ ฮอปกินส์ ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาเอกกิตติมศักดิ์ สาขา Humane Letters เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ณ มหาวิทยาลัยจอห์นส์ ฮอปกินส์ สหรัฐอเมริกา และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ดังนี้

คำถามว่า สถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีมาแต่โบราณมีบทบาทหรือไม่ในโลกสมัยใหม่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นคำตอบหนึ่งที่ดีที่สุด ด้วยพระราชหฤทัยที่ผูกพันอย่างลึกซึ้งกับผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสในประเทศไทย ทรงอุทิศพระองค์ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทพระราชบิดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะช่วยเหลือชนบทห่างไกลทั่วทุกถิ่น มิใช่ประทับอยู่เพียงในพระราชวัง หากแต่ประทับท่ามกลางชาวเขาภาคเหนือ ชาวทะเลเร่ร่อน ตลอดจนชนชาวมุสลิมในภาคใต้ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างเป็นระบบเพื่อรณรงค์เรื่องการศึกษา โภชนาการ สาธารณสุข สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ในเวทีโลก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงได้รับเกียรติในฐานะที่ทรงสนับสนุนวัฒนธรรมดั้งเดิม ชนกลุ่มน้อย และชาวชนบทยากไร้ ที่ขาดการเหลียวแล

รางวัลอินทรีรา คานธี

มูลนิธิรางวัลอินทรีรา คานธี ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลอินทรีรา คานธี ประจำปี ๒๕๕๗ ด้านสันติภาพ การลดอาวุธและการพัฒนา เมื่อวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘ ณ กรุงนิวเดลี สาธารณรัฐอินเดีย และนายมานโมฮัน ซิงห์ นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐอินเดีย ได้กล่าวสุนทรพจน์ ดังนี้

พวกเราในประเทศอินเดียต่างรู้จักสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นอย่างดี ทรงเป็นที่เคารพนับถืออย่างสูงในประเทศของเราเช่นเดียวกับในประเทศของพระองค์ เรารู้จักพระองค์ในฐานะทรงเป็นนักวิชาการสันสกฤตอย่างแท้จริง และในฐานะที่ทรงเป็นพุทธศาสนิกที่เคร่งครัด

แต่ทว่ามิได้ทรงเป็นเพียงทั้งหมดที่พรรณนา ยังทรงเป็นที่รู้จักด้วยพระเกียรติคุณด้านอื่นๆ อีก พระราชประวัติและพระราชกรณียกิจพิสูจน์ให้เห็นว่า ทรงเป็นพลเมืองผู้ยิ่งใหญ่แห่งโลก พระราชกรณียกิจด้านเด็กและเยาวชน และด้านการอนุรักษ์สมบัติวัฒนธรรมของประชาชนของพระองค์ แสดงให้เราเห็นอยู่เสมอมาว่า เราจะสามารถทำอะไรได้มาก หากมีแรงบันดาลใจให้ทำ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นทั้งตัวแทนผู้นำชั้นนำแห่งประเทศไทย และเป็นสัญลักษณ์อันวิเศษแห่งประชาชาติที่ยิ่งใหญ่

รางวัลพิเศษสมาพันธ์โภชนาการนานาชาติ

สมาพันธ์โภชนาการนานาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลพิเศษสมาพันธ์โภชนาการนานาชาติ เพื่อเทิดพระเกียรติผลงานดีเด่น ในการช่วยเหลือและส่งเสริมโภชนาการของผู้ด้อยโอกาสอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนามนุษย์ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ กรุงเทพมหานคร และได้มีคำสดุดีพระเกียรติคุณ ดังนี้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นดวงประทีปให้แก่ชาวโลก ให้เห็นกระบวนการที่ทำให้ประชาชนมีความมั่นคงทางโภชนาการอย่างทั่วถึง ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปีที่ผ่านมา ทรงอุทิศพระองค์เพื่อพัฒนาโภชนาการและคุณภาพชีวิตของผู้ยากไร้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กๆ ซึ่งเป็นอนาคตของชาติและของโลก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงแสดงให้เห็นว่าการสร้างความมั่นคงทางโภชนาการต้องข้ามพรมแดนทางสังคม วัฒนธรรม และภูมิศาสตร์ ทรงเป็นผู้นำการบุกเบิกอย่างเป็นระบบ ในการนำอาหาร โภชนาการ

และการศึกษา เข้าถึงประชาชน ซึ่งมีใช้คนส่วนใหญ่ของสังคม แต่เป็นผู้คนที่มักถูกละเลย พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เข้าถึงเด็กและครอบครัวจำนวนมากนับไม่ถ้วนในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารที่ประชาชนถูกละเลย เนื่องจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและศาสนา ทรงเยี่ยมพระหัตถ์ข้ามพระราชอาณาจักร เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ในประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่อยู่ห่างออกไป ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สหภาพพม่า และมองโกเลีย

ทักษะความเชี่ยวชาญของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ขยายขอบข่ายครอบคลุมการศึกษา โภชนาการ การสาธารณสุข สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ในโลกปัจจุบันการบูรณาการความรู้สาขาต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาแบบองค์รวมเป็นเรื่องที่ไม่พบบ่อยนัก แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ อันนำไปสู่การพัฒนาโภชนาการอย่างยั่งยืน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นนักปฏิบัติที่ทรงมุ่งผลสำเร็จ โดยทรงเชื่อมั่นว่า การเริ่มต้นเล็กๆ เรียนรู้จากความผิดพลาดและการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าจะนำไปสู่ความสำเร็จ ทรงเป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ทรงแสวงหาความรู้ใหม่ๆ นำมาประยุกต์ใช้อย่างเรียบง่าย ประหยัด และก่อให้เกิดผลในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กๆ มารดา และครอบครัวได้

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาหลายด้าน ทรงเชื่อว่าการแก้ปัญหาโภชนาการและสุขภาพของเด็กต้องเริ่มให้เร็วที่สุด จึงทรงจัดให้มีโครงการอบรมโภชนาการพื้นฐานและสุขวิทยาให้แก่เด็กหญิงวัยรุ่นและหญิงมีครรภ์ รวมทั้งหญิงที่ให้นมบุตรทำให้เขาเหล่านั้นสามารถเลี้ยงลูกได้อย่างถูกต้อง และดูแลด้านสุขภาพอนามัยได้เมื่อจำเป็น

โครงการอาหารและโภชนาการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี นำไปสู่การพัฒนาโภชนาการอย่างยั่งยืน การเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ทำให้เด็กๆ ได้เข้าร่วมในโครงการ ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และได้ความรู้และทักษะ รวมทั้งได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคและสุขอนามัยส่วนบุคคล การพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวทำให้เขาเหล่านั้นมีเครื่องมือที่ทรงคุณค่าในการดำรงชีวิต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กับการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

แรงบันดาลใจพระราชหฤทัยที่ทรงได้รับจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้ทรงเชื่อมั่นในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในด้านการเกษตรและการปศุสัตว์ เพื่อให้เขาเหล่านั้นสามารถผลิตอาหารได้ด้วยตนเอง ทำให้มีอาหารที่มีคุณภาพสำหรับหญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตร และเด็ก ๆ เกิดความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการภายในครอบครัว

ในการพัฒนาโภชนาการ ทรงคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่ประชาชนมีชนบประเพณีทางศาสนาที่ต่างกัน มีความเชื่อทางวัฒนธรรมของตน และมีการแพทย์ดั้งเดิมของท้องถิ่น ทรงใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านอาหารและโภชนาการ

สมำพันธ์โภชนาการนานาชาติรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่ง ในการประกาศพระเกียรติคุณสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้เปี่ยมด้วยพระราชปณิธานอันมุ่งมั่น และพระราชกรณียกิจด้านโภชนาการอันกอปรด้วยมนุษยธรรมให้ปรากฏสืบไป

รางวัลผู้นำด้านการจัดการเทคโนโลยี

สถาบันจัดการเทคโนโลยีระดับนานาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัลผู้นำด้านการจัดการเทคโนโลยี (Leadership in Technology Management Awards, LTM. 2010)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ สถาบันจัดการเทคโนโลยีระดับนานาชาติได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายรางวัล“ผู้นำด้านการจัดการเทคโนโลยี” (Leadership in Technology Management Awards, LTM. 2010) เป็นรางวัลสำหรับผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และการบริหารงานตามหลักการบริหารจัดการเทคโนโลยี เพื่อเฉลิมพระเกียรติที่ทรงนำเทคโนโลยีหลากหลายสาขามาประยุกต์และบูรณาการ ในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อการพัฒนาชนบทและผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะด้านการศึกษา อาหาร และโภชนาการ การแพทย์และสุขภาพส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กและประชาชนในชนบทห่างไกล ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๓๓ ๙๘ ปี กระทรวงศึกษาธิการ “เหลียวหลัง
มองหน้าอนาคต” วันคล้ายวันสถาปนากระทรวงศึกษาธิการ ๑ เมษายน
พุทธศักราช ๒๕๓๓ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา
- _____. ๒๕๔๘ เจ้าฟ้านักการศึกษา เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี ในมงคลวโรกาส ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา
๑๑๓ ปี วันคล้ายวันสถาปนากระทรวงศึกษาธิการ ๑ เมษายน พุทธศักราช
๒๕๔๘ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ๒๕๔๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี ทรงปาฐกถาเรื่อง การศึกษาของผู้ด้อยโอกาส
กรุงเทพมหานคร : หอรัตนชัยการพิมพ์
- รองศาสตราจารย์สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ๒๕๓๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี กังงานพัฒนา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- โรงเรียนจิตรลดา ๒๕๓๔ ๓ รอบจิตรลดา รวมใจ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตน
ราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรม
ราชกุมารี เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓ รอบ และ
ฉลองโรงเรียนจิตรลดามีอายุครบ ๓๖ ปี กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์
พริ้นติ้งกรุ๊ป
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๒๕๔๘ พระทรงเป็นดวงแก้วส่องไทย กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์พับลิชชิ่ง
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ๒๕๕๔
การประชุมวิชาการ “แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี”
กรุงเทพมหานคร : พี.เอ.ลีฟวิ่ง
- _____. ๒๕๕๓ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ในชุมชนกะดงกะนิ
เมืองโบลาลีย์ อำเภอพญาพน ภาคอิระวดี สหภาพพม่า โครงการความ
ร่วมมือระหว่างประเทศไทยและสหภาพพม่า ตามพระราชดำริสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

- _____ . ๒๕๕๔ การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____ . ๒๕๕๓ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ๒๕๕๓ ความร่วมมือไทย - ลาว การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____ . ๒๕๕๔ ประมวลพระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร พุทธศักราช ๒๕๒๔ - ๒๕๕๓ กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____ . ๒๕๕๑ แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๙ กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____ . ๒๕๕๑ พระราชานิพนธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เกี่ยวกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____ . ๒๕๕๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับการพัฒนาเยาวชน ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- _____ . สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ๒๕๕๐ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับการพัฒนา ปทุมธานี : สวทช.
- _____ . สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๒๕๔๘ พระมิ่งขวัญการศึกษาไทย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๕๐ พรรษา กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- _____ . สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ ๒๕๓๘ สถาบันราชภัฏกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กรุงเทพมหานคร : แอล.ที.เพลส
- _____ . สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ๒๕๕๔ สืบสานพระราชปณิธาน สามทศวรรษจรส์หล้า การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสสามทศวรรษการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน ๒๕๕๐ พระมิ่งขวัญการศึกษาออกโรงเรียน
ตามรอยพระยุคลบาทการทรงงานศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนชาวไทยภูเขา
(ศศช.) ในพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๔๘
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจ้าฟ้าของผู้ด้อยโอกาส
และคนพิการ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.)

คำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ที่ ๑๖ /๒๕๕๖

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหากัศจีศรีนครินทร์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๘ พรรษา ในปี ๒๕๕๖ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงเห็นควรรวบรวมผลการดำเนินงานการพัฒนาการศึกษาตามแนวพระราชดำริ และจัดทำหนังสือเผยแพร่พระราชกรณียกิจด้านการศึกษาของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเผยแพร่พระเกียรติคุณให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้การจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. เลขาธิการสภาการศึกษา	ประธานกรรมการ
๒. ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา	รองประธานกรรมการ
๓. ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร	กรรมการ
๔. นางปราณี ปราบริปู	กรรมการ
๕. นางสิริวรรณ สวัสดิวัฒน์ ณ อยุธยา	กรรมการ
๖. นางพิจารณา ศิริขานนท์	กรรมการ
๗. นางสาวประภา ทันตศุภารักษ์	กรรมการ
๘. นางศิริพร ศรีพันธุ์	กรรมการ
๙. นางรุจิรา สุนทรธีรัตน์	กรรมการและเลขานุการ
๑๐. นางสาวดารณี อรุณวรากรณ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๑. นางสาวธัญลักษณ์ ภู่กัน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ๑) วางแผน กำหนดแนวทาง กรอบ/เค้าโครงหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ๒) จัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเผยแพร่พระเกียรติคุณไปยังหน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

(นางสาวศิริธรา พิชัยชาญณรงค์)
เลขาธิการสภาการศึกษา

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.ศศิธรา พิชัยชาญณรงค์
นางสาวจุไรรัตน์ แสงบุญนำ
ดร.สุทศศรี วงษ์สมาน

เลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา
รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้เรียบเรียง

นางสุรางค์ โพธิ์พุกขาววงศ์

ที่ปรึกษาด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

ประธานและรวบรวมข้อมูล

นางพิจารณา ศิริขานนท์
นางศิริพร ศรีพันธุ์
นางรุจิรา สุนทรรัตน์
นางสาวดารณี อรุณวรากรณ์
นางสาวธัญลักษณ์ ภู่กัน

บรรณาธิการ

นางสุรางค์ โพธิ์พุกขาววงศ์
นางปราณี ปราบริปู
นางรุจิรา สุนทรรัตน์

จัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางสาวธัญลักษณ์ ภู่กัน

ศิลปกรรม

นายรวิช ตาแก้ว
นางสาวปรียานุช อัญญาชัย
นางสาวอินธิมาศ ดีเหมือน

คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณหน่วยงานและผู้ให้คำแนะนำ
สนับสนุนข้อมูล และภาพประกอบ

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
มูลนิธิชัยพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์
บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด

ว่าที่ร้อยตรีกิตติ ชันธมิตร กรมวังผู้ใหญ่ สำนักพระราชวัง
ดร.สมเกียรติ ชอบผล ที่ปรึกษาโครงการพระราชดำรินใน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
นางศิราณี อิ่มสุวรรณ สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน
ดร.สมปรรธนา วงศ์บุญหนัก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และทุกท่านที่มีได้ระบุรายชื่อ ณ ที่นี้